

N:o 1.

Ank. till Riksd. kansli den 18 april 1898, kl. 4 e. m.

Särskilda utskottets n:o 1 utlåtande, i anledning af dels Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen med förslag till lag angående ändring i vissa delar af giftermålsbalken, till lag angående ändrad lydelse af 19 kap. 4 § ärfdabalken, till lag angående ändrad lydelse af 1 kap. 8 § handelsbalken, till lag angående ändrad lydelse af 70 § utskökningslagen, till lag angående ändrad lydelse af 5 § konkurslagen, till lag om boskildnad, till lag angående ändring i förordningen huru gäld vid dödsfall betalas skall och om urarfvagörelse, så ock angående undanskiftande af egendom i död makes bo den 18 september 1862, till lag om bodelning vid äktenskapsskildnad, så ock om fränskild hustrus ansvarighet för gäld i boet, samt till lag om ändrad lydelse af 39 och 40 §§ i förordningen angående inteckning i fast egendom den 16 juni 1875; dels ock två till följd af Kongl. Maj:ts proposition väckta motioner.

Till förberedande behandling har särskilda utskottet fått mottaga:
dels Kongl. Maj:ts proposition n:o 28, hvori Kongl. Maj:t, under åberopande af de vid propositionen fogade, i statsrådet och högsta domstolen förda protokoll, jemlikt 87 § regeringsformen föreslagit Riksdagen att antaga här nedan intagna förslag till:

- 1:o) lag angående ändring i vissa delar af giftermålsbalken;
 - 2:o) lag angående ändrad lydelse af 19 kap. 4 § ärfdabalken;
 - 3:o) lag angående ändrad lydelse af 1 kap. 8 § handelsbalken;
 - 4:o) lag angående ändrad lydelse af 70 § utsökningslagen;
 - 5:o) lag angående ändrad lydelse af 5 § konkurslagen;
 - 6:o) lag om boskilnad;
 - 7:o) lag angående ändring i förordningen huru gäld vid dödsfall betalas skall och om urarfvagörelse, så ock angående undanskiftande af egendom i död makes bo den 18 september 1862;
 - 8:o) lag om bodelning vid äktenskapsskilnad, så ock om fränskild hustrus ansvarighet för gäld i boet; och
 - 9:o) lag om ändrad lydelse af 39 och 40 §§ i förordningen angående inteckning i fast egendom den 16 juni 1875;
- dels ock två inom Andra Kammaren väckta motioner, åsyftande, den ena, af herr A. P. Gustafsson, att Riksdagen måtte, med afslag å den kongl. propositionen, i underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes till Riksdagen afgifva nytt förslag till den ekonomiska äktenskapslagstiftningen med egendomsgemenskap inom äktenskapet såsom grund, samt den andra, af herr D. Persson i Tällberg, med hvilken herrar Ollas A. Ericsson, G. Norman och B. P. Ersson instämt, att Riksdagen måtte för sin del besluta sådan ändring i Kongl. Maj:ts förslag till lag angående ändring af 9 kap. giftermålsbalken, att 2 § i nämnda förslag måtte få följande lydelse:*

§ 2.

Mannen hafve ej magt att sälja, skifta, bortgifva eller med inteckning för gäld eller med servitut belasta hustruns enskilda fasta egendom *eller sådan egendom, som makarne under äktenskapet gemensamt förvärfvat* och som af mannen förvaltas, utan att han hafver hustruns frivilliga ja och underskrift i tvenne gode mäns närvaro, ej heller att utan sådant samtycke upplåta rätt till afkomst af egendomen *eller nyttjanderätt till skog*. Sker det ändock vare den åtgärd ogill, der klander derå väckes af hustrun eller hennes arfvingar.

Har mannen — — — — (lika med Kongl. Maj:ts förslag).

Gällande lag-
stiftning.

Enligt af ålder hos oss bestående rättsgrundsatser kan *egendom i makars bo* vara antingen gemensam eller enskild. Gemensam är all lös

egendom och fast egendom i stad äfvensom fast egendom å landet, då den under äktenskapet förvärfvas. Enskild åter är all landtfastighet, som ärfves eller före äktenskapet förvärfvas. Från dessa regler kan undantag göras dels sålunda, att egendom gifves ena maken med vilkor, att den skall vara enskild, och dels derigenom, att egendomsgemenskapen medelst äktenskapsförord inskränkes eller utvidgas.

I fråga om *förvaltningen af boets egendom* gälde intill år 1874 den af ålder antagna grundsatsen om mannens målsmansrätt för hustrun, innefattande befogenhet för honom att ensam förvalta såväl det samfälda boet som hustruns egendom. Det enda afsevärda undantaget härifrån låg deri, att han ej egde utan hustruns samtycke sälja, skifta eller förpanta hennes enskilda fastighet. Genom förordningen den 11 december 1874 undergick emellertid grundsatsen om mannens förvaltningsrätt i två hänseenden väsentliga inskränkningar. Å ena sidan öppnades nemligen utväg att genom äktenskapsförord eller vid gåfva eller testamente från mannens förvaltning undantaga samt åt hustrun eller annan person till själfständig förvaltning öfverlemnade egendom, som tillhörde hustrun enskildt, jemte dess afkomst. Å andra sidan förklarades hustrun berättigad att i hvarje fall råda öfver den egendom, hon kunde genom eget arbete förvärfva.

Gäld är enligt bestående lagstiftning i allmänhet gemensam för makarne. Undantag har emellertid gjorts dels för gäld, hvilken make åsamkat sig före äktenskapet, och dels för sådan gäld, som under äktenskapet tillkommit genom ena makens särskilda vållande och förgörelse utan att andra maken deraf haft nytta eller del. I afseende å gemensam gäld har i följd af mannens förvaltningsrätt den förmån medgifvits hustrun, att hon med enskild egendom i allmänhet svarar endast för gäldens halfva belopp, samt att efter boskildnad eller urarfvagörelse hennes ansvarighet i regel upphör, så vidt rörer egendom, som framdeles förvärfvas. Huruvida den förvaltningsrätt, som genom 1874 års förordning medgafs hustrun, skulle för henne medföra befogenhet att själfständigt åtaga sig bindande förpligtelser, och huru i sådant fall denna gäld skulle betalas, lemnades i nämnda förordning oafgjordt och är föremål för olika meningar.

Om under äktenskapet ena makens enskilda egendom blifvit såld till nytta för andra maken eller för makarne gemensamt eller om samfäld egendom blifvit använd till betalning af enskild skuld, skall enligt gällande lag *vederlag* utgå, då egendomsgemenskapen upplöses. Vederlagsanspråk kunna emellertid i allmänhet göras gällande endast mellan makarne eller deras arfvingar, ej emot endera makens borgenärer. Sålunda får vederlag för såld fastighet ej under några omständigheter åtnjutas emot

borgenärer, en regel, som sammanhänger dermed, att enskild fast egendom ej i något fall kan utan egarens medverkan säljas. För lös egendom äro borgenärerna ej i vidare mån underkastade vederlagsanspråk, än att, om lösegendom, som tillhört *hustrun* enskildt, blifvit utan hennes samtycke förvandlad eller pantsatt, hon för sin skadeståndsfordran åtnjuter samma betalningsrätt som mannens borgenärer,

Egendomsgemenskapen och mannens förvaltningsrätt kunna häfvas genom *boskildnad*, efter hvars beviljande boet skall delas samt all egendom, med undantag af den, som makarne gemensamt förvärfva, anses såsom enskild och ställes under egarens förvaltning. Boskildnad kan af hvardera maken sökas, då andra makens enskilda gäld öfverstiger hans eller hennes enskilda egendom och andel i samfälda boet. Hustrun är derjemte berättigad att påfordra boskildnad, om den samfälda gälden öfverstiger värdet af den samfälda egendomen och den enskilda egendom, som bör svara för gälden, samt om mannen i vissa angifna hänseenden missbrukat sitt målsmanskap eller han förlupit hustrun eller blifvit stäld under förmyndare. Beträffande förfarandet i boskildnadsmål må allenast nämnas, att bouppteckning skall upprättas och af makarne beedigas, att makarnes borgenärer skola erhålla tillfälle att i målet afgifva yttrande, samt att hvardera maken eger påkalla undanskiftande af enskild egendom eller giftorätt.

Föregående
förslag.

I skrifvelse den 7 maj 1884 anförde Riksdagen, hurusom Riksdagen kommit till den uppfattning, att gällande lagstiftning angående äkta makars egendomsförhållanden borde ändras sålunda:

1:o) att i den fasta egendom i stad eller å stadens mark, som hustru före eller under äktenskapet ärft eller förut förvärfvat, mannen ej skulle ega giftorätt och att förty sådan rätt icke heller borde tillkomma hustrun i mannens lika beskaffade egendom, dock att all årlig ränta och afrad af dylik egendom skulle under lösören räknas;

2:o) att gift qvinna borde berättigas att sjelf förvalta den egendom, som vore henne enskildt tillhörig, utan att behöfva genom äktenskapsförord förbehålla sig sådan rätt;

3:o) att mannen icke skulle hafva magt att utan hustruns samtycke bortskifta, förpanta eller sälja boets fasta egendom å landet eller jord och hus i staden;

4:o) att hustrun ej borde vara skyldig att med sin enskilda egendom svara för gäld, som mannen under äktenskapet åsamkat boet, derest hon icke sig dertill uttryckligen förbundit; samt

5:o) att, derest under äktenskapet mannen i andra fall än det i 11 kap. 5 § giftermålsbalken omförmälda till nytta ensamt för sig sjelf använt makarnes gemensamma egendom i boet, jemväl sådant skulle vid delning eller arfskifte å hans lott räknas äfvensom att motsvarande bestämmelse borde gälla för hustru, som under äktenskapet med dylik egendom guldit sin enskilda gäld eller eljest obehörigen beredt sig enskild fördel.

I följd af nämnda skrifvelse och Kongl. Maj:ts med anledning af densamma gifna uppdrag utarbetade nya lagberedningen och aflemnade den 1 juli 1886 förslag till åtskilliga lagar i ämnet. Efter det högsta domstolen den 15 november 1888 afgifvit yttrande öfver förslagen, fann dock Kongl. Maj:t den 31 december 1891 på grund af framställda anmärkningar förslagen icke kunna läggas till grund för någon framställning från Kongl. Maj:ts sida till Riksdagen. Då det emellertid icke kunde förnekas, att gällande lagstiftning i ämnet lemnade rum för åtskilliga beaktansvärda missförhållanden och icke så som sig borde tryggade den gifta qvinnans ställning i förmögenhetsrättsligt afseende, men korrektivet deremot syntes böra sökas, icke uti en mellan makarne delad förvaltning, utan i lagstadganden, som lemnade hustrun tillfälle att lättare än nu vinna boskildnad och som borttoge eller minskade hennes betalningsansvarighet för de skulder, mannen ensam kunde hafva ådragit det gemensamma boet, anbefaldes nya lagberedningen att utarbeta nytt förslag i nyss angifna syfte.

Med anledning af det sålunda meddelade uppdraget aflemnade beredningen den 21 december 1892 förslag till lag angående makars ansvarighet i visst fall för gäld i boet samt till lag angående ändring i vissa delar af förordningen om boskildnad och undanskiftande af egendom i makars bo den 18 september 1862.

Det förstnämnda af dessa förslag afsåg att genomföra grundsatsen, att hustruns enskilda egendom ej skulle svara för gäld, som mannen ensam under äktenskapet gjort. Med det senare förslaget åsyftades i främsta rummet att underlätta möjligheten att vinna boskildnad, i hvilket afseende hemställdes, att boskildnad skulle beviljas, så snart makarne voro derom ense, samt i vissa andra i gällande lagstiftning ej upptagna fall. Vidare förelagos åtskilliga förenklingar i boskildnadsproceduren.

Högsta domstolen, som den 6 februari 1895 afgaf infordradt yttrande öfver sistnämnda båda förslag, fann, att de åsyftade ändringarna i giftermålsbalkens bestämmelser om betalning af makars gäld icke kunde utan fara för misstag och rättsförluster åvägabringas genom en särskild, från giftermålsbalken fristående lag, utan vore enligt högsta domstolens åsigt för vinnande af det afsedda syftet nödigt att företaga en omarbetning af de stadganden i 11 kap. giftermålsbalken, som af frågan berördes. Be-

träffande de föreslagna ändringarna i boskildningsförordningen blef af ett flertal ledamöter uttaladt, att nämnda förordning helst borde undergå en vida mera genomgripande omarbetning, än förslaget innefattade; och erinrades i afseende härå, att, då genom lättande af utvägen att erhålla boskildnad detta institut sannolikt komme att erhålla en långt vidsträcktare användning än hittills, det vore af vigt, att åt hithörande stadganden bereddes större enkelhet, fullständighet och lättfattlighet, än de för närvarande egde.

Då högsta domstolens sistnämnda utlåtande den 9 oktober 1896 inför Kongl. Maj:t anmäldes, yttrade chefen för justitiedepartementet, att högsta domstolens anmärkningar mot förslagen syntes gifva vid handen, att en lagändring i hithörande ämnen borde sträckas utöfver de gränser, som år 1891 uppdrogos. Departementschefen erinrade, hurusom nya lagberedningen i motiveringen till nämnda förslag uttalat, att den af högsta domstolen förordade omredigeringen af de bestämmelser i 11 kap. giftermålsbalken, hvilka anginge hustruns ansvarighet för skulder, som mannen åsamkat boet, icke kunde ske utan att jemväl öfriga delar af samma kapitel erhöles förändrad affattning, en uppfattning som af departementschefen delades. Skulle emellertid af dessa formella grunder en omarbetning af nämnda kapitel ega rum, måste det enligt departementschefens tanke anses synnerligen lämpligt, att dess i flera hänseenden dunkla och ofullständiga lagbud afven till sitt innehåll underkastades granskning, hvarvid tillika den viktiga frågan om hustruns förmåga att ikläda sig förbindelser och hennes ansvarighet därför borde komma under behandling. Hvad åter beträffade lagstiftningen om boskildnad, fann departementschefen det ej kunna förnekas, att, om man ville åt boskildningsinstitutet bereda ökad användning, en fullständig revision af nu gällande ofullständiga och jemväl i öfrigt mindre tillfredsställande lagbestämmelser vore i hög grad af behovet påkallad.

Då således redan de grundsatser, på hvilka 1892 års förslag hvilade, för att komma till sin fulla rätt förde med sig en betydande omgestaltning af gällande lagstiftning angående makars egendomsförhållanden, ansåg departementschefen det böra ånyo tagas i öfvervägande, huruvida icke de i 1884 års riksdagsskrivelse uppställda grunder kunde och borde vinna tillämpning i vidsträcktare mån, än i nämnda förslag skett.

Härvid fann departementschefen på anförda skäl de af Riksdagen i andra och tredje punkterna af skrifvelsen den 7 maj 1884 angifna grundsatser icke böra genomföras; hvaremot hvad i skrifvelsens första och femte punkter blifvit hemställt enligt departementschefens åsigt lämpligen kunde läggas till grund för lagstiftning i ämnet. Öfver ett i enlighet härmed

inom justitiedepartementets lagbyrå upprättadt förslag inforrades högsta domstolens yttrande; och sedan i anledning af framställda anmärkningar förslaget i vissa delar undergått jemkningar, har det i sålunda omarbetadt skick nu blifvit af Kongl. Maj:t förelagdt Riksdagen till antagande.

Efter att nu hafva redogjort för de omständigheter, som gifvit anledning till utarbetandet af de nu föreliggande lagförslagen och sjelfva hufvudgrunderna för dessa, torde utskottet böra korteligen omnämna viktigare specialbestämmelser i förslagen, jemte de skäl, som till stöd för desamma åberopats.

Först möter då det redan i det föregående berörda spørsmålet om verkningarna af förpligtelser, hvilka hustrun oberoende af mannen under äktenskapet åtagit sig. Rörande de stadganden, som i detta afseende förslås, har chefen för justitiedepartementet yttrat följande:

»Huruvida gift qvinna, sedan hon genom förordningen den 11 december 1874 förklarats berättigad att i vissa fall råda öfver egendom, jemväl eger befogenhet att sjelfständigt ikläda sig rättsligen bindande förpligtelser, har alltsedan tillkomsten af nämnda förordning varit föremål för olika meningar, och någon säker ledning för besvarandet af detta viktiga spørsmål läser ej kunna erhållas af nu gällande lagbestämmelser. Enligt min tanke kan man emellertid efter nyssberörda lagförändring näppeligen fränkänna hustrun ifrågavarande befogenhet. Den är nemligen en så väsentlig förutsättning för utöfvande af hustruns förvaltningsrätt, att den till en viss grad måste anses deri inbegripen. Det ligger i öppen dag, att, så snart den under hustruns förvaltning stående egendom är af större betydighet, framför allt om den utgöres af fastighet, hustrun ej kan undgå att träda i rättsförhållanden till andra personer samt att dervid ikläda sig förpligtelser af hvarjehanda slag; och att helt och hållet undandraga dylika af hustrun gjorda utfästelser lagens helgd synes lika litet förenligt med rättvisans kraf som med hustruns egna intressen. Dessutom torde det svårligen kunna ur följdriktighetens synpunkt försvaras att, då man eljest tillägger hustrun obegränsad rätt att genom aftal eller annorledes förfoga öfver viss egendom, fränkänna henne möjligheten att med gäld belasta denna del af hennes förmögenhet. Att sålunda en ekonomisk förpligtelse, som hustrun på ett eller annat sätt åtagit sig, åtminstone så till vida eger rättslig giltighet, att den kan utkrävas ur egendom, hvaröfver hon vid förpligtelsens

*Redogörelse
för Kongl.
Maj:ts förslag.*

*Hustruns be-
fogenhet att
åtaga sig
förpligtelser.*

uppkomst egde råda, synes mig, om än icke i lagen tydligen utsagdt, dock vara med dess innehåll öfverensstämmande; och denna åsigt torde numera delas af de flesta rättskunnige. Härvid kan man emellertid ej stanna. Erkännes det, att hustrun kan oberoende af mannen lagligen förbinda sig i afseende å den egendom, hon redan innehar, torde hon ock böra ega att för gäld förpligta egendom, hvaröfver hon framdeles kan komma att råda. Detta lär åter innebära, att hvarje förbindelse, som hustrun utan särskild inskränkning af ansvarigheten under äktenskapet åtagit sig, kan göras gällande i all den egendom, hon vid förbindelsens utkräfvande eger förvalta; och ett följdriktigt genomförande af sistnämnda grundsats synes mig leda derhän, att, sedan boet af en eller annan anledning blifvit upplöst och mannens förvaltningsrätt sålunda upphört, hustrun för den gäld, hon utan mannens medverkan under egendomsgemenskapen ingått, svarar med all sin egendom. Deremot vore det uppenbarligen oförenligt med mannens förmögenhetsrättsliga målsmanskap, om hustruns förbindelse kunde, medan egendomsgemenskapen ännu består, utkrävas ur egendom, som af mannen förvaltas, eller föranleda till konkurs; och i nämnda hänseenden måste alltså ifrågavarande förbindelser ega en mera inskränkt verkan än de, som ingås af en juridiskt fullt själfständig person.

Nu angifna grundsatser, hvilka enligt min mening endast innefatta en konsekvent utveckling af de år 1874 antagna bestämmelserna om hustrus förvaltningsrätt, hafva i föreliggande lagförslag blifvit tydligen uttalade. Hufvudregeln angifves i 11 kap. 3 § giftermålsbalken, som i sin föreslagna lydelse innebär, att för hvarje förbindelse, som hustrun på egen hand åsamkat sig, vare sig genom frivillig utfästelse eller eljest, betalning skall utgå såväl af hennes enskilda egendom som af hennes andel i makarnes samfälda bo. Då emellertid enligt den föreslagna 5 § i samma kapitel egendom, hvaröfver mannen eger råda, i allmänhet ej må tagas i mät för dylik gäld och jemlikt det ifrågasatta tillägget till 5 § konkurslagen borgenären ej heller är berättigad att påyrka konkurs, kommer nämnda regel ej till sin fulla tillämpning, så länge egendomsgemenskapen och mannens förvaltningsrätt bestå, utan först då boet delas. Dessförinnan är borgenären hänvisad allenast till den samfälda eller enskilda egendom, hustrun har under sin förvaltning, såvida ej hans fordran härleder sig från någon af hustrun begången brottslig gerning, i hvilket fall uppenbarligen afven egendom, som af mannen förvaltas, måste, såsom ock i 5 § 11 kap. giftermålsbalken förutsättes, kunna tagas i anspråk.

Derest laga verkan uttryckligen medgifves hustruns under äktenskapet åtagna förbindelser, lär ett förtydligande erfordras i det uti 9 kap. 1 §

giftermålsbalken förekommande stadgandet om mannens målsmansrätt. Enligt den lydelse, nämnda lagrum erhöll genom förordningen den 11 december 1874, skedde ej annan inskränkning i målsmanskapet och den deri inbegripna rätten att för hustrun tala och svara, än att sådan egendom, som enligt förordningens bestämmelser borde af annan än mannen förvaltas, från målsmanskapet undantogs. Tolkadt strängt efter ordalydelsen skulle detta stadgande innebära, att hustrun vore obehörig att själf föra talan i alla rättegångar, som icke rörde viss af henne omhänderhaft egendom, följaktligen äfven i de tvistemål, som enligt uttryckssättet i 10 kap. 1 § rättegångsbalken angå hennes person. Om alltså hustrun söktes för gäld, som hon ensam under äktenskapet gjort, skulle med en dylik tolkning mannen ega att å hennes vägnar svara inför rätta, något, som dock uppenbarligen i de flesta fall vore föga rimligt och svårigen kan antagas hafva varit åsyftadt. Vid sådant förhållande har det ansetts lämpligt att genom ett tillägg till ifrågavarande paragraf tydligt uttala, att mannens rätt att för hustrun föra talan icke sträcker sig till nyssberörda fall.»

Den föreslagna 2 § i 9 kap. giftermålsbalken motsvarar till sitt innehåll nu gällande 1, 6 och 8 §§ i 11 kap. af samma balk. Der förekommande bestämmelser hafva, såsom innefattande inskränkningar i den uti 9 kap. 1 § gifna regeln om mannens målsmanskap, ansetts ega sin naturliga plats i omedelbart sammanhang med sistnämnda paragraf. I åtskilliga hänseenden skilja sig emellertid de föreslagna bestämmelserna till sitt innehåll från de nu gällande. Särskildt märkes i detta afseende den i förslaget tillagda föreskriften, att, om mannen utan hustruns samtycke upplåtit nyttjanderätt till hennes enskilda fastighet, hustrun eller hennes rättsinnehafvare må, sedan målsmanskapet genom boskilnad eller äktenskapets upplösning upphört, uppsäga nyttjanderättsinnehafvaren, likasom denne å sin sida under angifna omständigheter själf eger uppsäga.

9 kap. 2 §
giftermåls-
balken.

Den sålunda föreslagna grundsatsen om mannens obehörighet att för längre tid, än hans målsmanskap fortfar, hustrun oåtspord bortlega hennes enskilda fasta egendom är, enligt hvad chefen för justitiedepartementet framhållit, ej i gällande lag uttalad, men kan enligt hans mening likväl ej anses främmande för vår rätt, då åtminstone i ett fall, nemligen i fråga om upplåtelse af skogsafverkningsrätt, en dylik regel med tillämpning af grunderna för 11 kap. 1 § giftermålsbalken redan gjort sig gällande i lagskipningen. I sammanhang dermed, att mannens befogenhet att upplåta nyttjanderätt till hustruns enskilda fastighet på nyss angifna sätt begränsats, har på hemställan af högsta domstolen i förevarande paragraf intagits förbud mot beviljande af in-teckning för dylik upplåtelse, så framt

ej hustrun till densamma samtyckt. Såsom skäl för ett dylikt förbud har af högsta domstolen åberopats å ena sidan den skada, upplåtelsens in-tecknande kunde för henne medföra, å andra sidan det förhållande, att in-tecknandet ej skänkte den trygghet, som denna åtgärd afsåge att bereda, då arrendatorn i allt fall kunde uppsägas från nyttjanderätten.

9 kap. 3 §
giftermåls-
balken.

Den ifrågasatta förändringen i 3 § af 9 kap. giftermålsbalken inskränker sig dertill, att i nämnda paragraf, utöfver hvad den för närvarande inne-håller, intagits jemväl den föreskrift, som nu har sin plats i 2 §. Skälet till en dylik sammanslagning ligger deri, att man sålunda velat undvika den rubbning af följande paragrafers nummerordning, som eljest skolat för-anledas af nyss omförmälda bestämmelsers införande i 9 kap.

10 kap. 2 §
giftermåls-
balken.

Ändringarna i 10 kap. 2 § giftermålsbalken afse uteslutande att genomföra den i första punkten af 1884 års riksdagsskrifvelse upptagna grundsatsen, att giftorätt ej skall ega rum i stadsfastighet, som endera maken före eller under äktenskapet ärft eller förut förvärfvat. Till stöd för hvad i detta hänseende hemstälts har i nämnda skrifvelse Riksdagen, under erinran, att en sådan bestämmelse upptagits såväl af lagkomitén som af den äldre lagberedningen uti de af dem afgifna förslag till giftermålsbalk, åberopat den af lagkomitén härutinnan lemnade motivering, så lydande:

»Ehuru lagen förordnat, att giftorätt icke skall ega rum i ärfd jord å landet, eller i den, som endera maken före giftermålet der förvärfvat, har den likväl medgifvit giftorätt i all både ärfd och förvärfd fastighet i stad, utan åtskilnad om förvärfvandet skett före eller efter giftermålet. Lagstiftaren har utan tvifvel utgått från den synpunkt, att hus och tomt i städerna icke i allmänhet utgjorde borgarens redbaraste förmögenhet, men att deremot å landet, der näringssättet egentligen bestode i jordbruk, fastigheten eller jorden vore brukarens förnämsta egendom, som således åt honom eller hans släkt borde förvaras. I fråga om giftorätt emellan makar har dock komitén, vid ämnets närmare granskning, icke kunnat godkänna denna skilnad. När bolaget emellan makarne uppkommer, är det icke egentligen sjelfva de ömsesidiga insatserna, som böra samman-blandas, utan det är förkofringen eller hvad under äktenskapet förvärfvas, som skall utgöra det samfälda boet. Man skulle kunna lämpa detta för-hållande äfven till penningar eller annan lös egendom, som hvardera sidan vid äktenskapets början medförde, om det gäfves en möjlighet att med säkerhet urskilja beloppet deraf; men hvad angår fast egendom, vare sig å landet eller i stad, så kan för detta urskiljande ingen svårighet möta. Då man följaktligen måste låta ankomma på de bestämda formali-

teter, under hvilka förord ega rum, huruvida hvad af hvardera maken enskildt i lös egendom införes må kunna från samfälligheten afsöndras, är man deremot oförhindrad att bibehålla det ursprungliga förhållandet makarne emellan i afseende på fastighet. Genom det, att man undantager viss egendom från samfälligheten, afskär man alla anspråk af ena makens skyldemän på sådan egendom, tillhörig den andra. Utan att misskänna makarnes egen böjelse att med hvarandra dela sin förmögenhet eller att gemensamt bibehålla den åt sina barn, bör man likväl betänka, att de svårligen med ligkiltighet skulle kunna föreställa sig möjligheten, att deras egendom kunde omedelbarligen frångå dem sjelfva för att öfverflyttas till personer i en annan slägt.

Då de nu anförda skäl gälla lika för fast egendom i stad och på landet, har komitén med afseende derå stadgat ett lika förhållande samt ansett tillräckligt utrymme vara lemnadt åt makarnes inbördes välvilja, när dem blifvit tillåtet att, efter eget behag, medelst förord eller testamente, gifva hvarannan del i all deras egendom, och att för åtnjutande deraf sjelfve utstaka villkoren.»

Härvid har Riksdagen tillagt, att, om det redan i och för sig måste vara önskligt, att all fastighet, vare sig å landet eller i stad, i civilrättsligt hänseende blefve likställd, det nu torde vara desto mera påkalladt att låta den enda i nämnda hänseende ännu qvarstående skilnad falla, som inga skäl längre syntes kunna anföras för dess bibehållande.

Då, på sätt i det föregående angifvits, de på olika ställen i 11 kap.¹¹ kap. giftermålsbalken förekommande bestämmelser rörande egendoms förvaltning i förslaget utbrutits och öfverflyttats till 9 kap., har i förslaget 11 kapitlets innehåll begränsats till frågorna om ansvarighet för gäld i makars bo och vederlag vid bodelning.

¹¹ kap. giftermålsbalken.

I afseende å den förra af dessa frågor har chefen för justitiedepartementet till belysning af förslagets allmänna ståndpunkt och förhållande till gällande lag anført:

»De stadganden, 11 kap. för närvarande innehåller om makars gäld, afse ej mindre att bestämma den rätt, borgenärerna ega till betalning ur boet, än äfven att makarne emellan afgöra, hvilken eller hvilka af de särskilda förmögenhetsmassor — hvarderas giftorätt och enskilda egendom — hvaraf boet består, svara för uppkommen gäld. Dessa stadganden kunna emellertid icke under egendoms gemenskapen komma till sin fulla användning. Först vid bodelning är tillfälle att definitivt ordna makarnes gäldsförhållanden. Dessförinnan utgöres i allmänhet boet af en enda, under mannens förvaltning ställd förmögenhetsmassa, och äfven om förvaltningen är delad på båda makarne, är den grund, hvarefter förmögenhetens delning

för sådant ändamål sker, utan egentlig betydelse i fråga om makarnes ansvarighet för gäld. Under dessa förhållanden måste det gifvetvis i allmänhet stå borgenär öppet att, äfven om han rätteligen eger att njuta betalning allenast ur en del af makarnes förmögenhet, hålla sig till hela förmögenheten; och lagen medgifver ej heller make att under egendoms-gemenskapen från utmätning för gäld freda annan egendom än sådan, som visas vara den make enskildt tillhörig och, enligt de i 11 kap. giftermålsbalken gifna föreskrifter, ej svarar för den gäld, som sökes. Äfven i förhållandet makarne emellan kunna dessa bestämmelser, så länge egendoms-gemensamheten består, endast undantagsvis komma till användning. Är t. ex. gälden sådan, att den bör utgå af endera makens giftorätt, kan ej, medan det samfälda boet är odeladt, denna lagens föreskrift tillämpas. Den upphör dock icke därför att gälla och vid boets delning bör den, med stöd af lagens bestämmelser, komma till sin fulla rätt samt följaktligen make, som vid gäldbetalning blifvit lidande, njuta motsvarande vederlag.

Dessa nu angifna grundsatser hafva i förslaget bibehållits. Från boskilnadsförordningen har till giftermålsbalken öfverflyttats den för betalning af gäld under egendoms-gemenskapen gällande föreskrift, att dervid må undantagas allenast sådan enskild egendom, som ej svarar för den gäld, som sökes, hvarjemte i sammanhang härmed uttryckligen uttalats den i det föregående uppställda regeln, att för förbindelser, som hustrun oberoende af mannen under äktenskapet iklädt sig, ej får tillgripas egendom, hvaröfver mannen eger råda. Ehuru för makars yttre ansvarighet emot borgenärer samma regler ej i allo ansetts böra gälla som för makarnes inbördes betalningsskyldighet, hafva emellertid, för vinnande af större öfverskådlighet och för undvikande af tröttande upprepningar, hithörande bestämmelser i förslaget sammanförts, dervid dock genom sjelfva affattningen af lagbuden i möjligaste mån tillsetts, att någon tvekan om deras tillämplighetsområde ej må kunna uppstå, särskildt derigenom, att i de fall, då make emot borgenär står i annan ansvarighet för gälden än i förhållande till andra maken, sådant blifvit i texten otvetydigt angifvet.»

11 kap. 1 §
giftermåls-
balken.

Den föreslagna 1 § i 11 kap. angår i främsta rummet gäld, som endera maken före äktenskapet gjort. De skäl, som ligga till grund för hvad härutinnan föreslås, utvecklas af departementschefen sålunda:

»Nu gällande stadganden i ämnet synas hvila på den uppfattning, att gäld af ifrågavarande slag ej bör drabba andra maken i vidsträcktare mån, än att borgenären bibehålles vid sin betalningsrätt till den del af gäldenärens förmögenhet, som genom giftermålet öfvergår till andra maken. Någon anledning att frångå denna uppfattning torde ej föreligga, men i

vissa hänseenden synas de gällande bestämmelserna behöfva förtydligas och fullständigas. Den regel, lagen för närvarande i främsta rummet gifver rörande betalningen af ifrågavarande gäld, nemligen att densamma skall utgå af hvad gäldenären före äktenskapet egde, lemnar rum för två väsentliga anmärkningar. Å ena sidan framgår det icke med erforderlig tydlighet af ordalagen, huruvida stadgandet åsyftar just de föremål, hvaraf gäldenärens i boet medförda förmögenhet består, eller afser, att ett mot denna förmögenhet svarande belopp skall före boets delning uttagas till gäldens betalning. Å andra sidan lemnar stadgandet för det fall, att den i boet medförda egendomen allenast till en del är sådan, att giftorätt deri eger rum, ej någon ledning för bedömande, huruvida denna del af egendomen eller de tillgångar, som förblifvit den gäldbundnes enskilda tillhörighet, skola i främsta rummet användas till gäldens betalning, en fråga, som visserligen ej berör borgenärernas rätt, men deremot är af största vikt i förhållandet makarne emellan.

Hvad angår den förra af dessa frågor synes det, hvilken uppfattning man än må hysa angående tolkningen af det gällande lagbudet, vara uppenbart, att af principiella såväl som af praktiska skäl de nya bestämmelser, som kunna ifrågakomma, böra så affattas, att borgenärens rätt emot den icke gäldbundna maken ej bindes vid de föremål, hvori denna make genom giftermålet bekommit andel, utan kommer att till sin omfattning bero allenast af värdet å dessa föremål.

Vidkommande åter frågan, huruvida, i händelse den gäldbundne i boet medfört såväl kommunikabel som inkommunikabel egendom, den förra eller den senare bör i första hand användas till gäldens betalning, synes mig af den kommunikabla egendomens större rörlighet vara en naturlig följd, att i allmänhet gälden anses företrädesvis vidlåda denna egendom. Det lär kunna antagas, att, om betalning af gälden före äktenskapet ifrågakommit, gäldenären skulle hafva dertill företrädesvis använt sina lösöretillgångar, och den omständighet, att gälden förblifvit obetald, synes ej böra förändra makarnes ställning. Men ehuru jag sålunda i hufvudsak ansluter mig till den uppfattning, enligt hvilken samfäld egendom bör gå i betalning före enskild, synes mig likväl för ett visst fall af ej ringa vikt en motsatt regel böra vinna tillämpning. Om före äktenskapet in-teckning för gälden meddelats i gäldenärens enskilda egendom eller någon omständighet eljest inträffat, på grund hvaraf särskild rätt till betalning ur sådan egendom uppkommit, torde andra maken ega ett grundadt anspråk derpå, att denna egendom i främsta rummet användes till gäldens betalning. Hvad särskildt angår in-tecknad gäld, skulle det uppenbarligen vara föga öfverensstämmande med rådande rättsuppfattning, om dylik gäld,

som vid tiden för giftermålet besvarade enskild egendom, finge medelst samfälda tillgångar betalas.

Nu angifna synpunkter hafva blifvit följda vid affattandet af 1 §. Sedan i dess första stycke uttalats såsom hufvudregel, att gälden skall utgå af gäldenärens giftorätt och enskilda egendom, angifvas i andra stycket de jemkningar, denna grundsats undergår för det fall, att gäldenären i boet medfört kommunikabel egendom. I detta afseende stadgas, att ur makarnes samfälda bo skall uttagas så stort belopp, som motsvarar värdet af nyssnämnda egendom, dock att, i händelse enskild egendom, som gäldenären i boet medfört, dervid särskildt häftade för gälden, samfälda boet svarar endast för det belopp, som öfverskjuter värdet af nämnda egendom, en regel, som är afsedd att gälla äfven för det fall, att egendomen, då betalning ifrågakommer, ej längre tillhör gäldenären eller ej vidare utgör säkerhet för gälden. Beträffande de sålunda föreslagna bestämmelsernas tillämpning vid konkurs torde utan uttryckliga föreskrifter vara uppenbart, såväl att, i händelse flera borgenärer äro berättigade till betalning i enlighet med denna paragraf och gälden allenast till en del skall utgå af samfälda boet, det belopp, som derur uttages, bör på de särskilda borgenärerna fördelas i mån af deras fordringars storlek, som ock att, så snart någon del af den i konkursen bevakade gälden är af den beskaffenhets, att af samfälda boet allenast ena makens lott svarar, boet måste, innan utdelning får ega rum till de borgenärer, som enligt lydelsen af förevarande paragraf eller andra stadganden ega betalningsrätt i hela boet, uppdelas i två massor, svarande mot makarnes giftorättsandelar, hvarefter sistnämnda borgenärer ega att i hvardera massan konkurrera i enlighet med de i 115 § konkurslagen stadgade grunder.»

Rörande gäld, som ena maken under äktenskapet åsamkar sig på grund af arf eller i sammanhang dermed, att egendom genom gåfva eller testamente tillfaller maken, innehåller gällande lag icke några uttryckliga bestämmelser. I den föreslagna 1 § af 11 kap. likställes dylik gäld med den, som make gjort före äktenskapet.

11 kap. 2 §
giftermåls-
balken.

I fråga om gäld, som makarne gemensamt under äktenskapet gjort, innehåller den föreslagna 2 § stadganden, hvilka i sak öfverenstämma med hvad för samma fall nu gäller. Med dylik gäld likställer förslaget den, som hustrun för det gemensamma boets räkning gjort under sådana förhållanden, att det kunnat antagas ske med mannens samtycke. Till stöd för ett dylikt stadgande åberopas den allmänna samfärdselns och rätts-säkerhetens intresse.

11 kap. 3 §
giftermåls-
balken.

I den föreslagna 3 § upptagas bestämmelser om gäld, som den ena eller andra maken ensam under äktenskapet gjort.

Beträffande mannens sålunda tillkomna gäld innebär förslaget, att, utom i vissa särskildt angifna fall, hela samfälda boet och mannens enskilda egendom skola svara, men hustruns enskilda egendom städse vara från ansvarighet fritagen.

I sistnämnda hänseende åsyftar förslaget alltså ett genomförande af den i fjerde punkten af 1884 års skrifvelse antagna grundsatsen. Till stöd för hvad af Riksdagen härutinnan föreslagits har i Riksdagens skrifvelse åberopats följande yttrande af lagkomitén:

»Att mannen, som under äktenskapet råder öfver boets samfällighet, kan utan inskränkning belasta den med gäld, har man ansett otvifvelaktigt. När han är oförhindrad att alldeles förstöra hela samfälligheten, så länge hans målsmanskap icke är honom fräntaget, måste han ock kunna med samfälligheten betala den skuld, han gör under denna sin egenskap af boets representant. Om det bevisas, att han dertill är oskicklig, och om han af sådant skäl ställes under annans förmynderskap, då först upphör hans rätt att råda öfver samfälligheten; men dessförinnan vore det för allmänna förtroendet af mycken våda, om en borgenärs betalningsrätt skulle bedömas efter den större eller mindre fördel, ett bo kunde hafva haft af den försträckning, han till målsmannen gifvit.

Man har därför antagit, att den gäld, som af mannen under äktenskapet göres, skall betalas af samfäld egendom, utan att någon utredning må komma i fråga, huruvida boet deraf haft nytta eller icke. Men i samma mån mannens magt i allmänhet att råda öfver boet är inskränkt, måste äfven rättigheten att använda boets egendom till skulds betalning vara det. Hvad som enskildt tillhör hustrun, bör ej kunna, för de skulder, mannen gjort, tagas i mät. Det synes innebära en icke fullkomlig öfverensstämmelse i lagen, att, sedan 1 § i 11 kap. giftermålsbalken ovillkorligen förbudit mannen att, utan hustruns formliga samtycke, sälja eller förpanta hennes jord, 3 § i samma kapitel likväl stadgar, att äfven denna jord skall häfta för en del af den gäld, mannen gjort. Han eger icke att *godvilligt* bortlåta sådan egendom, ehvad det sker till boets nytta eller icke; men han kan, genom åsamkande af skulder, bringa den under en *tvungen* försäljning.»

Äfven i fråga om den *samfälda* egendomens ansvarighet för mannens gäld har, såsom nyss antydts, den af lagkomitén omfattade mening i hufvudsak gjort sig gällande i förslaget. Medan enligt nuvarande lydelse af 11 kap. 4 § giftermålsbalken hvarje gäld, som tillkommit genom mannens särskilda vållande och ej ländt hustrun till nytta, är att anse såsom enskild, skall enligt förslaget samfälda boet svara för all af mannen gjord gäld utom den, som grundar sig på borgen eller utgöres af böter eller

skadestånd för brottslig gerning. Såsom skäl för denna afvikelse från gällande lag har chefen för justitiedepartementet i nära öfverensstämmelse med lagkomitén åberopat, att borgenären i allmänhet ej kan antagas ega kunskap rörande de omständigheter, hvarunder gälden tillkommit, eller vid försträckning eger möjlighet att beräkna, på hvad sätt de upplånade medlen komma att användas; och har departementschefen tillika erinrat, att den för närvarande gällande grundsatsen företrädesvis torde hafva vunnit tillämpning just å borgensförbindelser, äfvensom att i fråga om dylik gäld rättssäkerhetens kraf ej kunde utgöra hinder för att begränsa borgenärens betalningsrätt i samfälda boet till mannens andel, då nemligen sjelfva förbindelsens form här komme att innefatta ett otvetydigt kännetecken på gäldens natur.

Regeln om hela samfälda boets ansvarighet för mannens skulder är emellertid enligt förslaget afsedd att gälla endast i fråga om borgenärens betalningsrätt. Beträffande förhållandet makarne emellan åsyftar förslaget ej någon rubbning i nu gällande grundsats, att gälden betraktas såsom enskild, så snart den tillkommit af mannens särskilda vållande och ej ländt hustrun till nytta. Att förslagets ståndpunkt är sådan, anses framgå af hvad i 11 kap. 6 § stadgas derom, att vederlag skall utgå för samfäld egendom, som genom endera makens särskilda vållande eller förgörelse utan nytta för andra maken blifvit boet afhänd.

Andra stycket af 3 § angår den gäld hustrun oberoende af mannen under äktenskapet ådrager sig. Rörande denna punkt hänvisas till den föregående framställningen (sid. 7, 8).

11 kap. 4 §
giftermåls-
balken.

I 4 § afses det fall, att ena maken åtagit sig betalningsansvar för gäld, som andra maken ensam gjort. Detta fall har ansetts böra från borgenärens synpunkt likställas med det i 2 § förutsatta, att gälden gjorts af båda makarne i förening, dock med iakttagande, att, om hustrun såsom ursprunglig gäldenär är med all sin enskilda egendom ansvarig för gälden, detta förhållande icke får till men för borgenären rubbas deraf, att mannen sedermera åtager sig betalningsskyldighet. Äfven stadgandena i 4 § skola enligt hvad i paragrafen uttryckligen angifves gälla allenast mot borgenärer, hvaremot makarne emellan de regler, som skolat följas, så länge ena maken var ensam gäldenär, äro afsedda att tillämpas äfven sedan den andre iklädt sig betalningsansvar.

11 kap. 5 §
giftermåls-
balken.

I det föregående är antydt, att enligt förslaget likasom enligt gällande lag reglerna om makarnes ansvarighet för gäld i boet icke äro afsedda att i allo tillämpas under det egendomsgemenskapen ännu eger bestånd. Sålunda bibehålles i den föreslagna 5 § den för närvarande gällande grundsatsen, att make under egendomsgemenskapen eger att från utmätning

för gäld freda allenast enskild egendom, som enligt lagens föreskrifter ej svarar för den gäld som sökes.

Från denna grundsats gör förslaget emellertid af skäl, som i det föregående (sid. 8) anförts, det undantag, att för gäld, som hustrun sjelfständigt åtagit sig, ej får utmätas egendom, hvaröfver mannen eger råda. Inom högsta domstolen har en ledamot hemställt om sådan ändring i förevarande paragraf, att med afseende å *båda* makarne skulle gälla, att vid utmätning för skuld, därför betalningsskyldighet blifvit endast ena maken ålagd, andra maken egde undantaga ej allenast sin enskilda egendom utan ock samfäld egendom, hvaröfver sistnämnde make ensam egde råda. Emot en dylik utsträckning af rätten att vid utmätning undantaga egendom har emellertid chefen för justitiedepartementet anført följande:

»Hvad förslaget innehåller derom, att egendom, som af mannen förvaltats, ej må tagas i mät för hustruns förbindelser, är en nödvändig följd af målsmanskapet och eger så till vida sitt berättigande, som hustrun, der hon uppträder oberoende af mannen, ej kan väntas komma att i större omfattning anlita kredit eller eljest ikläda sig ekonomiska förpligtelser. Såvidt åter angår mannens förbindelser, lär större hänsyn böra tagas till behovet att skydda borgenärernas rätt, och från denna synpunkt måste det anses betänkligt, att någon del af samfälda boet skulle kunna från utmätning undantagas allenast på den grund, att hustrun egde deröfver råda. Makarne komme nemligen derigenom att vinna ett allt för lätt användbart medel att lägga hinder i vägen för utmätningens fortgång; och att en sådan utväg icke komme att lemnas utan användning af dem, hvilka önskade undandraga mannens borgenärer äfven sådan egendom, hvaröfver han i verkligheten rådde, torde vara uppenbart. Den fördel hustrun skulle vinna genom det ifrågasatta stadgandet blefve dessutom för henne utan större betydelse. Så länge nemligen den borgenär, hvars fordran vid utmätning icke kunnat gäldas med egendom, hvaröfver mannen råder, eger möjlighet att försätta båda makarne i konkurs, kommer genom en dylik åtgärd åtminstone hälften af den gemensamma egendom, som före konkursen stått under hustruns förvaltning, att användas till betalning af den gäld, mannen ådragit sig. Erforderligt skydd för den af hustrun förvaltade egendomen synes deremot vinnas genom det i förslaget till boskilnadslag upptagna stadgande om rätt för hustrun att söka boskilnad, så snart något af den gemensamma egendom, hvaröfver hon råder, tillgripes för gäldande af mannens skuld».

I de föreslagna 6—9 §§ af 11 kap. behandlas frågan om vederlag vid bodelning. Hvad beträffar vederlag för samfäld egendom gäller för närvarande enligt ordalydelsen af 11 kap. 5 § giftermålsbalken, att vederlag

11 kap. 6 §
giftermålsbal-
ken.

skall utgå allenast då dylik egendom blifvit använd till betalning af endera makens gäld. Såsom redan är nämndt, hemstälde Riksdagen emellertid i femte punkten af 1884 års skrivelse om sådan lagändring, att vederlag skulle gifvas äfven i andra fall, då gemensam egendom af endera maken användts till dess enskilda nytta. En dylik utsträckning af vederlagsrätten vore nemligen enligt Riksdagens mening af all rättvisa påkallad, på det att icke endera maken — i de flesta fall antagligen mannen — måtte kunna genom sina åtgärder förbättra sin ställning i boet på andra makens bekostnad. Mångfaldiga sätt, å hvilka sådant kunde ske, skulle kunna uppgifvas. Någon synnerlig svårighet vid det ifrågakända stadgandets tillämpning syntes icke böra uppstå, då det ju blefve dens sak, som på omförmälda grund yrkade afdrag å andra makens lott, att lagligen styrka det till stöd för yrkandet andragna förhållande. Vål kunde det vara sant, att sådan bevisning i många fall, särskildt efter lång tids förlopp, icke blefve lätt och att den stundom blefve omöjlig att förebringa, men deraf syntes icke kunna eller böra följa, att i de fall, der förhållandet erkändes eller tillräcklig bevisning derom vore tillgänglig, den af rättvisa påkallade afräkningen vid bodelningen eller arfskiftet icke borde ega rum.

I enlighet med den af Riksdagen sålunda uttalade åsigt är den föreslagna 6 § affattad. Storleken af vederlaget skall enligt förslaget i allmänhet bestämmas af värdet å den utgifna eller boet afhända egendomen. För ett särskildt fall, nemligen det att samfäld egendom användts till förbättring af ena makens enskilda egendom, föreslås emellertid ett annat beräkningssätt, i det att värdet af den vunna förbättringen här skulle läggas till grund. Såsom skäl för en dylik bestämmelse åberopas af departementschefen de praktiska företräden sistnämnda beräkningsgrund erbjuder framför den eljest antagna, hvilken enligt departementschefens åsigt i här afsedda fall skulle komma att i tillämpningen medföra alltför stora svårigheter.

11 kap. 7 och 8 §§ giftermålsbal-
ken. För de fall, att endera makens enskilda egendom blifvit vare sig genom gäldbetalning eller annorledes använd till nytta för andra maken enskildt eller andra maken samfäldt, föreslås i 7 och 8 §§ stadganden, hvilka, der ej af kapitlets föregående regler om ansvarighet för gäld annat föranledes, öfverensstämma med de för närvarande i 11 kap. 7 § uttryckta grundsatser.

11 kap. 9 §
giftermålsbal-
ken. Slutligen har i 9 § intagits föreskrift derom, att vederlag ej skall utgå af annan egendom än den, som hör till boet, då det delas. Ett dylikt stadgande, hvilket tillförene förordats såväl af lagkomitén och äldre lagberedningen som ock i 1886 års förslag, motiverades af lagkomitén dermed, att då äktenskapet upplöstes, denna upplösning borde vara fullkomlig

och ingen vidare efterräkning ifrågakomma än den, som kunde jemkas efter boets vid upplösningen befintliga tillstånd.

Förslaget angående ändrad lydelse af 19 kap. 4 § arfdabalken afser att för de fall, då en hustru af en eller annan orsak är ur stånd att utöfva den egendomsförvaltning, som enligt lag tillkommer henne, åt annan person uppdraga att i berörda hänseende bevaka hennes rätt. Detta förslag har föranledts af hemställan från högsta domstolen. Vid granskningen af den föreslagna lydelsen af 9 kap. 1 § giftermålsbalken erinrade nemligen högsta domstolen, att den år 1874 vidtagna lagförändring, hvarigenom hustru under vissa förhållanden berättigats att sjelf råda öfver egendom, samt den i lagförslaget ifrågasatta ytterligare inskränkning i mannens målsmansrätt, i ty att han ej skulle ega att föra talan för hustrun rörande sådan af henne under äktenskapet gjord gäld, påkallade särskilda föreskrifter för de fall, då hustrun af sinnessjukdom eller af annan orsak icke vore i stånd att förvalta egendom eller föra talan angående gäld.

19 kap. 4 §
arfdabalken.

Den föreslagna ändringen i 1 kap. 8 § handelsbalken åsyftar upphäfvande af det i nämnda lagrum stadgade förbudet att i allmänhet köpa något af annan mans hustru. Detta förbud har nemligen ansetts oförenligt med den genom 1874 års förordning hustrun tillerkända förvaltningsrätt.

1 kap. 8 § han-
delsbalken.

I sammanhang med de föreskrifter, 11 kap. 5 § giftermålsbalken i sin nu ifrågasatta lydelse samt den föreslagna lagen om boskilnad innehålla om makes rätt att vid utmätning freda egendom för gäld, måste bestämmelser gifvas rörande det förfarande, som skall iakttagas, då tvist i sådant afseende uppstår. Dylika bestämmelser innefattas i det föreslagna tillägget till 70 § utsökningslagen. Enligt detta skulle förfarandet i här afsedda fall i hufvudsak öfverensstämma med det, som enligt 69 § i samma lag eljest skall iakttagas, då någon vid utmätning vill göra gällande eganderätt till gods, som finnes i gäldenärens bo. Den enda afvikelse härifrån, som i förslaget åsyftas, ligger deri, att, under det eljest den, som vill freda egendom från utmätning, har att till svaromål instämma såväl gäldenären som den utmätningssökande borgenären, endast den senare skall i här afsedt fall stämmas. Denna afvikelse angifves af chefen för justitiedepartementet vara en följd deraf, att det i allmänhet ej tillåtes makar att vid domstol tvista om egendom.

70 § utsök-
ningslagen.

Den föreslagna affattningen af 5 § konkurslagen skiljer sig från nu gällande lydelse allenast derutinnan, att i paragrafen införts en bestämmelse, att förbindelser, som hustrun oberoende af mannen åtagit sig, icke under några förhållanden medföra rätt för borgenären att påyrka boets

5 § konkurs-
lagen.

afträdande till konkurs. Skälet för denna bestämmelse är redan i annat sammanhang angifvet (sid. 8).

Lagen om
boskildnad.

Den företagna omarbetningen af boskildnadslagstiftningen har, såsom i det föregående angifvits, haft till ändamål icke allenast att bereda hustrun lättadt tillfälle till boskildnads erhållande, utan jemväl att i allmänhet söka afhjelpa den oklarhet och ofullständighet, hvaraf bestämmelserna i gällande boskildnadsförordning ansetts lida. Dessa båda syften hafva ledt till en temligen väsentlig omgestaltning af ifrågavarande förordning. Jemte det rätten till boskildnads erhållande blifvit utvidgad och boskildnadsproceduren förenklats, särskildt derutinnan, att den inskränkts till en förhandling mellan makarne, i hvilken deras borgenärer ej ega deltaga, hafva i förslaget bestämmelser tillagts rörande åtskilliga frågor, hvilka boskildnadsförordningen lemna obesvarade, såsom om hustruns rättshabilitet efter vunnen boskildnad, makarnes behörighet att, sedan boskildnad kommit till stånd, sins emellan sluta aftal samt konkursbos rätt att realisera egendom, som make berättigats att såsom enskild undanskifta. Vidare hafva de nuvarande föreskrifterna om undanskiftande ersatts med utförligare stadganden, som hafva till syfte att tydligare angifva de utvägar en make under olika förhållanden eger att i sammanhang med boskildnadsansökning freda egendom i boet mot andra maken eller borgenärer. Slutligen företer förslaget äfven till sin form och uppställning åtskilliga afvikelser från boskildnadsförordningen, i hvilket afseende må framhållas, att de bestämmelser, som angå förfarandet vid boskildnad i sammanhang med konkurs, i förslaget sammanförts till en särskild afdelning.

1 §.

I fråga om *makars rätt att vinna boskildnad* bibehåller 1 § af nu föreliggande förslag den i 1892 års förslag antagna grundsatsen, att boskildnad skall ega rum, när makarne äro derom ense. I motiven till 1892 års förslag har nya lagberedningen, jemte det beredningen utvecklat, hurusom af hänsyn till borgenärerna hinder ej kunde möta att låta boskildnads⁷ beviljande ankomma på makarnes samstämmiga vilja, tillika erinrat, att då lagstiftningen redan genom bestämmelser om äktenskapsförord lemnat det öppnet för dem, som ämna ingå äktenskap med hvarandra, att efter fritt aftal begränsa eller helt och hållet upphäfva den legala egendomsgemensamheten makar emellan, ett medgifvande för dem att jemväl efter äktenskapets ingående genom öfverenskommelse häfva denna gemensamhet svårigen kunde sägas ur principiell synpunkt innefatta något mot vår rättsåskådning stridande, såvida blott tillvägagångendet så ordnades, att tredje mans rätt ej kränktes; och har beredningen vidare framhållit, att om lagstiftningen erbjöde tillräckligt skydd i sistnämnda hänseende, så att boskildnaden icke öppnade några utsigter att kringsekära fordringsegares rätt,

det kunde antagas för visst, att boskildnad i regeln ej komme att sökas i andra fall, än då den vore af verkligt behof påkallad.

Rörande den praktiska betydelsen af ifrågavarande grundsats har chefen för justitiedepartementet ytterligare erinrat, att de omständigheter, hvilka borde berättiga en make att oberoende af den andres samtycke vinna boskildnad, ofta vore af den beskaffenhet, att deras framdragande inför offentligheten måste förefalla förhatligt och motbjudande; och då för närvarande helt visst mången hustru härigenom afhölls från att söka boskildnad, der sådan vore af omständigheterna påkallad, vore enligt departementschefens tanke ett stadgande sådant som det nu föreslagna väl egnadt att lemna gift qvinna ett verksamt skydd i fall, der hon eljest af hänsyn till mannen skulle stå värnlös.

I 2 § angifvas de fall, i hvilka det tillkommer hvardera maken att ensidigt väcka fråga om boskildnad. Gällande boskildnadsförordning känner allenast ett sådant fall, nemligen det, då ena makens enskilda gäld öfverstiger värdet af denna makes giftorätt och enskilda egendom. Det kan emellertid, enligt hvad i motiven till förevarande förslag erinras, inträffa, att en make tid efter annan åsamkar sig och med samfälda tillgångar betalar enskild gäld, och om denna icke vid något tillfälle uppgår till nyssnämnda värde, är andra maken enligt gällande lag ej i tillfälle att medelst boskildnad rädda sin giftorätt utan kan komma att nödgas åse, huru denna småningom minskas. I ändamål att afhjelpa denna olägenhet har i förslaget upptagits föreskrift, att boskildnad kan vinnas, så snart boets ställning är sådan, att makes rätt till vederlag skulle äfventyras genom betalning af andra makens enskilda gäld.

2 §.

För det fall, att konkurs uppstår, medger förslaget hvardera maken ovilkorlig rätt att vinna boskildnad. Tillräckligt skäl har nemligen ansetts föreligga att här antaga sådan insolvens, som lagen eljest betraktar såsom boskildnadsanledning.

I 3 §, som behandlar de fall, då allenast hustrun eger vinna boskildnad, hafva, jemte de i detta hänsende nu gällande boskildnadsanledningar, upptagits vissa andra omständigheter, som ansetts böra berättiga henne att påfordra upplösning af egendomsgemenskapen. För den händelse, att egendom, som tillhör hustrun enskildt men af mannen förvaltas, utan hennes samtycke användts till betalning af gäld, för hvilken hon ej bör med sådan egendom svara, har giltig anledning ansetts föreligga till det antagande, att hustruns intressen skulle äfventyras genom det förmögenhetsrättsliga målsmanskapets fortvaro, och rätt till boskildnad alltså funnits böra hustrun medgifvas; och detsamma har ansetts böra gälla för det fall, att hustruns enskilda, under mannens förvaltning stående tillgångar blifvit för gäld af

3 §.

nyssnämnda slag pantsatta, utmäta, belagda med qvarstad eller satta under skingringsförbud. För det fall att mannen obehörigen förfogat öfver samfäld eller enskild egendom, som hustrun enligt lag eger förvalta, har hon likaledes ansetts böra vara berättigad till boskilnad; och har i afseende härå blifvit i motiven erinradt, att någon annan rättshjelp mot dylika ingrepp i hennes förvaltning ej lärer kunna ifrågakomma, så länge det i allmänhet ej medgifves makar att vid domstol tvista om egendom.

En annan i förevarande paragraf tillagd boskilnadsanledning består deri, att hustrun gent emot samfälda boet eger vederlagsfordran, som efter betalning af den samfälda gälden tilläfventyrs ej skulle kunna utgå. I afseende å detta stadgande hafva åberopats enahanda grunder som i fråga om motsvarande bestämmelse i 2 §.

4—11 §§.

Beträffande förfarandet i boskilnadsmål innehåller det nu föreliggande förslaget bestämmelser i 4—11 §§. Den viktigaste afvikelsen från motsvarande föreskrifter i gällande boskilnadsförordning består deri, att enligt förslaget makarnes borgenärer ej såsom för närvarande skola genom offentlig stämning inkallas för att öfver boskilnadsansökningen höras, utan allenast en kungörelse om boskilnadsansökningen utfärdas och i tidningarna införas. Denna förändring står i uppenbart sammanhang dermed, att jemlikt förslaget boskilnad kan ankomma på makarnes samstämmiga vilja.

En annan olikhet ligger deri, att makes skyldighet att med ed fästa rigtigheten af den bouppteckning, som i anledning af boskilnadsansökningen skall upprättas — en skyldighet, hvilken enligt gällande lag är oeftergiftig — i förslaget gjorts beroende deraf, att edgång af andra maken yrkats. Denna förändring är föranledd af hemställan från högsta domstolen, hvars fleste ledamöter funnit den ovilkorliga edspligten kunna utan uppoffring af rättssäkerhetens fordringar eftergifvas. I öfrigt äro de föreslagna föreskrifterna rörande boskilnadsfrågans behandling något utförligare och fullständigare än de för närvarande gällande.

Den för närvarande gällande föreskriften, att rätten på hustruns begäran skall förordna god man att henne biträda är i förslaget bibehållen med ett förtydligande tillägg, som afser att utmärka, såväl att gode mannen utan uttryckligt uppdrag eger bevaka hustruns talan, der hon ej sjelf vill utföra densamma, som ock att denna behörighet omfattar sjelfva boskilnadsmålet och hvad dermed har samband, men ej andra frågor. Att utsträcka godmanskapet utöfver de sålunda angifna gränser, har chefen för justitiedepartementet funnit ej vara lämpligt, då enligt förslaget hustrun efter vunnen boskilnad är i förmögenhetsrättsligt afseende fullt sjelfständig.

12—16 §§.

Fullständigt upplöses, utom vid konkurs, makarnes egendomsgemenskap först genom skifte af boet. Af nöden är emellertid att bereda ma-

karne utväg att redan före skiftet skydda hvar sin egendom ej mindre för sådan gäld, för hvilken den ej bör svara, än ock mot obehörigt förfogande från andra makens sida; och härtill syfta de i gällande boskildningsförordning upptagna bestämmelser om undanskiftande. Dessa bestämmelser hafva dock ansetts lida af otydlighet samt i öfrigt vara mindre tillfredsställande och äro i förslaget ersatta af fullständigt nya föreskrifter, hvilka i fråga om boskildnad utan konkurs återfinnas i 12—16 §§.

I fråga om *enskild egendom* innehöll förslaget i det skick, hvari det samma undergick högsta domstolens granskning, bestämmelser, som i hufvudsak öfverensstämde med grunderna för gällande lagstiftning. Make, som före boets delning ville göra gällande enskild eganderätt till någon del af boet, skulle inom viss stadgad tid i boskildningsmålet framställa sitt eganderättsanspråk. Sedan derefter borgenärerna blifvit genom offentlig stämning inkallade, skulle rätten, om boskildnad beviljades, i sammanhang dermed meddela ett för såväl borgenärerna som makarne bindande beslut öfver anspråket, hvarefter, om egendom blefve hustrun tillerkänd, hon i hvarje fall skulle ega att utan afbidan å skifte i boet omhändertaga densamma. Mot de sålunda föreslagna bestämmelserna blef emellertid inom högsta domstolen erinradt, å ena sidan att borgenärernas intressen icke kunde anses behörigen tillgodosedda derigenom, att frågan om egendomens natur blefve på nyss angifna sätt behandlad och en gång för alla afgjord, å andra sidan att det innefattade en onödig stränghet mot makarne att betaga dem möjlighet att under tiden mellan boskildnadens beviljande och bodelningen göra sina eganderättsanspråk gällande, i hvilket afseende särskildt framhölls, att något skäl ej förelåge att i fråga om enskild egendoms fredande från utmätning göra makarnes ställning sämre än före boskildningsansökningen. Derjemte blef såsom en olägenhet af förslaget framhållet det uppehåll med boskildningsfrågans afgörande, som blefve en följd af borgenärernas inkallande och eganderättsanspråkets utredande.

Med anledning af dessa anmärkningar har i förslaget vidtagits den ändring, att pröfning af frågan om hvardera makens enskilda rätt till egendom i boet icke i boskildningsmålet eger rum, men i stället makarne äfven efter boskildningsansökning ega att vid utmätning i det ännu oskiftade boet göra gällande enskild eganderätt till egendom; och har i sammanhang härmed lemnats hustrun öppet att antingen i sjelfva boskildningsmålet eller sedermera före skiftet yrka att komma i besittning af hennes enskilda, under mannens förvaltning stående egendom, utan att likväl rättens beslut öfver dylik ansökning i något afseende innefattar en för framtiden bindande pröfning af eganderättsfrågan.

Beträffande *samfälda boet* afser förslaget att genom en provisorisk fördelning af tillgångarne bereda make utväg att redan före skiftet vinna erforderligt skydd ej mindre mot borgenärer än mot andra maken. Enligt förslaget eger nemligen hvardera maken i boskilnadsålet eller efter vunnen boskilnad påfordra att i afbidan på bodelningen viss egendom, motsvarande dess giftorätt eller någon del deraf, afskiljes från samfälda boet och sättes under särskild vård och förvaltning; dock att sådant afskiljande ej får medgifvas, der andra maken ställer borgen för hvad vid skifte af samfälda boet bör tillfalla sökanden, eller visar skälig anledning att boet skulle lida märklig skada genom afskiljandet.

Sedan rätten förordnat om egendoms afskiljande och detta förordnande gått i verkställighet, skall den afskilda egendomen tillsvidare äfven emot borgenärerna betraktas såsom tillkommande den make, på hvars begäran afskiljandet egt rum, och får alltså ej tagas i mät för gäld, därför den makes giftorätt enligt lag ej svarar. Afskiljandet är, såsom redan antydts, afsedt att gälla intill dess boet delas. Skulle emellertid dessförinnan konkurs inträffa och en fullständig upplösning af boet derigenom komma till stånd, kommer afskiljandet att förlora sin verkan.

17 §. I fråga om makes rätt att gentemot andra makens borgenärer njuta vederlag för mistad egendom innehåller boskilnadsförordningen, såsom redan nämnts, att dylik vederlagsrätt ej i vidsträcktare mån eger rum, än att om lösegendom, som tillhört *hustrun* enskildt, blifvit utan hennes bevisliga samtycke förvandlad eller pantsatt, *hustrun* i konkurs med mannens borgenärer eger fordringsrätt därför. Dessa grundsatser äro i förslagets 17 § i hufvudsak bibehållna med vissa förtydligande tillägg.

18 §. Hvad i gällande boskilnadsförordning stadgas derom, att vid den af boskilnad föranledda delningen af boets egendom skall förfaras såsom vid arfskifte, samt att skifte ej må ske förr än all veterlig samfäld gäld blifvit gulden, är i förslagets 18 § hufvudsakligen bibehållet. Med anledning af erinringar, som inom högsta domstolen framstälts derom, att den makarne tillagda befogenhet att träffa öfverenskommelse om egendomens fördelning kan missbrukas i syfte att göra egendom oåtkomlig för borgenärer, har till förevarande paragraf fogats ett tillägg, innefattande stadgande om bodelningsinstrumentets ingifvande till rätten och kungörande i tidningarna äfvensom angående rätt för hvardera makens borgenärer att, om konkurs inträffar inom viss tid från kungörandet, väcka klander å skiftet.

19—24 §§. I fråga om makars förmögenhetsförhållanden efter boskilnad gäller för närvarande, att *egendom*, som, efter det boskilnaden sökts, af ena maken förvärfvats, är enskild, hvaremot *egendom*, som makarne gemensamt förvärfva, anses såsom samfäld, samt att *gäld*, som efter bo-

skilnadsansökningen af endera maken göres, i allmänhet är enskild, men gemensam om andra maken bevisligen deraf haft nytta.

Från dessa grundsatser afviker förslaget så till vida, att enligt det samma boskilnaden medför en fullständig upplösning af egendomsgemenskapen i afseende å såväl tillgångar som skulder. Stadgandet om den samfälda naturen af egendom, som efter boskilnaden förvärfvas af makarne gemensamt, är alltså i förslaget uteslutet; och har såsom skäl härför åberopats, att detta stadgande, hvilket syntes afse en egendomsgemenskap af samma art som den före boskilnaden rådande, vore egnadt att bringa oreda i makarnes förmögenhetsförhållanden och göra hustruns rättsliga ställning oviss, hvartill komme den med gällande lag förenade afsevärda olägenheten, att i händelse ena maken efter boskilnaden försattes i konkurs, andra makens egendom i allmänhet indroges i konkursen, dervid i många fall ny ansökan om boskilnad och undanskiftande framkallades. Beträffande åter den efter boskilnadsansökningen tillkomna gälden innebär förslaget, att densamma skall anses såsom enskild för den make, som gjort gälden, utan afseende derå, om andra maken af gälden haft nytta eller del. Såsom grund för denna förändring har åberopats, att det ej kunde anses billigt att, såsom gällande boskilnadsförordning syntes afse, betrakta gälden såsom samfäld, så snart andra maken deraf haft någon om än så obetydlig fördel, samt att, om man åter ville låta ansvarigheten till sitt omfång bero af den vunna fördelens ekonomiska betydelse, en dylik grundsats skulle gifva upphof till svårlösta rättstvister samt i de flesta fall lända borgenären till ringa nytta.

För hustrun medför såväl enligt gällande lag som enligt förslaget boskilnaden den förmån, att hon i allmänhet befrias från skyldighet att med egendom, som hon efter boskilnadsansökningen förvärfvar, svara för den under äktenskapet tillkomna gälden. Från denna grundsats göres emellertid i förslaget undantag i afseende å den gäld, hustrun oberoende af mannen under äktenskapet gjort. De angifna skälen härför äro omnämnda i det föregående (sid. 8).

Huruvida makar efter vunnen boskilnad ega att med hvarandra sluta aftal, är för närvarande omtvistadt. Förslaget innehåller i detta afseende ett uttryckligt förbud mot alla andra aftal än dem, som ega samband med boets delning. Till stöd för ett dylikt förbud har i förslagets motiv anförts, att den gemensamhet i ekonomiska intressen, som äfven efter egendomsgemenskapens upphörande i de flesta fall egde rum, innebure en stark frestelse att genom låtsade öfverlåtelse eller andra svikliga åtgärder göra tillgångar oåtkomliga för fordringsegare eller eljest gäcka desses rätt.

I afseende å makars skyldighet att efter boskilnad deltaga i utgifterna för makarnes eget och barnens uppehälle innehåller förslaget, att makarne hvar efter sin förmåga skola bidraga till dessa utgifter, en föreskrift, som torde öfverensstämma med hvad för närvarande enligt boskilnadsförordningen gäller.

Hvad gällande boskilnadsförordning innehåller om rätt för makar att genom öfverenskommelse häfva boskilnad samt om befogenhet för hustru, som vunnit boskilnad, att ställa egendom under mannens förvaltning, eger deremot ej någon motsvarighet i förslaget. I afseende härå har framhållits, att de nu gällande bestämmelserna, såsom i flera punkter otydliga och ofullständiga, ej kunde utan väsentlig omarbetning upptagas i en ny lag, äfvensom att en dylik omarbetning desto mindre borde ifrågakomma, som berörda bestämmelser sällan om någonsin vunnit tillämpning, och det ej kunde antagas, att ifrågavarande rättighet framdeles i högre grad än hittills komme att tagas i anspråk.

25 §. I fråga om klagan öfver domstols beslut i boskilnads mål innehåller boskilnadsförordningen ej några bestämmelser, men af allmänna processuella stadganden anses följa, att särskild klagan ej får föras öfver beslut, som före målets slutliga afgörande meddelas, och att klagan öfver rättens slutliga yttrande skall fullföljas genom vad. Häri gör förslaget allenast de ändringar, som i 25 § angifvas. Att, i händelse boskilnadsansökning förklarats icke höra till pröfning upptagas, klagan deröfver icke bör kunna föras annorledes än genom besvär, har ansetts följa deraf, att dylikt beslut enligt förslaget kan å landet meddelas af domaren ensam; och, hvad angår frågorna om egendoms afskiljande från boet, har det förmenats vara af uppenbar vigt för makarne, att dylika frågor, oberoende af sjelfva boskilnads målet, kunna dragas under öfverdomstolens pröfning genom särskilda besvär.

26 §. Den i 26 § upptagna föreskrift om särskilda diarier i boskilnads mål har föranledts af en från högsta domstolens sida gjord hemställan, till stöd hvarför åberopats vigten deraf, att den förändring i makarnes förmögenhetsförhållanden, som uppkomme genom boskilnad, bragtes till allmän kännedom samt möjlighet bereddes dem, som ämnade träda i affärsförbindelser med makarne, att utan allt för stora svårigheter skaffa sig upplysningar uti ifrågavarande afseende.

27 §. Make, som i sammanhang med konkurs vill väcka fråga om boskilnad, har enligt 27 § att sist å inställelsedagen i konkursen ingifva sin boskilnadsansökning. Den hufvudsakliga betydelsen af detta stadgande ligger deri, att maken, endast om boskilnad i rätt tid blifvit sökt, eger att i konkursen freda egendom emot borgenärer. Likasom enligt gällande lag

ankommer det nemligen enligt förslaget på makarne sjelfva att, i händelse någon del af boets egendom ej bör svara för gäld, som i konkursen bevakas, tillse att betalning ej ur denna egendom utgår; och eger make för sådant ändamål söka undanskiftande på sätt i andra stycket af 25 § angifves.

Då ansökning om undanskiftande skall väckas senast å inställelседagen, kan vid pröfning af ansökningen ej annan gäld komma i betraktande än den, som då bevakas. Huru förfaras skall, om make vill freda egendom för gäld, som sedermera bevakas, är från gällande lags ståndpunkt ovisst, då boskildnadsförordningen härom ej innehåller någon bestämmelse. De föreslagna stadgandena i 29 § afse att fylla denna brist. 29 §.

Enligt boskildnadsförordningen likasom enligt förslaget får makes ansökning om undanskiftande af giftorätt ej hindra samfäld egendoms försäljning för konkursboets räkning och genom dess försorg. Motsvarande bestämmelse saknas i boskildnadsförordningen beträffande enskild egendom, som make fått undanskifta, och i följd häraf har frågan om konkursboets rätt att tills vidare omhänderhafva och, i mån af behof, till gälds betalning realisera dylik egendom varit tvistig. Till afhjelpande af denna tvetydighet syftar stadgandet i andra punkten af 30 §. 30 §.

I afseende å de föreslagna ändringarna i urarfvaförordningen har chefen för justitiedepartementet, under erinran att desamma uteslutande hade till ändamål att åvägabringa nödig öfverensstämmelse mellan denna förordning och den ifrågasatta nya lagstiftningen om makars gäld och om boskildnad, vidare anfört följande: *Urarfva förordningen.*

Derest boskildnadsförordningens föreskrifter om undanskiftande vid boskildnad utan sammanhang med konkurs ersattes med de nu föreslagna bestämmelser om rätt för make att i boskildnadsmål begära egendoms afskiljande, borde urarfvaförordningens stadganden om undanskiftande utan samband med egendomsafträde antingen undergå en motsvarande omarbetning eller helt och hållet upphävas; och af dessa utvägar syntes den senare vara att förorda. Då hvarje delegare i ett sterbhus vore lagligen berättigad att deltaga i dess förvaltning, vore han redan härigenom i stånd att emot meddelegarne tillvarataga sina intressen, och emot borgenärerna hade han den utväg att genom boets afträdande till konkurs vinna tillfälle att begära undanskiftande. Enligt urarfvaförordningen egde en utan samband med egendomsafträde gjord ansökning om undanskiftande äfven den betydelse att för sökanden medföra befrielse från den dödes gäld; men att sterbhusdelegarne ginge miste om denna utväg att vinna urarfvaförmån innebure ej någon olägenhet, utan vore det tvärtom i allo lämpligt att befrielse från betalningsansvar — utom i de fall då arfvinge stode aldeles

främmande för boet — kunde vinnas allenast genom egendomsafträde. Af nu anförda skäl syntes 8 och 18 §§ böra upphävas samt vissa jemningar vidtagas i åtskilliga andra §§, i hvilka fråga vore om undanskiftande af nyss angifna art.

I afseende å egendoms undanskiftande i urarfvakonkurs syntes några, i allmänhet mindre väsentliga ändringar i urarfvaförordningens bestämmelser vara af nöden, och borde, till förebyggande af hvarje tvekan om att hela boet skulle i konkursen ingå, vissa uttryck i förordningen, hvilka skulle kunna på annat sätt tydas, jemkas.

I fråga om enkas ansvarighet för gäld, som under äktenskapet tillkommit, borde af redan angifna skäl (sid. 8) den i 17 § härom gifna föreskriften i så måtto ändras, att betalningsansvar afven efter egendomsafträde åläge henne för all gäld, som hon oberoende af mannen gjort.

*Lagen om bo-
delning vid
äktenskaps-
skilnad m. m.*

Hvad beträffar det anmälda förslaget angående makars egendomsförhållanden efter äktenskapsskilnad må erinras, att förslagets 1 § är afsedd att ersätta stadgandet i 17 § af gällande boskilduadsförordningen, samt att 2 § hufvudsakligen öfverensstämmer med sista punkten af urarfvaförordningens 17 §.

*Intecknings-
förordningen.*

De föreslagna ändringarne i 39 och 40 §§ inteckningsförordningen afse endast att i nämnda paragrafer införa vissa förtydligande tillägg, hvilka ansetts påkallade af den i 9 kap. 2 § giftermålsbalken upptagna bestämmelsen om inteckning för nyttjanderätt till hustruns enskilda, af mannen förvaltade fastighet.

*Herr A. P.
Gustafssons
motion.*

Till stöd för den af herr *A. P. Gustafsson* väckta motionen, hvilken, såsom redan nämnts, åsyftar genomförande af fullständig egendoms gemenskap mellan äkta makar, har af motionären åberopats hufvudsakligen följande:

Att 1734 års lagstiftare från egendoms samfällighet makar emellan undantog fast egendom på landet hade antagligen sin grund i den för den tiden gällande åskådningen, att jordegendom skulle så länge som möjligt bevaras inom samma slägtled. Detta åskådningssätt hade numera fått vika för en nyare tids förhållanden, då fastighet liksom annan egendom rätt ofta finge byta om egare. Att förutnämnda åskådningssätt för närvarande icke vore rådande inom vårt land, derom vittnade de anlopp, som med rätta gjordes mot fideikommissstiftelserna, hvilkas innebörd hade samma syftemål, som antagligen härutinnan legat till grund för bestämmelserna i 1734 års giftermålsbalk. Då såväl förflutna tidens som nuvarande lagstiftare menade, att »hustrun skall följa mannens stånd och vilkor», låge ovedersägligen deri ett erkännande, att den innerliga före-

ning och gemensamhet, som genom äktenskapet inträdde, gälde såväl i legalt som i etiskt hänseende, och detta sammanföle, enligt motionärens tanke, med det mera allmänna föreställningssättet. En så genomgripande förändring i egendomssamfälligheten mellan äkta makar som den nu föreslagna, hvars konsekvenser medförde egendomsgemenskapens fullständiga borttagande, vore främmande för allmänheten och icke förenlig med äktenskapets idé, hvilken förutsatte samverkan mellan makarne och ett enhetligt ordnande af deras angelägenheter utan enskilda intressen. Genom ett ytterligare särskiljande af makars egendom underhölles och närdes det enskilda intresset inom äktenskapet, hvori sådant borde vara främmande; kif och osämja skulle enligt motionärens öfvertygelse mera än eljest förekomma, då i nästan hvarje hem makarne, utom det gemensamma, hade hvar sina egna intressen att bevaka; mången gång torde blotta misstanken, men kanske ibland verkligt egennyttiga beräkningar af den ena maken att på ett eller annat sätt bereda sig och sina arftagare fördel på den andra makens bekostnad blifva orsaken till olyckliga äktenskap. Visserligen hade Kongl. Maj:t i sitt förslag genom föreskriften om vederlag velat förekomma oreda i beräkningen af hvardera makens särskilda egendom, men då det gälde ekonomiska intressen, brukade uppfinningsförmågan vara rik på utvägar, och sådana vore icke svårt att finna, då enligt förslaget mannens förvaltningsrätt fortfarande skulle blifva ganska vidtöfattande; och då under ett långvarigt äktenskap makarnes såväl gemensamma som bådaderas enskilda egendom undergått åtskilliga vexlingar, torde vid ett kommande arfskifte eller bodelning det blifva ganska svårt, för att icke säga omöjligt, att särskilja de olika delarne eller insatserna i boet.

De berättigade kraf, som nutiden uppstått för en fri och sjelfständig utöfning för såväl den gifta som den ogifta qvinnans fri- och rättigheter, kunde för visso förverkligas utan sådana intrång på den äktenskapliga egendomsgemensamheten, som lagförslaget innehöle. Lagstiftningen hade, på goda grunder, sedan rätt långt tillbaka delvis velat lemnat den gifta qvinnan utväg att freda sin andel i boet från förstörelse af en slösaktig man; denna ståndpunkt borde för ingen del förbises, utan fastmer ytterligare utvidgas, men det borde ingalunda ske på sådant sätt, att den äktenskapliga friden sattes i fara.

Motionären tilltrorde sig icke att kunna framställa något på förut angifna grund bygdt lagförslag, som till fullo skyddade såväl den ena som den andra makens rätt i boet från skuldsättning och förstörelse af endera maken ensam, men ville dock antydningvis påpeka det af presidenten Berg vid nya lagberedningens förslag af år 1886 fogade särskilda ytt-

rande. En annan utväg kunde ock förefinnas: att egendomsgemenskapen i såväl fast som lös egendom inom äktenskapet vore regel samt att undantag derifrån skulle gälla, då i lag medgifna anordningar deremot vidtagits; mannens förvaltningsrätt öfver den gemensamma egendomen skulle äfven vara regel, men kunna honom fräntagas, då visst vore, att han boet till större skada utöfvat densamma, hvaremot han icke skulle ega rätt att utan hustruns skriftliga medgifvande försälja, pantsätta eller annorledes vidtaga åtgärder, som skulle förminska värdet af deras gemensamma fasta egendom.

Herr D. Perssons motion.

Den af herr *D. Persson* väckta motionen åsyftar, såsom af det föregående framgår, sådan ändring i Kongl. Maj:ts förslag, att de i 9 kap. 2 § giftermålsbalken upptagna inskränkningar i mannens rätt att förfoga öfver hustruns enskilda, af honom förvaltade fastighet komma att gälla äfven den fasta egendom, som makarne under äktenskapet gemensamt förvärfvat, äfvensom att bland de åtgärder mannen icke utan hustruns samtycke må vidtaga med fastighet af nu angifna slag, upptages upplåtelse af skogsafverkningsrätt.

Till stöd för hvad i dessa hänseenden hemställes anför motionären i hufvudsak:

Då det syntes böra antagas, att enligt den af Kongl. Maj:t föreslagna lydelsen af 9 kap. 2 § giftermålsbalken afverkningsrätt till skog borde inbegripas i hvad som i nämnda paragraf stadgades om upplåtelse af nyttjanderätt, kunde det befaras, att åt mannen inrymts en magt, som kunde blifva ganska vådlig och i hög grad skulle motverka det mål, man med förslaget ville uppnå, nemligen begränsning i mannens rätt att afhända hustrun hennes enskilda egendom. Ty det kunde lätt tänkas, att mannen utan hustruns hörande eller samtycke för ett eller flere år upplåte rätt till afverkning å all eller större delen af den skog, som vore hustruns enskilda egendom, utan att hustrun i mannens lifstid skulle hafva rätt att bryta ett sådant aftal på annat sätt än efter äktenskapets upplösning, boskilnad eller dylikt; och då, såsom förhållandet vore i Dalarne med flere ställen, hemmanets hufvudsakligaste värde oftast bestode just i skogen, blefve stadgandet om inskränkning i mannens rätt att försälja hustruns fasta egendom i vissa fall illusoriskt.

Mannens rätt att utan hustruns samtycke sälja, skifta eller förpanta den fasta egendom, makarne under äktenskapet gemensamt förvärfvat, hade ej fullt tydligt angifvits i 1734 års lag, utan det vore genom kongl. förklaringen den 23 mars 1807, som alla tvifvel i detta afseende blifvit

undanröjda och mannen ensam tillerkänd sådan magt. Ett sådant stadgande kunde väl vara förenligt med den tidens åskådning och uppfattning rörande qvinnan, men läte sig i våra dagar knappast försvaras. Enligt motionärens uppfattning vore det en gärd af rättvisa mot qvinnan, med billighet och rätt förenligt och för familjelifvet lyckligt, om makarne hade gemensam bestämmanderätt öfver fastighet, som de gemensamt förvärfvat. Att Riksdagen också länge önskat få en reform genomförd i nu angifvet syfte, framginge af tredje punkten i Riksdagens skrifvelse den 7 maj 1884, deri Riksdagen till stöd för det af Riksdagen ifrågasatta förbudet för mannen att utan hustruns samtycke bortskifta, förpanta eller sälja boets fasta egendom, anfört: *att* en sådan föreskrift skulle vara egnad att i många fall förekomma lättsinniga köpe-, förpantnings- eller bytesaftal om fast egendom; *att* då makarne, åtminstone i allmänhet, hade lika lott i fast egendom, hvari giftorätt egde rum, det ock vore af billighet och rättvisa mot hustrun påkalladt, det äfven hon finge hafva sitt ord med vid sådana aftal om fast egendom, som här ofvan nämnts; *samt att* svårighet i allmänhet ej heller borde vid dylika aftal möta att inhemta hustruns samtycke eller åtminstone en sådan svårighet ytterst sällan vara öfvervinnelig.

Såsom den föregående framställningen torde utvisa, kan det föreliggande kongl. förslaget icke sägas innefatta någon rubbning af sjelfva hufvudgrunderna för gällande lagstiftning rörande makars förmögenhetsförhållanden. Egendomsgemenskapen mellan makar är, om ock i någon mån inskränkt, likväl i hufvudsak bibehållen i den omfattning den af ålder hos oss egt; och mannens målsmanskap för hustrun jemte deraf följande rätt att förvalta makarnes egendom skall med de inskränkingar, som för närvarande gälla, äfven enligt förslaget ega bestånd. Hvad som med förslaget åsyftas är att utan uppgifvande af nämnda grundsatser bereda den gifta qvinnan en i vissa hänseenden mera tryggad ställning, än den hon för närvarande intager, och i sammanhang dermed i öfrigt afhjelpa åtskilliga öfverklagade bristfälligheter i den bestående lagstiftningen.

Mot den allmänna ståndpunkt förslaget sålunda intager har utskottet intet att erinra. Att egendomsgemenskapen, sådan den hos oss gestaltat sig, samt grundsatsen om mannens allmänna målsmanskap för hustrun fortfarande stå i öfverensstämmelse med den hos det stora flertalet af vårt folk rådande uppfattningen, anser utskottet vara stäldt utom allt tvifvel; och då det är af uppenbar vikt, att å förevarande område lagstiftningen i hufvudsak ansluter sig till det allmänna tänkesättet, finner utskottet

Allmän motivering till utskottets hemställan.

redan häri ett kraftigt skäl för ifrågavarande grundsatsers bibehållande. Då dertill kommer att, med hänsyn till qvinnans och särskildt hustruns i allmänhet begränsade förvärfsförmåga, ett upphäfvande af egendoms-gemensamheten och målsmanskapet ingalunda skulle i stort sedt lända till hustruns sanna bättnad, anser utskottet de sträfvanden för en förändring i dylik rigtning, hvilka stundom framträd, ej vara egnade att tillvinna sig de lagstiftande magternas bifall.

Å andra sidan finner utskottet anledning ej heller föreligga att, såsom från åtskilliga håll blifvit ifrågasatt och nu senast yrkats i den till behandling föreliggande motionen af herr A. P. Gustafsson, upphäva de inskränkningar i egendoms-gemenskapen, hvilka i afseende å fast egendom äro sedan äldre tider hos oss gällande. Äfven i fråga härom lärer med fog kunna påstås, att den påyrkade förändringen skulle stå i afgjord strid med det rådande allmänna föreställningssättet, något som torde framgå redan deraf att vid de många föregående tillfällen, då liknande yrkanden blifvit inom Riksdagen framställda, desamma utan synnerlig menings-skiljaktighet förkastats. Då för öfrigt ett verksamt skydd mot målsmansrättens missbruk uppenbarligen lättare kan åstadkommas i afseende å egendom, som tillhör hustrun enskildt, än i fråga om hennes andel i samfälda tillgångar, samt fastighet, som make ärfver eller före äktenskapet förvärfvar, lämpligen låter särskilja sig från annan egendom och förty utan praktiska olägenheter kan såsom enskild anses, skulle det enligt utskottets mening vara mindre välbetänkt att nu öfvergå till ett system af fullständig egendoms-gemensamhet. Fast hellre anser utskottet den nu gällande grundsatsen om den enskilda naturen af landtfastighet, som ena maken ärft eller före äktenskapet förvärfvat, böra i öfverensstämmelse med det kongl. förslaget så till vida utsträckas, att enahanda regler komma att gälla i fråga om fastighet i stad. Utskottet ansluter sig i detta afseende till den uppfattning, som gjort sig gällande i Riksdagens år 1884 aflåtna skrifvelse, och tillåter sig att hänvisa till de skäl, som i nämnda skrifvelse anförts till stöd för en dylik lagförändring. Derutöfver vill utskottet allenast erinra, att den väsentligaste förmån, som genom förslagets antagande skulle beredas den gifta qvinnan, ligger i stadgandet, att hennes enskilda egendom ej svarar för mannens gäld, samt att detta stadgande i allmänhet skulle komma att för stadsbefolkningen sakna betydelse, derest stadsfastighet i hvarje fall, då förord icke egt run, skulle ingå i det samfälda boet.

Härmed har utskottet angifvit sin ställning till en af de viktigare punkter, hvori förslaget afviker från gällande lag. Jemväl i öfriga hufvudpunkter finner utskottet förslaget i allmänhet innefatta afsevärda förbättringar i den nu gällande lagstiftningen. Detta gäller i främsta rummet

beträffande den nyss omnämnda föreskriften om hustruns ovilkorliga befrielse från skyldighet att med enskild egendom ansvara för gäld, som mannen ensam gjort. Utskottet har nyss antydt, hvilken väsentlig förmån denna föreskrift medför för hustrun. I sjelfva verket torde utan en dylik regel hustruns enskilda egendom, äfven om den står under hennes egen förvaltning, vara föga tryggad mot följderna af mannens slöseri eller bristande förmåga att handhafva boets angelägenheter. Visserligen är äfven enligt gällande lag hustrun frikallad från ansvarighet för skulder, som tillkommit genom mannens särskilda vållande; men då all gäld presumeras vara samfärd, och den bevisning, som till stöd för ett motsatt förhållande måste föras, i de flesta fall är synnerligen svår att åstadkomma, kan det ej väcka förundran, att för närvarande hustrun endast sällan lyckas att för mannens förbindelser freda sina enskilda tillgångar. Vid sådant förhållande och då ifrågavarande grundsats, hvilken öfverensstämmer med Riksdagens år 1884 gjorda hemställan, hvarken kan anses kränka borgenärernas rätt eller innefatta någon obehörig inskränkning i mannens målsmanskap, tvekar utskottet ej att förorda densammans upphöjande till lag.

Äfven om de i enlighet med Riksdagens hemställan upptagna stadganden rörande vederlag vid bodelning läser kunna påstås, att desamma, på sätt af Riksdagen framhållits, äro egnade att förbättra hustruns ställning; och än mera gäller detta om de föreskrifter i den föreslagna boskildnadslagen, hvilka afse att underlätta möjligheten att vinna boskildnad samt förenkla och förkorta boskildnadsproceduren. Särskildt må härvid erinras om den föreslagna bestämmelsen, att boskildnad skall beviljas, när makarne äro derom ense, en grundsats, hvars betydelse framför allt ligger deri, att makarne besparas det obehag, som blottandet af ömtåliga familjförhållanden måste medföra.

Jemte det förslaget i nu angifna hänseenden innebär en af behovet påkallad förbättring af den gifta qvinnans ställning, synes detsamma jemväl så till vida förtjent af beaktande, som dess antagande skulle lända till att väsentligen afhjelpa den med rätta öfverklagade brist på reda och klarhet, hvilken vidlåder nu gällande lagstiftning om makars förmögenhetsförhållanden. Sålunda afser förslaget icke allenast att lösa den allt sedan tillkomsten af 1874 års förordning omtvistade viktiga frågan om hustruns rättshabilitet och verkningarna af de förbindelser hon oberoende af mannen ingått, utan innebär en till formen fullständig och i sak temligen genomgripande omgestaltning af den föråldrade och dunkla lagstiftningen om makars gäld. Äfven boskildnadslagstiftningen, som i sitt nuvarande skick onekligen lemnar mycket att önska i fråga om tydlighet och fullständig-

het, har förutom i de hänseenden, som nyss angifvits, jemväl i öfrigt undergått en omfattande bearbetning, hvars resultat i allmänhet måste betraktas såsom tillfredsställande.

Af hvad nu blifvit anfördt torde framgå, att utskottet anser det framlagda förslaget i hufvudsak vara egnadt att tillvinna sig Riksdagens bifall. Rörande en bland de viktigare frågor, hvilka af förslaget beröras, har utskottet emellertid ej kunnat dela den uppfattning, som ligger till grund för förslaget, utan funnit detsamma vara i behof af omarbetning: utskottet syftar härvid på frågan om betalningen af gäld, som hustrun oberoende af mannen under äktenskapet åtagit sig. Utskottet gillar den af chefen för justitiedepartementet uttalade uppfattning, att sedan hustrun genom 1874 års förordning förklarats berättigad att i visst fall råda öfver egendom, det näppeligen kan ifrågakomma att helt och hållet fränkänna henne befogenhet att sjelfständigt ikläda sig rättsligen bindande förpligtelser. Såsom departementschefen framhållit, kan nemligen hustrun, så snart den under hennes förvaltning stående egendomen är af någon betydighet, ej undgå att träda i rättsförhållanden till andra personer samt dervid åtaga sig förpligtelser, hvilka ej kunna omedelbart fullgöras. Sålunda torde det vara uppenbart, att en hustru, som sjelfständigt förvaltar fast egendom, måste komma att antaga tjenare eller andra arbetare, företaga beställningar eller kredituppköp af redskap, utsäde och annat, som för fastighetens skötsel erfordras, likasom att hon för förvaltningens behöriga utöfvande kan finna sig nödsakad att upplåna penningar. Men om alltså den någon gång framträdande uppfattningen, att hustruns utfästelser borde sakna all rättslig verkan, icke synes kunna godkännas, är det å andra sidan af påtaglig vikt, att verkningarna af de förpligtelser, hustrun åtagit sig, icke sträckas längre än behofvet kräfver; och i detta hänseende anser utskottet Kongl. Maj:ts förslag ej vara fullt tillfredsställande. Enligt detta förslag skulle för gäld af ifrågavarande slag hustrun svara icke allenast med all sin enskilda egendom, ehvad den förvaltades af henne sjelf eller mannen, utan ock med sin giftorätt i samfälda boet. Visserligen skulle, så länge egendomsgemenskapen och målsmanskapet egde bestånd, borgenärens rätt vare underkastad den begränsning, att förbindelsen ej kunde utkrävas ur egendom, som af mannen förvaltades, eller föranleda konkurs, men så snart boet af en eller annan anledning blifvit upplöst, och mannens förvaltningsrätt sålunda upphört, skulle hustrun för gälden svara såväl med all egendom, hon då egde omhändertaga, som med de tillgångar, hvilka framdeles kunde henne tillfalla. En så vidsträckt skuldsättningsförmåga kan ingalunda anses påkallad af den förvaltningsrätt, hustrun tillkommer. Tvärtom synes det utskottet följdriktigt, att hustrun för den gäld hon ensam ådrager sig

endast kan förpligta den förmögenhet, hvaröfver hon under egendoms-gemenskapen eger råda; och något praktiskt behof af en vidsträcktare be-fogenhet lärer ej heller föreligga. För öfrigt må erinras, att om, såsom förslaget afser, hustruns förbindelser kunna vid konkurs göras gällande i hennes andel i boets samfälda, af mannen förvaltade tillgångar, ett dylikt förhållande kan komma att utöfva inflytande på mannens kredit och alltså störande ingripa i den honom tillerkända förvaltningsrätt. Af dessa nu i korthet antydda skäl har utskottet funnit det vara af nöden, att ifrågavarande förbindelser varda till sin verkan ytterligare begränsade; och har utskottet trott en naturlig och lämplig begränsning kunna vinnas sålunda, att borgenärens rätt i allmänhet omfattar egendom, hvaröfver hustrun råder eller under egendomsgemenskapen kan komma att råda, men icke de tillgångar hon först derefter får under sin för- valtning. I öfverensstämmelse med denna uppfattning har utskottet om- arbetat de delar af förslaget, hvilka på ett eller annat sätt ega samband med nu föreliggande fråga; och torde en redogörelse här böra lemnas för de förändringar, som af sådan anledning ansetts böra i förslaget vidtagas.

Hvad då först angår de till 11 kap. gifternålsbalken hörändé stadganden, har utskottet funnit den i senare stycket af 3 § upp- tagna föreskrift, enligt hvilken hustruns giftorätt och enskilda egendom svara för all annan af henne under äktenskapet gjord gäld än den i 2 § omförmälda, böra bibehållas såväl i afseende å böter och skadestånd för brottslig gerning som ock i fråga om gäld, hvilken hustrun för egen räkning men med mannens samtycke ingår, hvaremot beträffande all öfrig gäld, som hustrun oberoende af mannen under äktenskapet gjort, synes böra tillämpas den nyss antydda regeln, att hustrun svarar endast med egendom, hvaröfver hon under egendomsgemenskapen eger råda. De af utskottet sålunda ifrågasatta stadganden hafva för vinnande af nödig reda och öfverskådlighet ansetts böra skiljas från den i första stycket af 3 § gifna regeln om mannens under äktenskapet gjorda gäld och upptagas i två nya paragrafer med numren 4 och 5, hvilket åter medfört ändring i numreringen af kapitlets följande paragrafer. Vidare har i 5 § af det kongl. förslaget (7 § af utskottets förslag) måst vidtagas en jemkning, som hufvudsakligen angår uttryckssättet, hvarjemte i 6 § (8 § af utskottets förslag) intagits en af stadgandet i 5 § af utskottets förslag föranledd föreskrift om huru vederlag skall utgå i det fall, att gäld, som i sist nämnda paragraf afses, guldits af annan egendom än den, som därför svarat. Såsom redan antydts, böra enligt utskottets tanke de för- bindelser, som hustrun under egendomsgemenskapen sjelfständigt åtagit sig, efter boskilnad eller äktenskapets upplösning genom äktenskapsskilnad

eller ena makens död kunna göras gällande i den egendom, hvaröfver hustrun egde råda vid tiden för egendoms gemenskapens upphörande, men ej i andra tillgångar. För genomförande af denna grundsats hafva åtskilliga ändringar måst vidtagas i 16, 18 och 19 §§ af den föreslagna lagen om boskildnad, i 17, 20 och 26 §§ urarfvaförordningen samt i den föreslagna lagen om bodelning vid äktenskapsskildnad m. m. Slutligen hafva af nu omförmälda förändringar föranledts vissa formella eller eljest mindre betydande jemkningar i den föreslagna lydelsen af 9 kap. 1 § giftermålsbalken, 5 § konkurslagen, 70 § utsökningslagen samt 2, 27, 29 och 30 §§ i lagen om boskildnad.

I öfrigt har utskottet vid granskning af förslagens detaljbestämmelser funnit vissa ändringar i särskilda delar af förslaget böra ega rum. Några af dessa äro af uteslutande språklig eller eljest redaktionel art och torde ej tarvva närmare redogörelse. För de sakliga ändringar utskottet vidtagit skola skälen i det följande omnämnas, och ämnar utskottet i sammanhang dermed framställa vissa erinringar i fråga om en del bestämmelser, som af utskottet lemnats oförändrade.

Speciell motivering till utskottets hemställan.

Förslaget till lag om ändring i vissa delar af giftermålsbalken.

9 kap.

2 §.

Enligt Kongl. Maj:ts förslag eger mannen, oberoende af hustruns samtycke, att för den tid hans målsmanskap fortfar upplåta nyttjanderätt till hustruns enskilda, af honom förvaltade fastighet. Då, enligt de i vår lagstiftning antagna grundsatser, under nyttjanderätt hänföres äfven afverkningrätt till skog, följer häraf, att mannen skulle ega så godt som obegränsad möjlighet att förfoga öfver skog, som till fastigheten hör. Enär emellertid, såsom i herr D. Perssons motion framhålles, en fastighets värde i många fall till väsentlig del består i den derå växande skog, synas de skäl, hvilka tala för ett stadgande om förbud för mannen att utan hustruns bifall afhända henne eller pantsätta fastigheten, jemväl kunna åberopas till stöd för en liknande inskränkning i mannens befogenhet att, annorledes än för fastighetens eget behof, disponera öfver skogen. I betraktande häraf har utskottet, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med nämnda motion, ansett förevarande paragraf böra undergå sådan ändring, att möjlighet betages mannen

att utan inhemtande af hustruns samtycke förfoga öfver skogen annorledes än för egendomens behof; och har utskottet till paragrafens första punkt fogat ett härtill syftande tillägg.

Att, såsom nyssbemälde motionär vidare yrkat, utsträcka bestämmelserna i första punkten af förevarande paragraf att gälla äfven om fastighet, som makarne gemensamt förvärfvat, anser utskottet deremot ej vara att förorda. Såsom förut nämnts, hade nya lagberedningen i sitt år 1886 afgifna förslag i enlighet med Riksdagens år 1884 gjorda hemställan upptagit en föreskrift i den riktning, motionären åsyftar. Vid förslaget granskning i högsta domstolen framställdes emellertid emot nämnda föreskrift åtskilliga anmärkningar, hvilkas vikt utskottet anser ej kunna förnekas. Sålunda framhölls af flertalet bland högsta domstolens ledamöter, att ett stadgande af ifrågavarande innehåll skulle föranleda, att i hvarje ärende angående lagfart eller inteckning på grund af köpe- eller fordringshandling, undertecknad endast af manlig säljare eller gäldenär, utredning måste fordras, huruvida denne vore gift eller icke, samt i förra fallet derjemte intyg om tiden, då äktenskapet ingicks, om äktenskapsförord vore upprättadt, om detsammas innehåll m. m. En ledamot erinrade derjemte om åtskilliga svårigheter och förvecklingar, hvilka skulle uppstå, då hustrun ensam sökte återvinna en af mannen utan hennes samtycke såld gemensam fastighet. Med hänsyn till hvad sålunda blifvit anmärkt, och då den verkan, som med den föreslagna föreskriften åsyftas, i allt fall icke skulle kunna till fullo uppnås, så länge mannen genom åsamkande af skulder kan bringa all samfärd egendom under försäljning, har utskottet ansett nu ifrågavarande framställning ej böra föranleda ändring i förslaget; och vill utskottet erinra, att vid 1892 års riksdag en liknande framställning blifvit i enlighet med lagutskottets hemställan af kamrarna afslagen.

Då det i andra punkten af förevarande paragraf upptagna stadgande, sådant det i Kongl. Maj:ts förslag lyder, skulle kunna gifva anledning till den missuppfattning, att åtgärder, som mannen i strid med paragrafens föregående bestämmelser vidtagit, blefve ogilla först då klander väcktes, hafva till förebyggande af en dylik tolkning ordalagen i denna punkt något jemkats.

I de fall, då enligt första punkten hustruns samtycke utgör vilkor för giltigheten af en mannens åtgärd, skall enligt samma punkt samtycket lemnas skriftligen, och i vittnens närvaro. Ett skäl till denna föreskrift torde ligga deri, att man velat aflägsna möjligheten af en obehörig inverkan från mannens sida. Detta skäl, hvars betydelse ej kan underkännas, synes emellertid böra föranleda en liknande bestämmelse äfven i fråga om

hustruns samtycke till en af mannen vidtagen upplåtelse af nyttjanderätt. Genom en sådan bestämmelse vinnes jemväl den förenkling, att något särskildt vilkor ej, såsom i Kongl. Maj:ts förslag, behöfver stadgas för nyttjanderättens in-tecknande, utan in-teckning får meddelas i hvarje fall, då den upplåtna rättigheten är mot hustrun gällande. I enlighet med nu angifna uppfattning hafva de i förevarande paragraf intagna bestämmelserna angående upplåtelse af nyttjanderätt och in-teckning för sådan upplåtelse ändrats derhän, att såsom vilkor för upplåtelsens in-tecknande och dess giltighet utöfver tiden för målsmanskapets fortvaro stadgas, att hustrun i två gode mäns närvaro skriftligen samtyckt till upplåtelsen.

I afseende å det i paragrafens senare stycke upptagna stadgande angående domstols medgifvande till fastighets afyttrande eller in-tecknande i der afsedda fall har inom utskottet uppstått fråga, huruvida stadgandet med erforderlig tydlighet angåfve, hvilken domstol det tillkomme att lemna dylikt medgifvande. Utskottet har emellertid, med hänsyn bland annat till affattningen af gällande bestämmelser rörande försäljning eller pantsättning af omyndigs fastighet, funnit tvekan ej skäligen kunna råda derom, att frågor, som här afses, skola behandlas vid makarnes personliga forum; och har ifrågavarande stadgande alltså af utskottet lemnats oförändradt.

11 kap.

1 §.

Den affattning, som i Kongl. Maj:ts förslag gifvits åt de i paragrafens andra stycke upptagna stadganden, lider enligt utskottets tanke af den oegentlighet, att enligt ordalydelsen borgenärens betalningsrätt skulle i visst fall omfatta allenast samfälda boet men icke gäldenärens enskilda egendom. Utskottet har därför föreslagit en affattning, som tydligt utmärker, att den i första stycket intagna föreskrift om gäldenärens ansvarighet med enskild egendom och giftorätt i hvarje fall eger tillämpning, samt att bestämmelserna i andra stycket alltså endast afse att under vissa omständigheter vidga borgenärens rätt till att omfatta äfven andra makens giftorättsandel i samfälda boet.

Öfriga ändringar äro af rent formel beskaffenhet.

2 §.

För gäld, som i denna paragraf afses, skall enligt Kongl. Maj:ts förslag betalning utgå i främsta rummet af samfälda boet och först der detta

ej förslår af makarnes enskilda egendom. Att egendom, som tillhör hustrun enskildt, ej förr än i andra hand kan af borgenär tagas i anspråk för gäldens betalning, står i nödvändigt sammanhang med den från gällande lag upptagna grundsatsen, att hennes skyldighet att med sådan egendom ansvara för gälden är begränsad till en viss del af det belopp, som ej kan utgå ur samfälda boet. Såvidt rörers mannens enskilda egendom finnes deremot intet skäl att emot borgenären tillämpa den i förevarande paragraf angifna betalningsordning. Något dylikt torde ej heller vara med förslaget åsyftadt, utan torde innebörden af ifrågavarande stadgande, i hvad detsamma gäller mannens enskilda egendom, ligga allenast deri, att *makarne emellan* afgöres, att nyss berörda egendom först i andra rummet bör användas till betalning af gälden. Då emellertid detta förhållande med erforderlig tydlighet framgår af de föreslagna föreskrifterna om vederlag vid bodelning, samt paragrafen i sin af Kongl. Maj:t föreslagna lydelse lätt skulle kunna gifva anledning till den uppfattning, att densamma vore i allo tillämplig äfven emot borgenär, som söker utmätning — en tolkning som ingalunda med nödvändighet uteslutes af föreskrifterna i 7 § (5 § af Kongl. Maj:ts förslag) — har utskottet ansett hvad i paragrafen stadgas om den ordning, hvori det ena eller andra slaget af egendom skall gå i betalning, böra uteslutas, utom för så vidt angår hustruns enskilda egendom; och har utskottet i enlighet med denna uppfattning föreslagit en förändrad affattning af paragrafen.

Enligt Kongl. Maj:ts förslag, som härutinnan öfverensstämmer med gällande lag, skall, då samfäld egendom ej förslår till betalning af samfäld gäld, hustrun med enskild egendom svara för så stor del af bristen, som på henne belöper i förhållande till hennes andel i boet. Derest i något fall hustruns giftorättsandel utgör mindre än hälften, kommer alltså hennes ansvarighet att i förhållande dertill minskas. Då emellertid enligt utskottets åsigt borgenärens betalningsrätt icke lämpligen kan göras beroende af makarnes inbördes förmögenhetsförhållanden, angående hvilka han i förevarande fall ej har anledning att förskaffa sig kännedom, har utskottet i förslaget vidtagit den ändring, att hustruns enskilda egendom i hvarje fall svarar för bristens halfva belopp. Att i förhållandet makarne emellan den för närvarande gällande regeln kommer att ega bestånd, framgår af senare stycket af 10 § (8 § i Kongl. Maj:ts förslag).

3 §.

Af skäl, som framgå af hvad utskottet vid 2 § anført, har utskottet uteslutit det i första stycket förekommande stadgande, att betalning för

gäld, som der afses, skall utgå af mannens enskilda egendom endast der samfälda boet ej förslår till gäldens betalande.

Enligt Kongl. Maj:ts förslag skall hustruns giftorätt gå i betalning för all den gäld mannen under äktenskapet åsamkar sig, med undantag blott för de fall, då gälden utgöres af böter eller skadestånd för brottslig gerning eller grundar sig på borgen. Härutinnan innebär förslaget en afvikelse från gällande lag. Enligt nuvarande lydelse af 4 § i 11 kap. giftermålsbalken må nemligen hustruns giftorätt fredas i hvarje fall, då gälden tillkommit af mannens särskilda vållande och förgörelse, samt hustrun icke haft någon nytta eller del deri. Det sålunda gifna stadgandet eger, utskottets åsigt, företräde framför det af Kongl. Maj:t föreslagna. I fråga om gäld, som uppkommer genom borgen, må jemväl framhållas, att densamma ingalunda under alla förhållanden är af den beskaffenhet, att hustruns giftorätt skäligen bör frikallas från ansvarighet. Mången gång står en borgensförbindelse i det samband med mannens verksamhet för familjens uppehälle, att med allt skäl hela samfälda boet bör för gälden svara. I betraktande af det sålunda anförda har utskottet ansett undantaget från regeln om hela samfälda boets ansvarighet böra erhålla en affattning, som öfverensstämmer med förenämnda, för närvarande gällande stadgande.

De skäl, som föranledt utskottet att, i stället för stadgandet i senare stycket af förevarande paragraf, föreslå de bestämmelser, hvilka i utskottets förslag upptagits under paragrafnumren 4 och 5, äro i annat sammanhang angifna.

8 §.

(6 § i Kongl. Maj:ts förslag.)

Derest samfälda tillgångar användts till förbättring af endera makens enskilda egendom, skall enligt Kongl. Maj:ts förslag vederlag beräknas, icke såsom i andra liknande fall efter beloppet af de medel, som utgått ur samfälda boet, utan efter värdet å den vunna förbättringen. I denna del har utskottet ej kunnat ansluta sig till förslaget. Det synes ligga i sakens natur, att den make, som för sin enskilda fördel inlåtit sig på ett företag, skall, oberoende af företagets resultat, ensam vidkännas kostnaderna å det samma; och praktiskt sedt lär det ej kunna anses lämpligt, att om företaget befinnes illa planlagdt eller vårdslöst utfördt, så att det medför förlust i stället för vinst, den make, för hvars enskilda vinning företaget satts i gång, sättes i tillfälle att, genom utgifternas betäckande med samfälda tillgångar, på andra maken öfverflytta en del af förlusten. För öfrigt torde böra erinras, att den uppskattning af den enskilda egendomens

förbättring, som enligt förslaget skulle ifrågakomma, kan vara förenad med stora svårigheter, då tillförlitlig utredning endast undantagsvis läser kunna åstadkommas rörande det skick, hvori egendomen före kostnadernas nedläggande befunnit sig; och i händelse ett påbörjadt företag icke före boets delning hunnit fullbordas, läser det i de flesta fall vara nästan omöjligt att till visst belopp uppskatta värdet af den förbättring, företaget i sitt ofullbordade skick beredt åt den enskilda egendomen. Slutligen torde det få anses mindre följdriktigt att, såsom Kongl. Maj:ts förslag innebär, vederlaget i förevarande fall skulle beräknas efter värdet å förbättringen, men i det fullt analoga fallet, att makes enskilda tillgångar användts till förbättring af andra makes egendom, utgå efter beloppet af de gjorda utgifterna.

På grund häraf föreslår utskottet, att paragrafens senare stycke utslutes och i stället bland de fall, då vederlag skall utgå enligt de i förra stycket stadgade grunder, upptages det, att samfäld egendom blifvit använd till förbättring af ena makes enskilda egendom. Att, såsom i Kongl. Maj:ts förslag skett, uttryckligen angifva, att fråga ej är om utgifter, som tarvas för egendomens underhåll och skötsel, har utskottet ansett mindre lämpligt, då enligt gängse språkbruk hvad sålunda nedlägges å egendomen ej läser kunna hänföras till förbättringar.

11 §.

I ändamål att fullt tydligt utmärka, att de i föregående paragrafer upptagna grundsatser rörande vederlag för enskild egendom äfven ega tillämpning i afseende å skog, som å enskild fastighet afverkats utöfver dess skäligen afkastning, har utskottet föreslagit ett uttryckligt stadgande härom.

12 §.

(9 § i Kongl. Maj:ts förslag.)

Att, såsom Kongl. Maj:ts förslag innebär, låta vederlagsrätten omfatta äfven egendom, som tillfaller den vederlagspligtige maken under den tid, som efter äktenskapets upplösning eller boskildnadsansöknings anhängiggörande kan förflyta innan skifte eger rum, synes så till vida mindre lämpligt, som tiden för skiftet till en viss grad kan vara beroende af den ene eller andra maken eller af rent tillfälliga förhållanden. Utskottet har alltså trots sig böra föreslå den ytterligare begränsning af rätten till vederlag,

att för vederlagsfordran annan egendom ej må tagas i anspråk än den, som hörde till boet, då boskilnad söktes eller äktenskapet upplöstes.

I afseende å bestämmelsen rörande den föreslagna lagens trädande i kraft vill utskottet erinra, att hvad nämnda bestämmelse innehåller angående tillämpningen af de nya stadgandena i 10 kap. 2 § giftermålsbalken icke bör föranleda den slutsats, att öfriga i den nya lagen gifna föreskrifter städse skulle ega tillämpning å personer, som före den 1 januari 1899 ingått äktenskap. Att, der något särskildt rättsförhållande före nämnda dag uppkommit vare sig mellan makar inbördes eller mellan dem och tredje man, detta förhållande bör bedömas efter äldre lag, följer af allmänna grundsatser och är uppenbarligen i förslaget åsyftadt.

Förslaget till lag angående ändrad lydelse af 19 kap. 4 § ärfdabalken.

Hvad Kongl. Maj:ts förslag innehåller derom, att lagens föreskrifter rörande förmyndares förvaltning, redovisning och ansvarighet skola ega tillämpning å god man, som här afses, lärer ej kunna så förstås, som skulle hustrun i gode mannens konkurs ega samma förmånsrätt som tillkommer omyndig för fordran hos förmyndare. Då det emellertid enligt utskottets tanke är af behovet påkalladt samt med rättvisa och billighet förenligt, att dylik förmånsrätt beredes hustrun, har utskottet till förevarande paragraf fogat ett tillägg i sådant syfte. Utskottet anser sig likväl böra omnämna, att någon tvekan inom utskottet försports, huruvida den sålunda ifrågasatta förmånsrätten borde inträda jemväl då uppdraget att vara god man anförtrotts åt mannen. Det har nemligen framhållits, att sådant tilläventyrs kunde gifva anledning till det missbruk, att makarne i samråd utverkade förordnande för mannen i ändamål, att han på grundvalen af hustruns tillgångar skulle utan risk kunna inlåta sig i affärsspekulationer. Då utskottet emellertid trott det kunna med fog förväntas, att domstolarne vid tillämpningen af den föreslagna föreskriften skola tillse, att mannen ej varder till god man förordnad i andra fall än då hans solvens står utom tvifvel och missbruk af nyss antydda art ej kan misstänkas, har utskottet ansett tillräckligt skäl ej föreligga att stadga något undantag från regeln om hustruns förmånsrätt.

Förslaget till lag angående ändrad lydelse af 1 kap. 8 § handelsbalken.

Det i 1 kap. 8 § handelsbalken gifna stadgande att köp ej må slutas med hustru, barn eller tjenstehjon, med mindre de hafva lof att

sälja, torde ej innebära något förbud att med dylika personer inlåta sig i aftal rörande egendom, hvaröfver de enligt lag ega förfoga. Vid sådant förhållande lärer ifrågavarande stadgande ingalunda, såsom chefen för justitiedepartementet ansett, vara oförenligt med de genom 1874 års förordning införda grundsatser om hustruns rätt att förvalta egendom. Giltigt skäl att i fråga om hustru upphäfva berörda förbud synes ej heller i öfrigt föreligga. En dylik åtgärd kunde föranleda, att den, som af hustru tillhandlar sig egendom, till hvars försäljande hon ej varit berättigad, skulle, så framt han ej kunde visas hafva saknat god tro, ega att behålla egendomen till dess lösen för densamma gäfves. Något dylikt kan utskottet ej anse lämpligt, utan finner utskottet, med hänsyn till det begränsade omfånget af hustruns förvaltningsrätt, det vara i sin ordning, att den, som utan att förvissa sig om hustruns befogenhet att sälja med henne sluter köp, är underkastad risken af att utan ersättning nödgas afstå det köpta.

Förslaget till lag om boskildnad.

3 §.

Enligt Kongl. Maj:ts förslag eger hustrun vinna boskildnad, då hennes enskilda egendom eller samfäld egendom, som står under hennes förvaltning, blifvit för mannens gäld belagd med qvarstad eller skingringsförbud. Skälet härtill torde ligga deri, att man ansett ett dylikt förhållande häntyda på sådan insolvens eller vanvård af boets angelägenheter, som eljest berättigar till boskildnads erhållande. Med hänsyn till gällande bestämmelser rörande vilkoren för beviljande af de rättsliga åtgärder, om hvilka här är fråga, lärer emellertid nämnda slutsats ej kunna erkännas såsom berättigad; och har utskottet förty ansett ifrågavarande omständigheter ej böra såsom boskildnadsanledning upptagas.

Jemväl i ett annat hänseende har utskottet trott förslaget böra något jemkas. Den omständigheten, att mannen, på sätt i paragrafens näst sista stycke förutsattes, brutit sammanlefnaden och för längre tid öfvergifvit hustrun, torde nemligen böra utgöra anledning till boskildnad, oberoende deraf, huruvida mannen rest bort utan veterligt ärende.

7 §.

I händelse make, mot hvilken påstående om boskildnad väckes, särskilda gånger blifvit i sitt hemvist sökt med kallelse till inställelse vid rätten, och maken själf eller ombud dervid ej kunnat träffas eller upplysning vinnas om makens vistelseort, skall enligt Kongl. Maj:ts förslag

boskildnadsmålets handläggning utan vidare fortsättas, oberoende af makens frånvaro. Att ett mål sålunda skulle kunna af domstol behandlas och pröfvas utan att kallelse till svaromål blifvit i någon form svaranden kungjord, lærer emellertid näppeligen vara öfverensstämmande med vår rättegångsordnings grundsatser; och i förevarande fall, der en så viktig fråga är å bane som den angående den äktenskapliga egendomsgemenskapens upphäfvande, synes det särskildt angeläget, att en part icke till följd af sin möjligen endast tillfälliga frånvaro från hemvistet går miste om rätten att öfver motpartens påståenden afgifva yttrande. På grund häraf har utskottet i paragrafen tillagt en bestämmelse, enligt hvilken det under här förutsatta omständigheter åligger rätten att uppskjuta boskildnadsmålets vidare behandling och medelst kungörelse i tidningarna kalla den frånvarande maken till inställelse.

8 §.

(9 § i Kongl. Maj:ts förslag.)

Att den föreskrifna uppteckningen af makarnes bo varder, så vidt möjligt, fullständig och tillförlitlig, är af vikt icke allenast för makarne sjelfva i deras inbördes förhållande, utan äfven för deras borgenärer, något som särskildt framträder derutinnan, att, såsom af den föreslagna 18 § framgår, borgenärs rätt att af make utkräfvä gäld i visst fall är beroende deraf, huruvida maken egt kändedom om gälden. Vid sådant förhållande torde det ej vara lämpligt att, såsom Kongl. Maj:ts förslag afser, låta makes skyldighet att edfästa bouppteckningen inträda endast då yrkande i sådant syfte blifvit af andra maken framställt, utan synes det för närvarande gällande stadgandet om makarnes ovilkorliga edspligt böra bibehållas.

9 §.

(8 § i Kongl. Maj:ts förslag.)

Den i 8 § vidtagna ändringen har föranledt någon jemkning i förevarande paragraf.

14 §.

Den föreskrift, Kongl. Maj:ts förslag innehåller om rätt för hustru att tillträda egendom, som enligt denna paragraf blifvit för hennes räkning afskild från boet, torde ej vara af något praktiskt behof påkallad och har desto hellre ansetts böra utgå, som motsvarande förmån ej blifvit mannen medgifven.

17 §.

Hvad Kongl. Maj:ts förslag innehåller derom, att hustrun vid konkurs eger att såsom fordran bevaka värdet af lösegendom, som tillhört henne enskildt och utan hennes bifall förvandlats, skulle kunna gifva anledning till den uppfattning, att hustrun ej under några förhållanden kunde göra gällande enskild rätt till egendom, som genom utbyte eller omsättning kommit i stället för hvad henne enskildt tillhört, en uppfattning, som, framför allt i sådana fall, der hustruns enskilda tillgångar utgöras af penningar eller värdepapper, skulle leda till föga rimliga resultat och ej kan antagas ligga till grund för förslaget. Till förebyggande af det sålunda antydda missförstånd har utskottet åt förevarande paragraf gifvit en i viss mån förändrad affattning.

Den vidtagna förändringen har äfven ett annat syfte. Enligt Kongl. Maj:ts förslag medför jemväl det förhållande, att hustruns lösegendom blifvit utan hennes bifall *pantsatt*, rätt för henne att i konkurs bevaka egendomens värde. För den händelse, att egendomen i värde öfverstiger det belopp, för hvilket den är satt i pant, torde berörda stadgande vara mindre riktigt. Då nemligen hustrun i hvarje fall eger rättighet att återbekomma egendomen mot utgifvande af sistnämnda belopp, synes den skada, som genom pantsättningen tillskyndats henne, aldrig kunna skattas högre än till samma belopp; och dertill bör alltså under här antagna förutsättning hennes betalningsrätt i konkursen begränsas. På en dylik begränsning har utskottet velat häntyda genom att utbyta uttrycket »värdet af den förvandlade eller pantsatta egendomen» mot »värdet af hvad sålunda förskingrats».

18 §.

Borgenärens rätt att påfordra återgång af skifte har i Kongl. Maj:ts förslag gjorts beroende deraf, att borgenärerna af skiftet haft märklig skada. Denna begränsning af klanderrätten har utskottet funnit sakna giltig grund och kunna i tillämpningen föranleda ojemnhet och andra olägenheter; och har utskottet förty föreslagit, att klanderrätt skall inträda i hvarje fall, då skiftet, i mer eller mindre mån, ländt borgenärerna till förfång.

Öfriga förändringar i denna paragraf torde ej tarfva närmare omnämmande.

19 §.

De skäl, som ligga till grund för den af utskottet föreslagna bestämmelsen rörande gäld, som hustrun oberoende af mannen åtagit sig, äro i annat sammanhang angifna. I afseende å öfrig under äktenskapet tillkommen gäld har utskottet funnit anledning ej föreligga att frångå den i gällande boskildningsförordning antagna grundsatsen, att egendom, som hustrun efter boskildningsansökningen förvärfvar, ej får tagas i anspråk i andra fall, än då gälden tillkommit i och för handel eller annan rörelse, som hustrun med mannens bifall idkat, eller utgöres af böter eller skadestånd för brottslig gerning.

20 §.

Ändringen afser att antyda, att här gifna stadganden ega tillämpning, ända till dess laga kraft egande dom föreligger i boskildningsmålet, något som måste antagas vara åsyftadt jemväl i Kongl. Maj:ts förslag.

Tänkbart är, att före boskildningsansökningens pröfning egendom tillfaller hustrun under sådana förhållanden, att hon enligt giftermålsbalkens bestämmelser eger att sjelf förvalta densamma. Att i dylikt fall hustrun, oberoende af tillstånd från rättens sida, eger omhändertaga egendomen, torde, utan att uttryckligt förbehåll derom behöfver här intagas, vara uppenbart.

24 §.

Den af Kongl. Maj:t föreslagna affattningen skulle möjligen kunna gifva anledning till det missförstånd, att skyldighet för makar att med enskild egendom bidraga till familjens uppehälle ej inträdde förr än vid boskildnad. Till undvikande häraf har utskottet vidtagit en jemkning i redaktionen.

27 §.

Ändringen i paragrafens sista punkt har till syfte att tydligare än i Kongl. Maj:ts förslag skett utmärka, att bestämmelserna om undanskiftande ega tillämpning, ända till dess skifte egt rum. Öfriga ändringar stå i sammanhang med de af utskottet föreslagna bestämmelserna rörande betalningen af hustruns gäld.

Förslaget till lag angående ändring i förordningen huru gäld vid dödsfall betalas skall och om urarfvagörelse, så ock angående undanskiftande af egendom i död makes bo den 18 september 1862.

Samtliga af utskottet i detta förslag vidtagna ändringar afse att genomföra de af utskottet förordade, i det föregående närmare omnämnda grundsatserna rörande betalningen af den gäld, som hustrun oberoende af mannen åtagit sig, äfvensom hennes skyldighet att efter äktenskapets upplösning svara för viss gäld.

Förslaget till lag om bodelning vid äktenskapsskilnad, så ock om frånskild hustrus ansvarighet för gäld i boet.

1 §.

Huru vid äktenskapsskilnad skall förfaras med förvaltningen af boet, intill dess detsamma genom skifte upplöses, är i Kongl. Maj:ts förslag så till vida afgjort, som förslaget i fråga om *samfäld* egendoms förvaltning hänvisar till motsvarande föreskrifter i boskilnadslagen. Beträffande förvaltningen af makarnes *enskilda* egendom saknar förslaget deremot bestämmelser, något som torde bero deraf, att det ansetts falla af sig sjelft, att hvardera maken eger, utan afbidan på skiftet, omhänderhafva sin enskilda egendom. Enligt utskottets tanke tarvas emellertid uttryckliga bestämmelser i detta ämne, och finner utskottet en hänvisning till boskilnadslagen äfven här kunna lämpligen ega rum. En dylik lösning af frågan innebär, att hustrun omedelbart efter äktenskapets upplösning eger att, efter ansökan hos rätten, utbekomma sin enskilda, af mannen förvaltade egendom, men att, om sådan ansökan ej göres, egendomen intill skiftet förblifver under mannens förvaltning, hvaraf åter torde följa, att hustrun i händelse af mannens konkurs kan komma att söka undanskiftande icke allenast, såsom i Kongl. Maj:ts förslag förutsättes, af giftorätt, utan äfven af enskild egendom. I öfverensstämmelse med nu angifna uppfattning har utskottet i paragrafens första stycke vidtagit åtskilliga jemkningar.

Öfriga ändringar stå i sammanhang med den förändrade affattningen af giftermålsbalkens och boskilnadslagens bestämmelser rörande utmätning för gäld, som hustrun ensam åtagit sig.

2 §.

Denna paragraf har naturligen bort undergå enahanda omarbetning som den deremot svarande 19 § i lagen om boskildnad.

3 §.

Att förevarande lagförslag ej kan hafva afseende å de fall, der egendomsgemenskapen blifvit genom boskildnad häfd, lärer utan vidare bevisföring inses. Ett uttryckligt stadgande härom synes emellertid vara af nöden, och har detta ansetts lämpligen kunna erhålla plats i en särskild, tillagd paragraf.

Förslaget till lag om ändrad lydelse af 39 och 40 §§ i förordningen angående inteckning i fast egendom den 16 juni 1875.

Rättigheten att vinna inteckning för upplåten nyttjanderätt till hustrus enskilda fastighet, som af mannen förvaltas, är enligt den af Kongl. Maj:t föreslagna lydelse af 9 kap. 2 § giftermålsbalken beroende deraf, att hustrun skriftligen samtyckt till upplåtelsen. Att detta samtycke afgifvits i vittnens närvaro, är deremot ej i nämnda förslag gjordt till vilkor för intecknings beviljande. Vid sådant förhållande hafva särskilda föreskrifter erfordrats rörande förfarandet i sådana fall, der till stöd för ansökan om inteckning åberopas ett obevittnadt medgifvande af hustrun; och hafva dylika föreskrifter upptagits i det föreslagna tillägget till 40 § i förordningen om inteckning i fast egendom. Af den lydelse, utskottet gifvit åt 9 kap. 2 § giftermålsbalken, följer deremot, att under nyss angifna omständigheter inteckningsansökningen omedelbart skall afslås; och lärer nyssberörda tillägg alltså, derest utskottets förslag i öfrigt antages, böra utgå.

På grund af hvad utskottet sålunda anfört får utskottet hemställa:

1:o

att Riksdagen, med förklarande att Kongl. Maj:ts förslag till lag angående ändring i vissa delar af giftermålsbalken icke kan oförändradt godkännas, ville i anledning af såväl Kongl. Maj:ts proposition som herr D. Perssons motion för sin del antaga följande

L a g

angående ändring i vissa delar af giftermålsbalken.

Kongl. Maj:ts förslag.

Utskottets förslag.

Härigenom förordnas, att 9 kap. 1, 2 och 3 §§, 10 kap. 2 § samt 11 kap. giftermålsbalken skola erhålla följande ändrade lydelse:

9 Kap.

1 §.

Sedan man och qvinna sammanvigde äro, då är han hennes rätte målsman och eger söka och svara för henne, utom hvad angår egendom, som är från hans förvaltning undantagen, samt sådan af hustrun under äktenskapet gjord gäld, för hvilken allenast hennes giftorätt och enskilda egendom enligt lag svara; hustrun följa ock mannens stånd och vilkor.

1 §.

Sedan man och qvinna sammanvigde äro, då är han hennes rätte målsman och eger söka och svara för henne, utom hvad angår egendom, som är från hans förvaltning undantagen, samt gäld, hvarom i 11 kap. 5 § sägs; hustrun följa ock mannens stånd och vilkor.

Kongl. Maj:ts förslag.

Är genom äktenskapsförord stadgadt, att hustrun tillhörig egendom skall från mannens förvaltning undantagas, eller är sådant stadgande meddeladt angående egendom, som genom gåfva eller testamente till hustrun gifven är med vilkor att den henne enskildt tillhöra skall; då ege hustrun öfver den egendom och afkomsten deraf råda, der ej annorledes blifvit om förvaltningen föreskrifvet. Kan hustrun genom eget arbete något förvärfva, deröfver må hon ock råda.

2 §.

Mannen hafve ej makt att sälja, skifta, bortgifva eller med inteckning för gäld *eller med servitut* belasta hustruns enskilda fasta egendom, som af honom förvaltas, utan att han hafver hennes frivilliga ja och underskrift i tvenne gode mäns närvaro, ej heller att utan sådant samtycke upplåta rätt till afkomst af egendomen. Sker det ändock, *vare den åtgärd ogill, der klander derå väckes af hustrun eller hennes arvingar.* Har mannen utan hustruns *samtycke* upplåtit nyttjanderätt till fastighet, hvarom nu är sagdt, *ege hon* efter mannens död, eller då äktenskapet eljest blifvit upplöst eller boskildnad skett, rätt att uppsäga den, som nyttjanderätten innehafver; dock njute landbo eller hyresman, som uppsagd varder, laga fardag. Dör hustrun

Utskottets förslag.

Är genom äktenskapsförord stadgadt, att hustrun tillhörig egendom skall från mannens förvaltning undantagas, eller är sådant stadgande meddeladt angående egendom, som genom gåfva eller testamente till hustrun gifven är med vilkor att den henne enskildt tillhöra skall; då ege hustrun öfver den egendom och afkomsten deraf råda, der ej annorledes blifvit om förvaltningen föreskrifvet. Kan hustrun genom eget arbete något förvärfva, deröfver må hon ock råda.

2 §.

Mannen hafve ej makt att sälja, skifta, bortgifva eller med inteckning för gäld belasta hustruns enskilda fasta egendom, som af honom förvaltas, utan att han hafver hennes frivilliga ja och underskrift i tvenne gode mäns närvaro, ej heller att utan sådant samtycke upplåta rätt till afkomst af egendomen *eller sluta aftal, hvarigenom å den lägges servitut, eller annorledes än för egendomens behof afverka skog derå eller till annan upplåta rätt till sådan afverkning.* Sker det ändock, *må klander derå väckas af hustrun eller hennes arvingar.* Har mannen *eljest* utan hustruns *frivilliga ja och underskrift i tvenne gode mäns närvaro* upplåtit nyttjanderätt till fastighet, hvarom nu är sagdt, *må den rättighet ej intecknas; och ege hustrun* efter

Kongl. Maj:ts förslag.

före mannen, ege hennes arfvingar enahanda uppsägningsrätt. Vill nyttjanderättens innehafvare *sjelf uppsäga, hafve dertill lof. Ej må på grund af upplåtelse af mannen fastighet, som här afses, för nyttjanderätt in-tecknas, med mindre hustrun skriftligen till upplåtelsen samtyckt.*

Har mannen öfvergifvit hustrun, eller är han för sjukdom eller af annan orsak ur stånd att om boet draga försorg, ege hustrun till nöd-torft pantsätta eller afyttra egendom i boet, hvaröfver hon eljest ej egt råda; dock må ej fast *gods* in-tecknas eller afyttras, med mindre rätten, efter det mannens närmaste fränder blifvit hörde, det medgifver.

Utskottets förslag.

mannens död, eller då äktenskapet eljest blifvit upplöst eller boskildnad *beviljats*, rätt att uppsäga den, som nyttjanderätten innehafver; dock njute landbo eller hyresman, som uppsagd varder, laga fardag., Dör hustrun före mannen, ege hennes arfvingar enahanda uppsägningsrätt. Nyttjanderättens innehafvare *ege ock, der äktenskapet upplöses eller boskildnad beviljas, lof att uppsäga.*

Har mannen öfvergifvit hustrun, eller är han för sjukdom eller af annan orsak ur stånd att om boet draga försorg, ege hustrun till nöd-torft pantsätta eller afyttra egendom i boet, hvaröfver hon eljest ej egt råda; dock må ej fast *egendom* in-tecknas eller afyttras, med mindre rätten, efter det mannens närmaste fränder blifvit hörde, det medgifver.

3 §.

Före vigseln skall han till henne viss morgongåfva utfästa, antingen i löst, eller fast, men ej i båda tillika, ehvad han med mö, eller enka, sig gifter.

Morgongåfva skall tagas af mannens enskilda lott i boet. Har hustru, som mannen öfverlefver, barn efter honom, eller dör hustrun förr än mannen, då ege morgongåfva ej rum.

10 Kap.

2 §.

Man och hustru hafva gifterätt till hälften hvardera i all *den* lösa egen-

2 §.

Man och hustru hafva gifterätt till hälften hvardera i all *boets* lösa

Kongl. Maj:ts förslag.

dom, som de ega eller ega få, så ock den fasta egendom, hvilken de i hjonalag afta tillsammans. I den fasta egendom, som man eller hustru före eller under äktenskapet ärftt eller förut förvärfvt, eger ej andra maken giftorätt; dock vare all årlig ränta och afrad deraf under lösören räknad. Varder under äktenskapet egendom genom gåfva eller testamente till ena maken gifven med vilkor att den honom eller henne enskildt tillhöra skall; i den egendom njute den andra maken ej heller giftorätt.

Utskottets förslag.

egendom samt i den fasta egendom, som under äktenskapet förvärfvas. I den fasta egendom, som man eller hustru före eller under äktenskapet ärftt eller förut förvärfvt, eger ej andra maken giftorätt; dock vare all årlig afkomst deraf under lös egendom räknad. Är egendom genom gåfva eller testamente till ena maken gifven med vilkor att den honom eller henne enskildt tillhöra skall; i den egendom njute den andra maken ej heller giftorätt.

11 Kap.

Om ansvarighet för gäld i makars bo och om vederlag vid bodelning.

1 §.

Gäld, som af ena maken före äktenskapet gjord är, skall med dess giftorätt och enskilda egendom betalas.

Har den gäldbundne maken i boet medfört egendom, deri giftorätt *andra maken tillkommer*, skall så stor del af gälden, som mot värdet af den egendom svarar, *utgå ur samfälda boet*, för så vidt ej annan, af den gäldbundne maken medförd egendom, som på grund af inteckning eller eljest *utgjorde säkerhet* för gälden, kunnat till betalning deraf lemna tillgång.

Hvad nu är sagdt om ansvarighet

1 §.

Gäld, som af ena maken före äktenskapet gjord är, skall med dess giftorätt och enskilda egendom betalas.

Har den gäldbundne maken i boet medfört egendom, deri giftorätt *eger rum*, skall för så stor del af gälden, som mot värdet af den egendom svarar, *jenväl andra makens giftorätt gå i betalning*, för så vidt ej annan, af den gäldbundne maken medförd egendom, som på grund af inteckning eller eljest *särskildt häftade* för gälden, kunnat till betalning deraf lemna tillgång.

Hvad nu är sagdt om ansvarighet

Kongl. Maj:ts förslag.

för gäld, hvarför make vid äktenskapets ingående häftade, skall ega motsvarande tillämpning i fråga om gäld, som under äktenskapet åsamkats make i följd af arf eller mottagande af gäfva eller testamenterad egendom.

2 §.

Är i äktenskapet gäld gjord af begge makarne, eller har hustrun för det gemensamma boets räkning gjort gäld under sådana förhållanden, att det kunnat antagas ske med mannens samtycke, den gäld skall med samfäld egendom betalas. Räcker ej den egendom till fulla gälden, fyller det, som brister, af begges enskilda egendom efter den andel hvardera i samfälda boet eger. Har allenast endera maken enskild egendom: är det mannen, betale det som återstår; är det hustrun, betale ej mer än sin andel i gälden, der hon ej till vidsträcktare betalningsansvar sig förbundet.

3 §.

För gäld, som i äktenskapet af mannen gjord är, gånge betalning ut af samfäld egendom och, der den ej förslår, af mannens enskilda; dock må ej, der gälden utgöres af böter eller skadestånd för brottlig gerning eller grundar sig på borgen, af samfälda boet användas mera än mannens andel deri.

Utskottets förslag.

för gäld, hvarför make vid äktenskapets ingående häftade, skall ega motsvarande tillämpning i fråga om gäld, som under äktenskapet åsamkats make i följd af arf eller mottagande af gäfva eller testamenterad egendom.

2 §.

Är i äktenskapet gäld gjord af begge makarne, eller har hustrun för det gemensamma boets räkning gjort gäld under sådana förhållanden, att det kunnat antagas ske med mannens samtycke, den gäld skall af samfälda boet och makarnes enskilda egendom betalas. Ej skall dock hustruns enskilda egendom svara för mera än hälften af hvad ur samfälda boet ej kan gäldas, utan så är att hon till vidsträcktare betalningsansvar sig förbundet.

3 §.

För gäld, som i äktenskapet af mannen gjord är, svare samfälda boet och mannens enskilda egendom; dock skall ej, der gälden tillkommit af mannens särskilda vållande och förgörelse utan att hustrun deraf nytta eller del haft, af samfälda boet svara mera än mannens andel deri.

Kongl. Maj:ts förslag.

Har hustrun i annat fall, än i 2 § sägs, gjort gäld i äktenskapet, gånge hennes giftorätt i boet och enskilda egendom till gäldens betalning.

4 §.

Har under äktenskapet ena maken åtagit sig betalningsansvar för andra makens gäld, hvarom i 1 eller 3 § sägs, skall, såvidt borgenärs rätt rör, gälla hvad i 2 § finnes stadgadt; dock vare hustrun, der gälden är af henne gjord, med sin enskilda egendom för hela gälden ansvarig.

5 §.

Sökes i makars bo utmätning för gäld, som i detta kap. afses, och är ej ansökning om boskildnad gjord,

Utskottets förslag.

4 §.

Har hustrun i annat fall än i 2 § afses med mannens samtycke gjort gäld i äktenskapet, eller utgöres gäld, som hon i äktenskapet ådragit sig, af böter eller skadestånd för brottslig gerning, svare för den gäld hennes giftorätt och enskilda egendom.

5 §.

För gäld, som hustrun i andra fall än nu sagda äro i äktenskapet gjort, svare endast egendom, hvaröfver hon eger råda.

6 §.

Har under äktenskapet ena maken åtagit sig betalningsansvar för andra makens gäld, hvarom i 1, 3 eller 4 § sägs, skall, såvidt borgenärs rätt rör, gälla hvad i 2 § finnes stadgadt; dock vare hustrun, der gälden är af henne gjord, med sin enskilda egendom för hela gälden ansvarig.

7 §.

Sökes i makars bo utmätning för gäld, som i detta kap. afses, och är ej ansökning om boskildnad gjord,

Kongl. Maj:ts förslag.

ege make undantaga allenast sådan egendom, som är dess enskilda tillhörighet och, efter ty ofvan är sagdt, ej svarar för gälden; dock må ej, *der för gäld, som i äktenskapet af hustrun gjord är, betalningsskyldighet blifvit allenast henne ålagd, utmätas egendom, hvaröfver mannen eger råda, utan så är att gälden utgöres af böter eller skadestånd för brottslig gerning.*

Huru egendom eljest må fredas för gäld, därför den ej bör svara, finnes särskildt stadgadt.

6 §.

Har samfäld egendom gått till betalning af gäld, därför, efter ty i 1 eller 3 § är sagdt, samfälda boet ej svarar, eller blifvit genom ena makens särskilda vållande och förgörelse, utan nytta för andra maken, boet afhänd, skall vid boets delning den make, som sålunda njutit enskild fördel af samfälda boet eller vållat dess minskning, af sin lott i boet och enskilda egendom gifva andra maken vederlag till så stort belopp, som svarar mot dess giftorätt i hvad ur samfälda boet gått.

Finnes vid bodelning samfäld egendom vara använd till sådan förbättring af ena makens enskilda egendom, som ej är att räkna till dess underhåll och skötsel, gifve ock den make af sin giftorätt och enskilda

Utskottets förslag.

ege make undantaga allenast sådan egendom, som är dess enskilda och, efter ty ofvan är sagdt, ej svarar för gälden; dock må ej *för gäld, som i 5 § sägs, utmätas annan egendom än den, hvaröfver hustrun eger råda.*

Huru egendom eljest må fredas för gäld, därför den ej bör svara, finnes särskildt stadgadt.

8 §.

Har samfäld egendom gått till betalning af gäld, därför, efter ty i 1, 3 eller 4 § är sagdt, samfälda boet ej svarar, eller *har gäld, som i 5 § sägs, guldits af annan samfäld egendom än den, hvaröfver hustrun egt råda, eller har samfäld egendom blifvit genom ena makens särskilda vållande och förgörelse, utan nytta för andra maken, boet afhänd, eller till förbättring af ena makens enskilda egendom använd, skall vid boets delning den make, som sålunda njutit enskild fördel af samfälda boet eller vållat dess minskning, af sin lott i boet och enskilda egendom gifva andra maken vederlag till så stort belopp, som svarar mot den senares giftorätt i hvad ur samfälda boet gått.*

Kongl. Maj:s förslag.

egendom vederlag, beräknad efter andra makens giftorätt i hvad mot värdet af förbättringen svarar.

7 §.

Har ena makens enskilda egendom blifvit använd till betalning af den andres gäld, hvarom i 6 § förmäles, njute vid bodelning den make, som egendom sålunda frångått, vederlag af andra makens giftorätt och enskilda egendom. Lag samma vare, der makes enskilda egendom eljest blifvit till nytta för andra maken eller genom dess vållande och förgörelse använd, som i 6 § sägs.

8 §.

Är gäld, därför enligt 1 eller 3 § samfälda boet svarar, betald med den gäldbundne makens enskilda egendom, njute vid bodelning den make vederlag ur samfälda boet. Har andra makens enskilda egendom gått till betalning af sådan gäld, gånge vederlag ut ej allenast af samfälda boet utan ock, der det ej förslår, af den gäldbundne makens enskilda egendom.

Har ena makens enskilda egendom gått till betalning af gäld, som i 2 § afses, eller har sådan egendom blifvit annorledes än till betalning af gäld använd för gemensam räk-

Utskottets förslag.

9 §.

Har ena makens enskilda egendom blifvit använd till betalning af den andres gäld, hvarom i 8 § förmäles, njute vid bodelning den make, som egendom sålunda frångått, vederlag af andra makens giftorätt och enskilda egendom. Lag samma vare, der makes enskilda egendom eljest blifvit till nytta för andra maken eller genom dess vållande och förgörelse använd, som i 8 § sägs.

10 §.

Är gäld, därför enligt 1 eller 3 § samfälda boet svarar, betald med den gäldbundne makens enskilda egendom, njute vid bodelning den make vederlag ur samfälda boet. Har andra makens enskilda egendom gått till betalning af sådan gäld, gånge vederlag ut ej allenast af samfälda boet utan ock, der det ej förslår, af den gäldbundne makens enskilda egendom.

Har ena makens enskilda egendom gått till betalning af gäld, som i 2 § afses, eller har sådan egendom blifvit annorledes än till betalning af gäld använd för gemensam räk-

Kongl. Maj:ts förslag.

ning, skall vederlag utgå ur samfälda boet. Räcker det ej till, fyller andra maken med sin enskilda egendom så stor del af bristen, som på den make belöper i förhållande till dess andel i boet.

Utskottets förslag.

ning, skall vederlag utgå ur samfälda boet. Räcker det ej till, fyller andra maken med sin enskilda egendom så stor del af bristen, som på den make belöper i förhållande till dess andel i boet.

11 §.

Har å fast egendom, som tillhör ena maken enskildt, afverkats skog utöfver egendomens skäligen afkastning, och har den afverkning kommit andra maken eller det samfälda boet till godo, skall vederlag utgå efter de i 9 och 10 §§ stadgade grunder.

9 §.

För vederlag ansvare ej make med annan egendom än den, som hör till boet, då det delas.

12 §.

För vederlag ansvare ej make med annan egendom än den, som hörde till boet, då boskilnad söktes eller äktenskapet upplöstes.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1899; dock skall hvad i 10 kap. 2 § finnes stadgadt icke gälla i afseende å äktenskap, som före nämnda dag blifvit ingångit.

2:o

att Riksdagen, med förklarande att Kongl. Maj:ts förslag till lag angående ändrad lydelse af 19 kap. 4 § ärfdabalken icke kan oförändradt godkännas, måtte för sin del antaga följande

L a g

angående ändrad lydelse af 19 kap. 4 § ärfdabalken.

Häri genom förordnas, att 19 kap. 4 § ärfdabalken skall erhålla följande ändrade lydelse:

Kongl. Maj:ts förslag:

Är någon för vanvett, slöseri eller andra orsaker ur stånd att vårda gods sitt, varde under förmyndare stäld. Är det hustru, varde mannen eller annan förordnad till god man att utöfva hennes rätt i afseende å egendoms förvaltning; och skall för gode mannen gälla hvad om förmyndares förvaltning, redovisning och ansvarighet finnes föreskrifvet.

Utskottets förslag:

Är någon för vanvett, slöseri eller andra orsaker ur stånd att vårda gods sitt, varde under förmyndare stäld. Är det hustru, varde mannen eller annan förordnad till god man att utöfva hennes rätt i afseende å egendoms förvaltning. För den, som sålunda till god man förordnats, gälla hvad om förmyndares förvaltning, redovisning och ansvarighet finnes föreskrifvet; och skall hvad lag stadgar angående förmånsrätt för omyn-digs fordran hos förmyndare jemväl ega tillämpning i afseende å hustruns fordran hos gode mannen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1899.

8:o

att Kongl. Maj:ts förslag till lag angående ändrad lydelse af 1 kap. 8 § handelsbalken icke måtte af Riksdagen antagas;

Kongl. Maj:ts förslag

till

L a g

angående ändrad lydelse af 1 kap. 8 § handelsbalken.

Häri genom förordnas, att 1 kap. 8 § handelsbalken skall erhålla följande ändrade lydelse:

Kongl. Maj:ts förslag.

Ingen må något köpa af annan mans barn eller tjenstehjon, utan de hafva lof att sälja, eller till köpslagan satte äro. Gör det någon, och åkåres; vare det ogilt, och böte tio daler.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1899.

4:o

att Riksdagen, med förklarande att Kongl. Maj:ts förslag till lag angående ändrad lydelse af 70 § utsökningslagen icke kan oförändradt godkännas, måtte för sin del antaga följande

L a g**angående ändrad lydelse af 70 § utsökningslagen.***Kongl. Maj:ts förslag.**Utskottets förslag.*

* Härigenom förordnas, att 70 § utsökningslagen skall erhålla följande ändrade lydelse:

Vill vid utmätning i makars bo endera undantaga viss egendom, förty att den enligt 11 kap. 5 § giftermålsbalken eller lagen om boskilnad ej bör gå i betalning för den gäld, som sökes, och är ej med afseende å egendomens och gäldens beskaffenhet uppenbart, att utmätning ej må ske, skall hvad i 69 § finnes stadgadt

Vill vid utmätning i makars bo endera undantaga viss egendom, förty att den enligt 11 kap. 7 § giftermålsbalken eller lagen om boskilnad ej bör gå i betalning för den gäld, som sökes, och är ej med afseende å egendomens och gäldens beskaffenhet uppenbart, att utmätning ej må ske, skall hvad i 69 § finnes stadgadt

Kongl. Maj:ts förslag.

angående förfarandet i der afsedt fall lända till efterrättelse; dock att föreskriften om gäldenärens instämmande ej skall å andra maken lämpas. Hvad nu är sagdt ege ock tillämpning, då efter vunnen boskilnad make vill vid utmätning i andra makens bo freda egendom.

Om utmätning af lösören, som blifvit sålda, men lemnats qvar i säljarens vård, gälle hvad särskildt är stadgadt. Om utmätning af gods, hvarom i 131 § sjölagen förmäles, vare lag som der sägs.

Utskottets förslag.

angående förfarandet i der afsedt fall lända till efterrättelse; dock att föreskriften om gäldenärens instämmande ej skall å andra maken lämpas. Hvad nu är sagdt ege ock tillämpning, då efter vunnen boskilnad make vill vid utmätning i andra makens bo freda egendom.

Om utmätning af lösören, som blifvit sålda, men lemnats qvar i säljarens vård, gälle hvad särskildt är stadgadt. Om utmätning af gods, hvarom i 131 § sjölagen förmäles, vare lag som der sägs.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1899; dock att, der utmätning dessförinnan skett, äldre lag ländes till efterrättelse.

5:o

att Riksdagen, med förklarande att Kongl. Maj:ts förslag till lag angående ändrad lydelse af 5 § konkurslagen icke kan oförändradt godkännas, måtte för sin del antaga följande

L a g**angående ändrad lydelse af 5 § konkurslagen.***Kongl. Maj:ts förslag.*

Härigenom förordnas, att 5 § konkurslagen skall erhålla följande ändrade lydelse:

Der likväl borgenärs fordran tillkommit senare än de omständigheter,

Utskottets förslag.

Der likväl borgenärs fordran tillkommit senare än de omständigheter

Kongl. Maj:ts förslag.

på hvilka han sin ansökning om egendomsafträdet grundar, vare den ansökning utan verkan.

Har borgenär för sin fordran säkerhet genom pant eller genom in-teckning i fast egendom; ege ej den rätt, i 2, 3 och 4 §§ omförmäld är, der han ej gitter visa, att panten eller in-teckningen till gäldande af hans fordran otillräcklig är. Ej heller ege borgenär söka, att makars bo afträdas skall, der hans fordran är sådan, att för densamma ej kan vin-nas utmätning i egendom, hvaröfver *mannen* eger råda.

Utskottets förslag.

på hvilka han sin ansökning om egendomsafträdet grundar, vare den ansökning utan verkan.

Har borgenär för sin fordran sä-kerhet genom pant eller genom in-teckning i fast egendom; ege ej den rätt, i 2, 3 och 4 §§ omförmäld är, der han ej gitter visa, att panten eller in-teckningen till gäldande af hans fordran otillräcklig är. Ej heller ege borgenär söka, att makars bo afträdas skall, der hans fordran är sådan, att för densamma ej kan vinnas utmätning i *annan* egendom *än den*, hvaröfver *hustrun* eger råda.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1899.

6:o

att Riksdagen, med förklarande att Kongl. Maj:ts förslag till lag om bo-skilnad icke kan oförändradt godkännas, måtte för sin del antaga följande

L a g

om boskilnad.

Kongl. Maj:ts förslag.

Med upphäfvande af förordningen om boskilnad och undanskiftande af egendom i makars bo den 18 september 1862 förordnas som följer:

Utskottets förslag.

Kongl. Maj:ts förslag.

Utskottets förslag.

I.

Allmänna bestämmelser.

1 §.

Makar ege, efter ansökan, vinna boskilnad, när de derom ense äro.

2 §.

Häftar mannen för gäld, hvarom i 11 kap. 1 eller 3 § giftermålsbalken sägs, och kan den gäld ej betalas utan att hustruns enskilda egendom eller giftorätt, som för gälden ej svarar, tillgripes, eller är fara för handen att, der gälden betalas, vederlag, som hustrun vid bodelning bör njuta, ej kan till fullo utgå; då må hon vinna boskilnad. Häftar hustrun för *sådan gäld*, vare om mannens rätt att erhålla boskilnad lag samma.

Är makars bo till konkurs afträdt, varde, på ansökan af endera maken, till boskilnad dömdt.

3 §.

Hustrun ege ock vinna boskilnad i de fall, att

makarnes gemensamma bo är belastadt med så stor gäld, att den ej kan betalas med den egendom, som i boet samfäld är, och den enskilda, som för samma gäld bör svara, eller att fara är för handen, att, der gäl-

2 §.

Häftar mannen för gäld, hvarom i 11 kap. 1 eller 3 § giftermålsbalken sägs, och kan den gäld ej betalas utan att hustruns enskilda egendom eller giftorätt, *der den* för gälden ej svarar, tillgripes, eller är fara för handen att, der gälden betalas, vederlag, som hustrun vid bodelning bör njuta, ej kan till fullo utgå; då må hon vinna boskilnad. Häftar hustrun för *gäld, som i 11 kap. 1 eller 4 § giftermålsbalken afses*, vare om mannens rätt att erhålla boskilnad lag samma.

Är makars bo till konkurs afträdt, varde, på ansökan af endera maken, till boskilnad dömdt.

3 §.

Hustrun ege ock vinna boskilnad i de fall, att

makarnes gemensamma bo är belastadt med så stor gäld, att den ej kan betalas med den egendom, som i boet samfäld är, och den enskilda, som för samma gäld bör svara, eller att fara är för handen, att, der gäl-

Kongl. Maj:ts förslag.

den betalas, hustrun tillkommande vederlag ej kan till fullo utgå;

eller hustruns enskilda egendom eller ock samfäld egendom, hvaröfver hon egde råda, utan hennes samtycke blifvit till betalning af gäld, för hvilken hennes enskilda egendom ej bort svara, använd eller för sådan gäld *pantsatt, utmätt, med qvarstad belagd eller satt under förbud att säljas eller skinngas*, eller ock mannen annorledes obehörigen förfogat öfver sådan egendom;

eller mannen belastat boet med gäld utan motsvarig nytta eller eljest vanvårdat eller försummat boets angelägenheter;

eller han på annat sätt än nu är sagdt missbrukat sitt målsmanskap eller öfvergifvit hustrun och *rest bort utan veterligt ärende samt* ej kommit åter inom sex månader;

eller han blifvit under förmyndare stäld.

Utskottets förslag.

den betalas, hustrun tillkommande vederlag ej kan till fullo utgå;

hustruns enskilda egendom eller ock samfäld egendom, hvaröfver hon egde råda, utan hennes samtycke blifvit till betalning af gäld, för hvilken hennes enskilda egendom ej bort svara, använd eller för sådan gäld *utmätt eller pantsatt*, eller ock mannen annorledes obehörigen förfogat öfver sådan egendom;

mannen belastat boet med gäld utan motsvarig nytta eller eljest vanvårdat eller försummat boets angelägenheter;

mannen på annat sätt än nu är sagdt missbrukat sitt målsmanskap eller öfvergifvit hustrun och ej kommit åter inom sex månader; eller

mannen blifvit under förmyndare stäld.

4 §.

Ansökning om boskildnad skall ingifvas till underrätt i den stad eller, å landet, till domaren i den ort, der mannen bör inför domstol svara i tvistemål, som angå gäld i allmänhet. Är i stad ej rättegångsdag, och finnes ej någon satt att å rättens vägnar inlagor mottaga, må ansökningen ingifvas till rättens ordförande.

5 §.

Finner rätten eller domaren, att ansökning om boskildnad ej kan upptagas, förty att den är till orätt domstol stäld eller af annan orsak, teckne det skriftligen å ansökningen.

Kongl. Maj:ts förslag.

Utskottets förslag.

Upptages ansökningen, låte rätten eller domaren genast om densamma och dagen, då den gjord är, införa kungörelse i allmänna tidningarne äfvensom, der så ske kan, i tidning inom orten.

6 §.

Har ej vid boskildnadsansökning, som af begge makarne gjord är, fogats af dem med edsförpligtelse underskrifven förteckning å boets tillgångar och skulder, varde föreläggande dem meddeladt att inom viss tid sådan uppteckning till rätten eller domaren ingifva. Försummas det, *upptrage* rätten eller domaren åt magistratsperson, kronofogde, länsman, rättens betjent eller annan lämplig person att uppteckningen utan dröjsmål förrätta; och åligge makarne att allt, som till boet hör, under edsförpligtelse redligen uppgifva.

7 §.

Är ansökning om boskildnad gjord allenast af endera maken, teckne rätten eller domaren å ansökningen kallelse å makarne att sig vid rätten inställa, i stad sist inom åtta dagar och på landet å viss dag under pågående eller näst infallande lagtima ting eller ock å urtima ting, der sådant åskas.

Kallelsen skall genom sökandens försorg delgifvas andra maken. Är denne ej tillstädes å den för inställelsen utsatta dag, och visas ej,

6 §.

Har ej vid boskildnadsansökning, som af begge makarne gjord är, fogats af dem med edsförpligtelse underskrifven förteckning å boets tillgångar och skulder, varde föreläggande dem meddeladt att inom viss tid sådan uppteckning till rätten eller domaren ingifva. Försummas det, *varde af* rätten eller domaren *förordnande meddeladt* magistratsperson, kronofogde, länsman, rättens betjent eller annan lämplig person att uppteckningen utan dröjsmål förrätta; och åligge makarne att allt, som till boet hör, under edsförpligtelse redligen uppgifva.

7 §.

Är ansökning om boskildnad gjord allenast af endera maken, teckne rätten eller domaren å ansökningen kallelse å makarne att sig vid rätten inställa, i stad sist inom åtta dagar och på landet å viss dag under pågående eller näst infallande lagtima ting eller ock å urtima ting, der sådant åskas.

Kallelsen skall genom sökandens försorg delgifvas andra maken. Är denne ej tillstädes å den för inställelsen utsatta dag, och visas ej,

Kongl. Maj:ts förslag.

att kallelsen blifvit delgifven i så god tid, att maken kunnat iakttaga inställelse, eller ock att för delgifningen hinder mött, vare ansöknin- gen förfallen. Har maken särskilda gånger blifvit med kallelsen sökt i sitt hemvist, utan att maken sjelf eller ombud kunnat träffas eller upp- lysning vinnas, hvar maken sig uppe- håller, *utgöre den omständighet, att kallelsen ej blifvit delgifven*, icke hin- der för boskildnadsmålets vidare hand- läggning.

Varder boskildnadsansökningen med- gifven eller visas till densamma skä- lig anledning, och är ej bouppteck- ning ingifven, meddele rätten för- ordnande för lämplig person att upp- teckningen förrätta, såsom i 6 § sägs.

9 §.

Riktigheten af upprättad bouppteckning vare make pligtig att med ed inför rätten fästa, der det af andra maken yrkas.

8 §.

Sedan boet blifvit i laga ordning upptecknad, meddele rätten så snart ske kan beslut i boskildnadsfrågan.

Bih. till Riksd. Prot. 1898. 8 Saml. 1 Afd. 1 Häft.

Utskottets förslag.

att kallelsen blifvit delgifven i så god tid, att maken kunnat iakttaga inställelse, eller ock att för delgifningen hinder mött, vare ansöknin- gen förfallen. Har maken särskilda gånger blifvit med kallelsen sökt i sitt hemvist, utan att maken sjelf eller ombud kunnat träffas eller upp- lysning vinnas, hvar maken sig uppe- håller, *utsätte rätten dag för ärendets vidare behandling och förelägge genom kungörelse, som införes i allmänna tidningarna tre gånger, sista gången minst två månader före nämnda dag, maken att sig vid rätten infinna. Kommer ej maken, utgöre den om- ständighet icke hinder för boskildnads- målets vidare handläggning.*

Varder boskildnadsansökningen med- gifven eller visas till densamma skä- lig anledning, och är ej bouppteck- ning ingifven, meddele rätten för- ordnande för lämplig person att upp- teckningen förrätta, såsom i 6 § sägs.

8 §.

Bouppteckningen skall, der ej laga hinder möter, af begge makarne inför rätten med ed fästas; och hälle rätten hand deröfver.

9 §.

Sedan bouppteckningen blifvit med ed fästad, meddele rätten så snart ske kan beslut i boskildnadsfrågan.

Kongl. Maj:ts förslag.

10 §.

När boskilnad blifvit sökt, förordne rätten eller domaren, der hustrun det begär, god man att henne biträda. Den, som dertill blifvit utsedd, *ege* att i afseende å boskilnaden och hvad dermed *har* samband hustruns talan bevaka, der den ej af henne sjelf utföres.

Utskottets förslag.

10 §.

När boskilnad blifvit sökt, förordne rätten eller domaren, der hustrun det begär, god man att henne biträda. Den, som dertill blifvit utsedd, *har* att i afseende å boskilnaden och hvad dermed *eger* samband hustruns talan bevaka, der den ej af henne sjelf utföres.

11 §.

Åtgärd, som enligt 5, 6, 7 eller 10 § på domaren ankommer, ege han vidtaga ändå att han jäfvig är; anmäle dock, der förordnande för särskild domare tarivas, jäfvet utan dröjsmål i hofrätten.

12 §.

Vill hustrun, att egendom, som tillhör henne enskildt men af mannen förvaltas, skall, utan afbidan på skifte i boet, från hans förvaltning undantagas, göra derom ansökning i boskilnadsmålet; och förordne rätten, der till boskilnad dömes, att egendomen skall till hustrun öfverlemnas. Sådan ansökning må ock göras sedan till boskilnad blifvit dömdt.

Har hustrun gjort ansökning, hvarom nu är sagdt, må rätten, der hon det äskar, förordna, att egendom, som ansökningen afser, skall sättas under särskild vård och förvaltning till dess öfver ansökningen blifvit dömdt; ege ock, der hustrun för egendomen ställer borgen, som

12 §.

Vill hustrun, att egendom, som tillhör henne enskildt men af mannen förvaltas, skall, utan afbidan på skifte i boet, från hans förvaltning undantagas, göra derom ansökning i boskilnadsmålet; och förordne rätten, der till boskilnad dömes, att egendomen skall till hustrun öfverlemnas. Sådan ansökning må ock göras sedan till boskilnad blifvit dömdt.

Har hustrun gjort ansökning, hvarom nu är sagdt, må rätten, der hon det äskar, förordna, att egendom, som ansökningen afser, skall sättas under särskild vård och förvaltning till dess öfver ansökningen blifvit dömdt; ege ock, der hustrun för egendomen ställer borgen, som

Kongl. Maj:ts förslag.

af rätten godkännes, medgifva, att i afbidan på ansökningens pröfning, egendomen skall till hustrun utlemnas.

Utskottets förslag.

af rätten godkännes, medgifva, att i afbidan på ansökningens pröfning, egendomen skall till hustrun öfverlemnas.

13 §.

Utan hinder deraf att rätten enligt 12 § meddelat förordnande om egendoms undantagande från mannens förvaltning, varde, der tvist sedermera yppas, frågan om makes rätt till egendomen efter lag bedömd.

14 §.

Då boskilnad sökt är, förordne rätten, der endera maken det äskar, att viss egendom, motsvarande den makes giftorätt eller någon del deraf, skall för makens räkning från samfälda boet afskiljas och sättas under särskild vård och förvaltning, till dess öfver boskilnadsansökningen dömdt blifvit och, der den bifalles, boet skiftas *skall*; dock må afskiljandet ej, mot andra makens bestridande, tillåtas, der den make visar skälig anledning, att boet deraf skulle lida märklig skada, eller ställer borgen, som af rätten godkännes, för hvad vid skifte af samfälda boet bör tillkomma sökanden. Afskiljande, hvarom nu är sagdt, må jemväl efter vunnin boskilnad sökas.

Egendom, som i nu stadgad ordning blifvit för hustruns räkning afskild, må af henne tillträdas, der hon för den egendom, ställer borgen, som af rätten godkännes.

14 §.

Då boskilnad sökt är, förordne rätten, der endera maken det äskar, att viss egendom, motsvarande den makes giftorätt eller någon del deraf, skall för makens räkning från samfälda boet afskiljas och sättas under särskild vård och förvaltning, till dess öfver boskilnadsansökningen dömdt blifvit och, der den bifalles, boet skiftas; dock må afskiljandet ej, mot andra makens bestridande, tillåtas, der den make visar skälig anledning, att boet deraf skulle lida märklig skada, eller ställer borgen, som af rätten godkännes, för hvad vid skifte af samfälda boet bör tillkomma sökanden. Afskiljande, hvarom nu är sagdt, må jemväl efter vunnin boskilnad sökas.

Kongl. Maj:ts förslag.

Utskottets förslag.

15 §.

Beslut om egendoms afskiljande, efter ty i 14 § sägs, vare, der konkurs inträffar, emot borgenärerna utan verkan.

16 §.

Hvad i 11 kap. 5 § giftermålsbalken finnes stadgadt skall jemväl efter det boskildnad sökts ega tillämpning intill dess skifte sker, dock att egendom, som jemlikt 14 § i denna lag blifvit för ena makens räkning från samfälda boet afskild, ej må tillgripas för gäld, derfor den makes giftorätt lagligen icke svarar.

16 §.

Egendom, som jemlikt 14 § blifvit för ena makens räkning från samfälda boet afskild, må ej utmätas för gäld, derfor den makes giftorätt icke svarar, dock att der egendom, hvaröfver hustrun egt råda, blifvit för mannens räkning afskild, den egendom må tillgripas för gäld, som i 11 kap. 5 § giftermålsbalken afses.

I öfrigt skall jemväl efter det boskildnad sökts hvad i 11 kap. 7 § giftermålsbalken finnes stadgadt ega tillämpning intill dess skifte sker; dock må ej för gäld, som i 5 § af samma kapitel sägs, utmätas annan egendom än den, hvaröfver hustrun egde råda vid den tid boskildnaden söktes.

17 §.

Nu har boskildnad sökts: äro penningar eller lösören förvandlade, der hustrun efter förord eller annorledes enskildt tillhört, eller finnas sådana lösören pantsatta, och kan det ej antagas, att den förvandling eller pantsättning med hennes bifall skett; då ege hon vid konkurs rätt att såsom fordran bevaka värdet af den förvandlade eller pantsatta egendomen och njute för den fordran betalningsrätt i samfälda boet och mannens

17 §.

Nu har boskildnad sökts: finnes lös egendom, som hustrun enskildt tillhört, ej i behåll eller är den pantsatt, och kan det ej antagas, att egendomen blifvit med hustruns bifall henne afhänd eller lemnad såsom pant; då ege hon vid konkurs rätt att såsom fordran bevaka värdet af hvad sålunda förskingrats och njute för den fordran betalningsrätt i samfälda boet och mannens enskilda egendom; svare dock med hvad henne i utdelning

Kongl. Maj:ts förslag.

enskilda egendom; svare dock med hvad henne i utdelning tillfaller såsom med annan enskild egendom.

I öfrigt njute ej make i konkurs betalningsrätt för vederlagsfordran.

18 §.

Sedan till boskildnad dömdt är, skall boet, så snart ske kan, skiftas i den ordning, som om delning af död mans qvarlåtenskap är i lag stadgad. Ej må skifte ske förr än all veterlig gäld, därför samfälda boet svarar, gulden blifvit. Sker annorledes, svare makarne, en för begge och begge för en, för samma gäld.

Då skifte egt rum, låte makarne den öfver skiftet upprättade handling ingifvas till den rätt, som boskildnads-målet handlagt; och åligge det rätten att utan dröjsmål låta i allmänna tidningarne samt, der så ske kan, i tidning inom orten kungöra, att handlingen blifvit till rätten inlemnad med uppgift om dagen då det skett. Varder *endera maken försatt* i konkurs, som börjar inom tre månader från det handlingen till rätten ingafs, gånge skiftet, der det ländt borgenärerna till *märklig skada*, på deras åkärans åter; dock må ej talan derom anhängiggöras senare än en månad från inställelsedagen i konkursen.

Utskottets förslag.

tillfaller såsom med annan enskild egendom.

I öfrigt njute ej make i konkurs betalningsrätt för vederlagsfordran.

18 §.

Sedan boskildnad beviljad blifvit, skall boet, så snart ske kan, skiftas i den ordning, som om delning af död mans qvarlåtenskap är i lag stadgad. Ej må skifte ske förr än all veterlig gäld, därför samfälda boet svarar, gulden blifvit. Sker annorledes, svare makarne, en för begge och begge för en, för samma gäld. *Har vid skifte egendom, hvarmed hustrun svarar för gäld, som afses i 11 kap. 5 § giftermålsbalken, tillagts mannen, vare han med den egendom för gälden ansvarig.*

Då skifte egt rum, låte makarne den öfver skiftet upprättade handling ingifvas till den rätt, som boskildnads-målet handlagt; och åligge det rätten att utan dröjsmål låta i allmänna tidningarne samt, der så ske kan, i tidning inom orten kungöra, att handlingen blifvit till rätten inlemnad, med uppgift *tillika* om dagen då det skett. Varder *ena makens egendom afträdd* till konkurs, som börjar inom tre månader från det handlingen till rätten ingafs, gånge skiftet, der det ländt borgenärerna till *förfång*, på deras åkärans åter; dock må ej talan derom anhängiggöras senare än en månad från inställelsedagen i konkursen.

Kongl. Maj:ts förslag.

19 §.

Då boskilnad beviljad blifvit, vare all egendom, som, efter det ansökningen om boskilnad gjord är, ena maken genom arf, gåfva, testamente, *aftal* eller annorledes förvärfvar, såsom enskild egendom ansedd. Hustrun vare ej pliktig att med sådan egendom ansvara för den gäld, som under äktenskapet derförut gjord är, utan så är att hon sjelf ådragit sig gälden i och för handel eller annan rörelse, som hon med mannens bifall idkat, eller gälden är sådan, att, efter ty i *giftermålsbalken* sägs, allenast hennes giftorätt och enskilda egendom derför svara.

20 §.

Egendom, som, efter det boskilnadsansökning gjord är men innan den pröfvats, tillfaller hustrun, må, der hon det äskar, under särskild vård och förvaltning sättas, så ock af henne tillträdas mot borgen, som af rätten godkännes.

21 §.

Hustru, som vunnit boskilnad, råde sitt gods sjelf. Intill dess skifte sker behålle hvardera maken, der ej af ofvan gifna bestämmelser annat föranledes, förvaltningen af den egendom, hvaröfver maken egde råda vid den tid, då boskilnadsansökningen gjordes.

Utskottets förslag.

19 §.

Då boskilnad beviljad blifvit, vare all egendom, som, efter det ansökningen om boskilnad gjord är, ena maken genom arf, gåfva, testamente eller annorledes förvärfvar, såsom enskild egendom ansedd. Hustrun vare ej pliktig att med sådan egendom ansvara för den gäld, som under äktenskapet derförut gjord är, utan så är att hon sjelf ådragit sig gälden i och för handel eller annan rörelse, som hon med mannens bifall idkat, eller gälden utgöres af böter eller skudestånd för brottslig gerning. För gäld, som afses i 11 kap. 5 § giftermålsbalken, vare hustrun efter vunnit boskilnad ansvarig allenast med egendom, hvaröfver hon egde råda vid den tid boskilnaden söktes.

20 §.

Egendom, som, efter det boskilnadsansökning gjord är men innan den slutligen pröfvats, tillfaller hustrun, må, der hon det äskar, under särskild vård och förvaltning sättas, så ock af henne tillträdas mot borgen, som af rätten godkännes.

Kongl. Maj:ts förslag.

Utskottets förslag.

22 §.

Ändå att boskilnad beviljad är, ege ej ena maken till den andre något bortgifva eller makarne sig emellan sluta annat aftal, än som med skifte af boet har samband.

23 §.

All gäld, som ena maken gör efter det boskilnad blifvit sökt, varde, om boskilnad vinnes, såsom enskild gäld ansedd.

24 §.

24 §.

Makar, som vunnit boskilnad, vare pligtige att hvar efter sin förmåga bidra till eget och barnens uppehälle.

Makar vare, ändå att de vunnit boskilnad, pligtige att hvar efter sin förmåga bidra till eget och barnens uppehälle.

25 §.

Klagan öfver att boskilnadsansökning ej upptagits, så ock öfver beslut rörande förordnande af god man för hustru skall i hofrätt föras genom besvär; och vare dervid för klagan öfver domares beslut tid, som för besvär öfver underrättens i orten utslag är i lag stadgad. Har underrätt annorledes än i sammanhang med pröfning af boskilnadsansökning meddelat beslut angående fråga, som omförmäles i 12, 14 eller 20 §, må talan jemväl fullföljas genom besvär. Beslut i fråga, som i 10, 12, 14 eller 20 § afses, gånge utan hinder af förd klagan i verkställighet, der ej förbud deremot från hofrätten kommer.

Vill någon hos Konungen föra klagan öfver hofratts beslut i fråga, som skolat genom besvär fullföljas i hofrätten, göre det genom besvär, hvilka böra ingifvas inom hälften af den tid, som i 30 kap. 9 § rättegångsbalken stadgas, och fullgöre dervid det, som i 18 § af samma kapitel finnes föreskrifvet.

26 §.

Vid allmän underrätt skall föras förteckning öfver alla der anhängigjorda boskilnadsärenden, utvisande för hvarje ärende dagen, då ansökning deri gjord är, så ock alla i ärendet vidtagna åtgärder och af rätten eljest meddelade beslut.

Kongl. Maj:ts förslag.

Utskottets förslag.

II.

Särskilda bestämmelser om förfarandet vid boskilnad i sammanhang med konkurs.

27 §.

Är makars bo till konkurs afträdt, och vill make i sammanhang med konkursen söka boskilnad, gifve sin ansökning in sist å tid, som för inställelse i konkursen är i den offentliga stämningen utsatt.

Sökes boskilnad, och vill make, att viss egendom, förty att den är dess enskilda tillhörighet, ej skall gå i betalning för gäld, som i konkursen bevakas, eller att makens giftorätt skall för sådan gäld fredas, begäre undanskiftande af den egendom eller giftorätt inom tid, som nu är sagd, eller hafve sin talan härutinnan förlorat. Lag samma vare, der före konkursen boskilnad blifvit sökt.

27 §.

Är makars bo till konkurs afträdt, och vill make i sammanhang med konkursen söka boskilnad, gifve sin ansökning in sist å tid, som för inställelse i konkursen är i den offentliga stämningen utsatt.

Sökes boskilnad, och vill make, att viss egendom, som maken påstår vara dess enskilda, ej skall gå i betalning för gäld, som i konkursen bevakas, eller att makens giftorätt eller någon del deraf skall för sådan gäld fredas, begäre undanskiftande inom tid, som nu är sagd, eller hafve sin talan härutinnan förlorat. Lag samma vare, der före konkursen boskilnad blifvit sökt men skifte ännu ej skett.

28 §.

Ansökning, som i 27 § sägs, varde, sedan andra maken och, der ansökningen afser undanskiftande, jemväl borgenärerna, på sätt i konkurslagen om granskning af bevakade fordringsanspråk stadgas, erhållit tillfälle att i frågan sig yttra, efter lag af rätten bedömd, ändå att jäf deremot ej är gjordt.

29 §.

Har make begärt undanskifta enskild egendom eller giftorätt, och vill maken, att det påstående skall gälla äfven i afseende å gäld, som efter

29 §.

Har make begärt undanskiftande, och vill maken, att detta skall gälla äfven i afseende å gäld, som efter inställelsedagen i konkursen beva-

Kongl. Maj:ts förslag.

inställeledagen i konkursen bevakats, göra *ansökning* derom i den ordning, som för framställande af jäf mot bevakning är i konkurslagen stadgad; och varde med *ansökningen* så förfaret, som om jäf är föreskrifvet.

30 §.

Ej må den omständighet, att make tillåtits undanskifta giftorätt, hindra samfäld egendoms försäljning. Skall enskild egendom, som make tillåtits undanskifta, gå i betalning för bevakad gäld, må ock den egendom eller hvad deraf för gäldens betalning erfordras genom sysslomännens försorg säljas.

Utskottets förslag.

kats, göra *yrkande* derom i den ordning, som för framställande af jäf mot bevakning är i konkurslagen stadgad; och varde med *det yrkande* så förfaret, som om jäf är föreskrifvet.

30 §.

Ej må den omständighet, att make tillåtits undanskifta giftorätt *eller någon del deraf*, hindra samfäld egendoms försäljning. Skall enskild egendom, som make tillåtits undanskifta, gå i betalning för bevakad gäld, må ock den egendom eller hvad deraf för gäldens betalning erfordras genom sysslomännens försorg säljas.

31 §.

Hvad ofvan är stadgadt i fråga om boskildnadsansöknings kungörande samt om boupptecknings upprättande och beedigande, så ock om förordnande af god man för hustru skall icke ega tillämpning, då boskildnad sökes i sammanhang med konkurs.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1899; dock att mål, som *före den dag äro anhängiggjorda*, skola behandlas efter äldre lag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1899; dock att mål, som *dessförinnan anhängiggjorts*, skola behandlas efter äldre lag.

7:o

att Riksdagen, med förklarande att Kongl. Maj:ts förslag till lag angående ändring i förordningen huru gäld vid dödsfall betalas skall och om urarfvagörelse, så ock angående undanskiftande af egendom i död makes bo den 18 september 1862 icke kan oförändradt godkännas, måtte för sin del antaga följande

L a g

angående ändring i förordningen huru gäld vid dödsfall betalas skall och om urarfvagörelse, så ock angående undanskiftande af egendom i död makes bo den 18 september 1862.

Kongl. Maj:ts förslag.

Utskottets förslag.

Härigenom förordnas, att 8 och 18 §§ i förordningen huru gäld vid dödsfall betalas skall och om urarfvagörelse, så ock angående undanskiftande af egendom i död makes bo den 18 september 1862 skola upphöra att gälla, och att nedannämnda §§ i samma förordning skola erhålla följande lydelse:

9 §.

Har efterlevande make eller arfvinge egendom afträdt, och vilja sterbhusdelegarne å någondera sidan egendom undanskifta, göra derom skriftlig ansökning sist å tid, som i den offentliga stämningen för inställelse utsatt är; och varde, sedan sterbhusdelegarne å andra sidan samt borgenärerna, på sätt i konkurslagen om granskning af bevakade fordringsanspråk sägs, erhållit tillfälle att i frågan sig yttra, ansökningen efter lag af rätten bedömd, ändå att jäf deremot ej gjordt är.

Om undanskiftande för gäld, som efter inställeledagen bevakats, lände till efterrättelse hvad i 29 § af lagen om boskilnad finnes stadgadt.

Kongl. Maj:ts förslag.

Utskottets förslag.

10 §.

Hafva sterbhusdelegarne å ena sidan afträdt egendom, och vill någon å andra sidan egendomen tillträda, vare lag som i 6 § sägs; ställe dock den sterbhusdelegare borgen jemväl för egendom, om hvars undanskiftande påstående må vara gjordt eller efteråt kan göras, och njute sedan borgenärernas rätt emot den, som undanskifta vill.

11 §.

När egendomsafträde å någondera sidan sker, skall all egendom i boet till borgenärerna öfverlemnas, utom i de fall, som i 6 och 10 §§ omförmälas. Hvad i lagen om boskildnad stadgadt finnes om försäljning af egendom, som endera sidan tillåtits undanskifta, så ock om betalningsrätt för vederlagsfordran gälle äfven i de fall nu sagda äro.

12 §.

Afträdes egendom för gäld, som efter bouppteckningen sig yppat, skall hvar, som det egendomsafträde tillgodonjuta vill, med ed fästa, att den gäld honom ej känd var en månad före den dag, anmälan om egendomsafträdet gjordes. Den, som egendom sälunda afträdt, skall den ed å inställelsedagen aflägga; stånde honom dock fritt att förut inför den rätt, hvarunder den döda lydt, eller vid annan domstol edgången fullgöra. Annan sterbhusdelegare åligge, der någon borgenär det äskar, att eden aflägga och det styrka inom den tid och i den ordning, som honom af rätten eller domaren förelägges; gör han det ej, njute ej af egendomsafträdet den förmån, hvarom i 16 och 17 §§ förmäles.

17 §.

Efterlevande make, som egendom rätteligen afträdt, vare fri från all gäld, hvarför dess enskilda egendom ej svarar. Enka njute ock för framtiden befrielse från öfrig gäld, som under äktenskapet tillkommit, utan

17 §.

Efterlevande make, som egendom rätteligen afträdt, vare fri från all gäld, hvarför dess enskilda egendom ej svarar. Enka njute ock för framtiden befrielse från öfrig gäld, som under äktenskapet tillkommit, utan

Kongl. Maj:ts förslag.

så är att hon sjelf gjort gälden i och för handel eller annan rörelse, som hon med mannens bifall idkat, eller gälden är sådan, att, efter ty i giftermålsbalken sägs, allenast hennes gifträtt och enskilda egendom därför svara.

Utskottets förslag.

så är att hon sjelf ådragit sig gälden i och för handel eller annan rörelse, som hon med mannens bifall idkat, eller gälden utgöres af böter eller skadestånd för brottslig gerning.

För gäld, som afses i 11 kap. 5 § giftermålsbalken, vare enka, ehvad egendomsafträde sker eller ej, ansvarig allenast med egendom, hvaröfver hon egde råda vid mannens död eller, om hon vunnit boskildnad, vid den tid denna söktes.

19 §.

Varder af någon sterbhusdelegare boet till konkurs afträdt, gälle det till förmån för annan sterbhusdelegare, som ej dessförinnan tid till egendomsafträde försutit.

20 §.

Arfvingar, som ej i laga tid sig urarfva gjort, svare, en för alla och alla för en, för den dödas gäld, utan så är att de äro från all delaktighet i boet uteslutna, eller att de ej vid bouppteckningen tillstädes varit, och ej heller, förut eller sedan, tagit befattning med boet eller af arfvet förmån njutit: i dessa fall vare sådan arfvinge från ansvarighet för gälden fri.

Har efterlevande make försummat att egendom afträda, stånde han eller hon med arfvingarna i lika ansvar.

20 §.

Arfvingar, som ej i laga tid sig urarfva gjort, svare, en för alla och alla för en, för den dödas gäld, utan så är att de äro från all delaktighet i boet uteslutna, eller att de ej vid bouppteckningen tillstädes varit, och ej heller, förut eller sedan, tagit befattning med boet, eller af arfvet förmån njutit: i dessa fall vare sådan arfvinge från ansvarighet för gälden fri.

Dör hustru, och finnes i boet gäld, som i 11 kap. 5 § giftermålsbalken sägs, vare arfvingarne, der egendomsafträde ej sker, för den gäld ansvarige endast med egendom, hvaröfver hustrun egde råda vid döds-

Kongl. Maj:ts förslag.

Utskottets förslag.

fallet eller, om hon vunnit boskilnad, vid den tid denna söktes.

Har efterlevande make försummat att egendom afträda, stånde han eller hon med arfvingarna i lika ansvar.

26 §.

Skiftar man den dödas qvarlätenskap förr än all veterlig gäld af annan beskaffenhet än i 11 kap. 5 § giftermälsbalken sägs blifvit gulden; vare för sterbhusdelegare lag, som i 23 § sägs.

Har vid skifte af makars bo egendom, hvarmed hustrun svarar för gäld, som afses i 11 kap. 5 § giftermälsbalken, tillagts mannen eller arfvinge efter honom, vare den, som egendomen bekommit, dermed för gälden ansvarig.

31 §.

Hvad i denna förordning finnes stadgadt om egendomsafträde af efterlevande make ege ej tillämpning, der boskilnad blifvit beviljad.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1899; dock att mål, som dessförinnan anhänggjorts, skola behandlas efter äldre lag.

8:o

att Riksdagen, med förklarande att Kongl. Maj:ts förslag till lag om bodelning vid äktenskapsskilnad, så ock om frånskild hustrus ansvarighet för gäld i boet icke kan oförändradt godkännas, måtte för sin del antaga följande

Lag

om bodelning vid äktenskapsskilnad, så ock om frånskild hustrus ansvarighet för gäld i boet.

Kongl. Maj:ts förslag.

Utskottets förslag.

Häri genom förordnas som följer:

1 §.

Har äktenskap blifvit genom skilnad upplöst, skall om skifte af boet samt påföljd af underlåtenhet att före skiftet betala gäld, så ock om förvaltning af samfäld egendom intill dess skifte sker gälla hvad i lagen om boskilnad är i nämnda hänseenden stadgadt för makar, som vunnit boskilnad; och ege å makar, som blifvit i äktenskapet skilda, jemväl tillämpning hvad i samma lag för det fall, att boskilnad sökts, finnes föreskrifvet om samfäld egendoms afskiljande från boet och verkan deraf, om undanskiftande af giftorätt för gäld samt om makes betalningsrätt för vederlagsfordran.

Hvad i 11 kap. 5 § giftermålsbalken finnes stadgadt om rätt för mannen att för viss af hustrun gjord gäld freda egendom, deröfver han eger

1 §.

Har äktenskap blifvit genom skilnad upplöst, skall om skifte af boet samt påföljd af underlåtenhet att före skiftet betala gäld, så ock om förvaltning af *enskild och samfäld egendom* intill dess skifte sker *i tillämpliga delar* gälla hvad i lagen om boskilnad är i nämnda hänseenden stadgadt för makar, som vunnit boskilnad; och ege å makar, som blifvit i äktenskapet skilda, jemväl tillämpning hvad i samma lag för det fall, att boskilnad sökts, finnes föreskrifvet om samfäld egendoms afskiljande från boet, om undanskiftande för gäld samt om makes betalningsrätt för vederlagsfordran.

Hvad i lagen om boskilnad stadgas om utmätning för gäld skall intill dess skifte sker lända till efterrättelse; dock att för gäld, som afses

Kongl. Maj:ts förslag.

*råda, skall i fråga om samfärd egen-
dom, som efter skilnaden står under
hans förvaltning, lända till efterrättelse
intill dess skifte sker.*

2 §.

Frånskild hustru vare ej pliktig att med egendom, som hon efter skilnaden förvärfvar, betala under äktenskapet gjord gäld, utan så är att hon sjelf ådragit sig gälden i och för handel eller annan rörelse, som hon med mannens bifall idkat, eller gälden är sådan, att, efter ty i giftermålsbalken sägs, allenast hennes giftorätt och enskilda egendom därför svara.

Utskottets förslag.

*i 11 kap. 5 § giftermålsbalken, ej må
utmätas annan egendom än den, hvar-
öfver hustrun vid tiden för äkten-
skapsskilnaden egde råda.*

2 §.

Frånskild hustru vare ej pliktig att med egendom, som hon efter skilnaden förvärfvar, betala under äktenskapet gjord gäld, utan så är att hon sjelf ådragit sig gälden i och för handel eller annan rörelse, som hon med mannens bifall idkat, eller gälden utgöres af böter eller skadestånd för brottslig gerning. För gäld, som afses i 11 kap. 5 § giftermålsbalken, vare frånskild hustru ansvarig allenast med egendom, hvaröfver hon vid tiden för skilnaden egde råda.

3 §.

*Hvad i denna lag finnes stadgadt
ege ej tillämpning der boskilnad blifvit
beviljad.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1899, men eger ej tillämpning å dem, som dessförinnan blifvit i äktenskapet skilda.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1899, men eger ej tillämpning, der skilnad i äktenskap dessförinnan skett.

9:o

att Riksdagen, med förklarande att Kongl. Maj:ts förslag till lag om ändrad lydelse af 39 och 40 §§ i förordningen angående in-teckning i fast egendom den 16 juni 1875 icke kan godkännas, måtte, med anledning af Kongl. Maj:ts ifrågavarande proposition, för sin del antaga följande

(Kongl. Maj:ts förslag)

(Utskottets förslag)

L a g

L a g

om ändrad lydelse af 39 och 40 §§ i förordningen angående in-teckning i fast egendom den 16 juni 1875.

om ändrad lydelse af 39 § i förordningen angående in-teckning i fast egendom den 16 juni 1875.

Härigenom förordnas, att 39 och 40 §§ i förordningen angående in-teckning i fast egendom den 16 juni 1875 skola erhålla följande ändrade lydelse:

Härigenom förordnas, att 39 § i förordningen angående in-teckning i fast egendom den 16 juni 1875 skall erhålla följande ändrade lydelse:

39 §.

Den, som i skriftlig handling fått nyttjanderätt till fast egendom, må, till betryggande af nyttjanderättens bestånd efter ty här nedan sägs, erhålla in-teckning därför vid den rätt, hvarunder egendomen lyder.

Huru i visst fall in-teckning ej må beviljas utan att upplåtarens hustru samtyckt till upplåtelsen, derom skils i giftermålsbalken.

40 §.

Då in-teckning för nyttjanderätt sökes, skall den handling, hvari nyttjanderätten är upplåten, till rätten ingifvas; och varde handlingen eller den del deraf, som angår nyttjande-

Kongl. Maj:ts förslag.

rätten, offentligen uppläst och i in-teckningsprotokollet införd. Är hand-lingen ej af vittnen styrkt, skall upp-låtaren höras; och förfares dervid så, som i 6, 7, 8, 9 och 10 §§ är stadgadt.

Der efter lag inteckning ej må beviljas med mindre upplåtarens hustru till upplåtelsen samtyckt, skall hvad nu är i fråga om upplåtelse-handling sagdt ega motsvarande till-lämpning i afseende å handling, hvar-igenom sådant samtycke lemnats.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1899.

10:o

att herr D. Perssons motion icke i vidare mån, än hvad utskottets här ofvan under 1:o gjorda hemställan innefattar, må af Riksdagen bifallas; samt

11:o

att Riksdagen måtte finna herr A. P. Gustafssons motion vara be-svarad genom hvad utskottet i föregående punkter hemställt.

Stockholm den 18 april 1898.

På särskilda utskottets vägnar:

ROBERT DICKSON.

Reservationer:

af herr *E. M. Unger*: »Då jag, under handläggning inom Riksdagens särskilda utskott n:o 1 af Kongl. Maj:ts nådiga proposition n:o 28 med förslag till lag angående ändring i vissa delar af giftermålsbalken m. m., varit från utskottet i åtskilliga hänseenden skiljaktig, anhåller jag att härmed få i korthet angifva de hufvudsakliga spörsmål, med afseende å hvilka jag stannat i olika mening med utskottet.

Till en början har jag då att anmäla, det jag icke kan biträda Kongl. Maj:ts eller utskottets förslag om den i 9 kap. 1 § giftermålsbalken intagna ytterligare inskränkning, utöfver hvad år 1874 egt rum, i mannens målsmansrätt för hustrun, i ty att mannen, såsom det föreslås, ej skulle ega söka och svara för hustrun angående gäld, hvarom i 11 kap. 5 § giftermålsbalken sägs, nemligen sådan af hustrun i äktenskapet gjord gäld, därför hustrun svarar endast med egendom, hvaröfver hon eger råda.

För en sådan inskränkning i den lagstadgade målsmannarätten förefinnes, så vidt jag förstår, icke några hållbara teoretiska eller praktiska skäl, men *emot* sådan inskränkning talar, dels det teoretiska skälet, att då mannen anses behörig att såsom målsman tala och svara angående gäld, som hustrun gjort *före* äktenskapet, följdriktigheten synes fordra att mannen ock bör vara behörig att tala och svara angående den gäld, som hustrun gjort *i* äktenskapet, dels äfven det viktiga praktiska skälet, att det i allmänhet lärer vara för en fordringsegare omöjligt att bedöma, huruvida den gäld, en hustru gjort hos honom, må vara att anse såsom sådan gäld, som i 11 kap. 5 § giftermålsbalken omförmäles, eller icke, vid hvilket förhållande fordringsegaren ock är satt ur stånd att bedöma, om han, för utbekommande af sin fordran, bör rigta sin talan *emot* mannen eller hustrun.

I sammanhang härmed torde här äfven böra fästas uppmärksamhet å den af Kongl. Maj:t och af utskottet föreslagna inskränkning i mannens målsmannarätt, som innefattas i det stadgande i 19 kap. 4 § ärfdabalken att, om hustru för vanvett, slöseri eller andra orsaker är ur stånd att vårda gods sitt, mannen må kunna förordnas till god man att utöfva hustruns rätt i afseende å egendomsförvaltning, dervid för mannen skall gälla hvad om förmyndares förvaltning, redovisning och ansvarighet finnes föreskrifvet.

Eftersom mannen ju ändock, trots föreslagna inskränkningar, enligt 9 kap. 1 § giftermålsbalken är hustruns rätte målsman, förmenar jag, att mannen i sådan egenskap, utan något som helst särskildt förordnande, derest han icke sjelf står under annans målmanskap, ipso jure, är behörig omhänderhafva den förvaltning, som hustrun, till följd af ofvan omförmälda hinder, är ur stånd att utöfva, hvadan jag så mycket hellre anser mig böra för min del afstyrka ifrågasatta tillägget till 19 kap. 4 § ärfdabalken, som derigenom skulle för hustrun tillskapas en lätt missbrukad möjlighet till förmånsrätt, boets borgenärer till förfång.

Vidkommande derefter spørsmålet om makars giftorätt i bo och den med afseende derå af Kongl. Maj:t och af utskottet föreslagna ändringen af 10 kap. 2 § giftermålsbalken, i syfte att jemväl fastighet i stad, före eller under äktenskapet ärfd eller förut förvärfd, skulle, liksom hittills fastighet på landet, vara enskild egendom, så må jag för min del förklara, att jag anser den lagstiftning, som åsyftar inskränkning af äkta makars egendomsgemensamhet, gå i orätt riktning, enär sådan lagstiftning, som mindre vårdar sig om samhällets sedliga rot, familjen, än om individen och hans särskilda ekonomiska intressen, och som kastar in i familjen anledningar till split och kif om mitt och ditt, derigenom, enligt mitt förmenande, hindrar eller försvårar ernåendet af de ideala uppgifter, familjen har att fylla.

Med sådana åsikter skulle jag naturligtvis helst önska en lag, som i regel fastsloge allmän egendomsgemensamhet inom äktenskapet, likväl med utvidgad och underlättad rätt att, genom äktenskapsförord eller annat aftal, eller genom boskildnad åvägabringa särskiljande af makarnes egendom, der skäligen anledningar dertill förefunnos.

Då fråga derom nu emellertid icke föreligger, samt för öfrigt tidsandan och allmänna stämningen inom landet synas, om ock till förfång för familjens sedliga uppgifter, påkalla tillgodoseende af individens och framför allt af kvinnans materiella intressen, lärer väl sådan anordning af äkta makars förmögenhetsförhållanden, som jag här ofvan antydtt, tyvärr icke kunna i närmaste framtiden förväntas, ehuru äfven i vår materialistiska tid och trots all agitation af föreningen för gift kvinnas eganderätt och af andra s. k. kvinnoföreningar, inom landet och helt visst äfven inom riksförsamlingen finnas många erfarne, tänkande män, hvilka erkänna sanningen af hvad en framstående skriftställare i detta ämne yttrat, att den lagstiftning, som tillerkänner äkta makar ömsesidig egendomsgemensamhet, står i närmare öfverensstämmelse med äktenskapets sanna väsende, än den, för hvilken sådan egendomsgemensamhet är främmande.

Skall nu dock något steg i fråga om förändring af legala gifto-

rätten tagas i den af Kongl. Maj:t föreslagna rigtning, lærer väl från deras synpunkt, som vilja gå i den rigtningen, så mycket mindre kunna anföras giltigt skäl att nöja sig med den af Kongl. Maj:t föreslagna och af utskottet tillstyrkta förändringen i detta hänseende, i stället för att taga steget ut samt låta både lös och fast egendom vara enskild, som, utom det att egande af fast eller lös egendom numera medför hufvudsakligen samma politiska och sociala berättigande, skilnaden emellan fast och lös egendom är genom aktielagen väsentligen utjämrad.

Hvad mening man än må hysa angående den rigtning, hvori lagstiftningen i detta ämne rätteligen bör gå, kan man väl ändock vara ense derom, att lagstiftningen, på den väg, den går, bör vara konsekvent och icke stanna vid halfmesyrer, som ej äro tillfredsställande för rättskänslan och som för öfrigt göra lagstiftningen i ämnet, likasom all annan lagstiftning, som ej grundar sig på principiella, utan endast å opportuna skäl, invecklad och oklar.

En hvar, som, likasom utskottet, vill lagstifta till förment skydd för individuel eganderätt inom familjen, lærer väl ock finna sig böra dela den af justitierådet Carlson i hans anförande till högsta domstolens protokoll den 12 sistlidne oktober i ämnet uttalade åsigt, som följer:

»Den nu föreslagna lagändringen, enligt hvilken giftorätt icke vidare skulle ega rum i fast egendom i stad, som ena maken eger vid giftermålets ingående eller under äktenskapet ärfver, har förordats af lagkomitén och lagberedningen samt begärts af Riksdagen i dess skrifvelse af år 1884. Detta oaktadt kan jag icke tillstyrka densamma. Enligt min uppfattning är det principiellt origtigt att göra ena makans rätt till andel i egendom, som andra maken inför i boet, beroende af egendomens natur af fast eller lös egendom. Det är obilligt att maka, som inför egendom af viss natur, skall få behålla denna ensam, under det att andra maken, som inför egendom af annan natur, måste afstå hälften deraf till förra maken. De missförhållanden i detta afseende, till hvilka nu gällande lag gifver anledning, skulle genom förslagets upphöjande till lag icke komma att minskas utan tvärtom ökas. En inskränkning i den lagbestämda egendoms-gemenskapen makar emellan bör, när tiden därför finnes vara inne, ske på det sätt, att all egendom, som af ena maken införes vid giftermålet eller under äktenskapet tillfaller henne genom arf, gåfva eller testamente, förklaras vara enskild.»

Vidare är jag från utskottet skiljaktig derutinnan att jag, till följd af min åsigt om målsmannarättens betydelse, anser hustru, som står under mannens målsmanskap, i allmänhet icke böra tillerkännas rätt att, utan mannens samtycke, med laga verkan göra gäld, och äfven om hustru,

såsom utskottet i 11 kap. 5 § giftermålsbalken förutsätter, utan sådant samtycke må kunna göra gäld, synes hon därför, enligt mitt förmenande, böra svara endast med den egendom, hvaröfver hon eger råda, *då gälden göres.*

Utskottet, som i 11 kap. 5 § giftermålsbalken föreslår att för sådan gäld, som der omförmäles, skall svara egendom, hvaröfver hustrun eger råda, afser dermed nemligen, som utskottets förslag i öfriga delar gifver vid handen, icke den egendom, hvaröfver hon eger råda, *då gälden göres*, utan jemväl: dels, enligt 11 kap. 7 § giftermålsbalken, den egendom, hvaröfver hon råder, *då utmätning sökes*, dels, enligt 19 § af lagen om boskilnad, den egendom, hvaröfver hon eger råda *vid den tid boskilnad sökes*, dels, enligt 2 § af lagen om bodelning vid äktenskapsskilnad m. m., den egendom, hvaröfver hon eger råda *vid tiden för äktenskapsskilnaden*, der boskilnad ej förut varit beviljad, dels äfven, enligt 17 § i lagen huru gäld vid dödsfall betalas skall m. m., den egendom, hvaröfver hon eger råda *vid mannens död* eller, om hon vunnit boskilnad, vid den tid denna söktes.

Såsom synes, är alltså utskottets mening, att hustrun skall för gäld, som hon på egen hand gjort, ansvara ej blott med den egendom, hvaröfver hon eger råda, *då gälden göres*, utan äfven, der boskilnad ej mellankommer, med den egendom, hvaröfver hon framdeles kan komma att råda.

Genom en enda olycklig affär af eu i affärer oerfaren hustru kan hustrun alltså förstöra existensvilkoren för sig och måhända hela sin familj för all framtid.

Jag kan icke dela utskottets åsigt angående lämpligheten af slik lagstiftning, hvarigenom, endast för att tillmötesgå kraf på större magtfullkomlighet och större kredit för gift qvinna, äfventyras hennes och, eventuellt, hela hennes familjs ekonomiska välfärd.

Under dessa förhållanden och då jag derjemte angående åtskilliga mindre väsentliga stadganden i nu föreslagna lagar har från utskottet afvikande mening, som jag ej anser nödigt att här närmare angifva, synes mig utskottets förslag icke skäligen böra af Riksdagen bifallas, dock att utskottets förslag till lag om boskilnad, sedan Riksdagen i här ofvan omförmälda hänseende fattat beslut, torde böra, efter sig företeende omständigheter, i hufvudsak godkännas, eller, för erforderlig omarbetning, till utskottet återförvisas.»

af herr *J. Eliasson*: »Vid behandlingen inom särskilda utskottet af Kongl. Maj:ts proposition angående förändrade lagbestämmelser i fråga om äkta makars egendomsförhållanden, har jag i vissa fall haft en annan mening

än den, som inom utskottet gjort sig gällande, och ansett mig i anledning deraf böra mot utskottets förslag anmäla reservation.

Innan jag bildat mig något eget omdöme i föreliggande fråga, har jag sökt att få kännedom om de motiv, som år 1884 föranledde Riksdagen att besluta en skrivelse till Kongl. Maj:t, med anhållan om framläggande af förslag till vissa ändringar i lagstadgandena rörande makars egendomsförhållanden, och har dervid funnit, att såväl då, som långt förut, den åsigt gjort sig gällande, att det förefans behof af ökad trygghet för den gifta qvinnan i egendomsrättsligt afseende. Riksdagens skrivelse innehåller ock i tydliga ordalag hvad Riksdagen ansåg nödigt att förändra, och grundtanken i samma skrivelse kan icke synas vara annan än den, att det borde beredas qvinnan ett utsträckt skydd för sin rätt. Det heter, att genom de åsyftade lagbestämmelserna, enligt Riksdagens åsigt, skulle åt den gifta qvinnan i detta hänseende inrymmas en sjelfständighet, befogenhet och trygghet, som på en gång vore större än den hon för närvarande eger och ändock läte sig väl förena med svensk sed och svensk rättsåskådning. Obestriddigen är det denna riksdagsskrivelse, som gifvit anledningen till och ligger till grund för Kongl. Maj:ts proposition och utskottets förslag, och det har förefallit mig fördenskull vara befogadt att fordra, det något större afseende fästes derpå än hvad som skett.

Men icke nog härmed. Under en senare tid har äfven erfarenheten, efter min uppfattning, på ett oförtydligt sätt ådagalagt nödvändigheten af en ändrad lagstiftning, för att, mera än nu är förhållandet, tillgodose den gifta qvinnan i förmögenhetsrättsligt afseende. Efter de lagstadganden, som för närvarande gälla, och deras nutida tolkning, har hon i många fall intet skydd af lagen mot sin förstörande man. Det heter, att det finnes utvägar dertill, dels genom äktenskapsförord och dels genom boskildnad, men vid närmare betraktande har jag icke kunnat göra mig fri från tanken på, att boskildnad sällan kommer i fråga förrän det är för sent, då boskildnad utan sammanhang med konkurs hör till undantagen, och att äktenskapsförord förlorar mycket af sin betydelse derigenom, att sådant aftal skall ske för tidigt, samt kan dessutom i många fall anses som en förolämpning och ett misstroende före äktenskapet, hvilket under detsamma kan medföra ödesdigra följder. Utan allt beaktande torde icke heller böra lemnas, att vid förords upprättande man ej kan göra sig en föreställning om alla möjligen inträffande förhållanden i framtiden. Utvägarne för hustrun att när det behöfs skydda sin enskilda, henne vid äktenskapets ingående genom lag tillförsäkrade del i boet, för sin mans förstörande åtgöranden, äro efter min tanke icke i alla fall tillfredsställande, hvarken enligt nu gällande lag, sådan den tolkats, eller efter utskottets förslag.

Jemför man nu Riksdagens skrifvelse år 1884 med utskottets förslag, så framgår dervid, att det återstår ganska mycket af det Riksdagen då ansåg nödvändigt för befrämjande af den gifta kvinnans rätt. Ut i det föreliggande förslaget rör den hufvudsakligaste ändringen giftorätt i stad, och flere förtydliganden hafva gjorts i andra fall; men i reformhänseende, för att förbättra gift kvinnas ställning, förefaller mig mycket vara mera sken än verklighet. Att — såsom Riksdagen år 1884 åsyftade — gift kvinna borde berättigas att sjelf förvalta den egendom, som vore henne enskildt tillhörig, utan att genom äktenskapsförord förbehålla sig sådan rätt, samt att hustru ej borde vara skyldig att med sin enskilda egendom svara för gäld, som mannen under äktenskapet åsamkat boet, derest hon icke sig dertill uttryckligen förbundit, det har i förslaget nära nog med tystnad förbigåtts, ehuru dessa omständigheter, efter min uppfattning, förtjena tagas i betraktande vid lagstiftningen, som varit afsedd att åt den gifta kvinnan inrymma en sjelfständighet, befogenhet och trygghet, som vore större än den hon för närvarande eger.

Bland de omständigheter, som i afsevärd grad minskat den gifta kvinnans skydd, är det en, hvilken ofta förekommer, och som efter mitt förmenande icke står i full konsekvens hvarken med den tydligt uttalade meningen i 10 kap. 2 § giftermålsbalken, ej heller med rättvisa och billighet. Om hustru före äktenskapet egt fastighet, eller sådan henne tillkommit i arf eller som gåfva med vilkor att den henne enskildt tillhöra skall, samt denna försäljes under äktenskapet och annan egendom sättes i stället, så har hustrun genom försäljningen förlorat sin egendoms egenskap af enskild, utan rätt till vederlag, om mannen kommer under konkurs och boets tillgångar åtgå till borgenärers förnöjande. Nog måste sådant anses bra hårdt för hustrun, synnerligen om mannen genom borgensförbindelser eller dermed jemförligt, varit till obeståndet ensam vållande. Lagstiftning och lagskipning hafva dock gått i sådan rigtning, det försvaras dermed, att då hustru alltid har rätt att vägra sitt samtycke till försäljningen af hennes enskildt tillhöriga fastighet, och genom att i tid söka boskilnad bör kunna undvika följderna af mannens skadliga förvaltning af boet, måste hon skylla sig sjelf, om hon uraktlåter de utvägar lagen anvisat henne för att skydda sin enskilda fasta egendom. Saken synes mig dock förtjena ses äfven från en annan sida. Mannen är hustruns laglige målsman och eger, der ej förord afslutats, förvaltningsrätten, men utan ansvarighet att hålla hustrun i hvilka fall som helst skadeslös. Den underordnade ställning, hvori lagen försatt den gifta kvinnan, bör ej heller förbises, och billigen torde det icke kunna begäras att vid försäljningen af hennes fastighet hon skall kunna förutse de vådor, som för henne derigenom i en

långt aflägsen framtid uppkomma. Många sorgliga vittnesbörd härom lem-
nar erfarenheten.

I fråga om att hustru själf bör bära följderna af sitt medgifvande
till sin enskilda fastighets försäljning, så föreställer jag mig att det
vidare kan sättas i fråga, om hustrun, genom att gifva sitt samtycke
till försäljning af sin enskilda fastighet och annan egendoms sättande i
stället, kan anses hafva faktiskt afstått från den rätt lagen tillförsäkrar
henne vid äktenskapets ingående och öfverlemnad denna till mannens i
framtiden blifvande borgenärens förmån. Jag tror mig icke heller sakna
all anledning till det antagandet, att hustruns enskilda eganderätt i sådant
fall blifvit genom försäljningen endast flyttad från en egendom till en
annan, samt att ingen ändring i giftorätten derigenom inträdt, och jag
vågar stödja denna min uppfattning på stadgandet i 2 kap. jordabalken.
Hvad som ock icke kan förefalla mig annat än märkligt, det är, att nu,
och fortfarande efter förslaget, makarne under äktenskapet icke ega att
träffa aftal, som minskar borgenärernas rätt; men det anses giltigt och
lagligt, om hustrun tillåtit försäljningen af hennes enskilda fastighet, hvar-
igenom borgenärernas rätt blifvit ökad mot hvad den varit förut, hvilket
alldeles icke vid försäljningen varit åsyftadt. Dessutom kan det efter min
uppfattning anses strida mot rättvisa och billighet, samt derjemte räknas
till inkonsequenserna, att mannens borgenärer skola vid inträffande kon-
kurs ega större rätt till hustruns ursprungligen enskilda egendom, som
blifvit förvandlad, än mannen eller hans arfvingar har vid bodelning efter
dödsfall. Egendomligt synes det mig äfven, att hustrun för enskild lös-
egendom skall ega betalningsrätt i mannens konkurs, men ingen veder-
lagsrätt för förvandlad enskild fastighet. Det vore, så synes mig, icke för
nog om hustrun för sin vederlagsfordran, uppkommen genom försäljningen
af hennes enskilda fastighet, vid konkurs erhöles åtminstone lika rätt som
mannens oprioriterade fordringsägare. I allmänhet gäller om borgenärens
rätt och företräde för hvarannan till gäldbunden egendom, att hvad i gäl-
denärs bo finnes, som hörer annan till, det skall först uttagas; men hustru
hon får ej anses hafva hvarken eganderätt eller fordringsrätt. Hustruns
lott tycks vara bestämd utan iakttagande af nödiga konsekvenser.

En annan omständighet kan jag icke underlåta att beröra. Det kan
vara godt och väl att lagstiftning och lagskipning trygga tredje mans
rätt, men det förefaller mig att detta äfven kan gå för långt. När det
gäller frågor om gälds betalning vid konkurs, den gifte mannen och hans
borgenärer emellan, så borde hustrun kunna få räknas som tredje person,
hvars rätt icke borde få kränkas så som ofta sker. Man kan tänka sig
fall, ja man har erfarenhet om att det händt, att hustruns rätt blifvit all-

deles förintad, fastän borgenärerne fått full betalning nära nog för mannens enskilda skulder. Det förefaller mig fördenskull icke vara stridande emot rättvisan, att då man genom lag vill skydda tredje mans rätt, så bör man derifrån icke utesluta hustrun.

I sammanhang härmed har uppmärksamheten blifvit fästad vid föreskrifterna i giftermålsbalkens 11 kapitel 3 och 7 §§, enligt utskottets förslag. Uti den förstnämnda är hustru, efter praxis vid nu gällande lags tillämpning, tillförsäkrad befrielse från att med sin giftorätt svara för gäld, som mannen åsamkat boet genom borgen, eller böter och skadestånd för brottslig gerning; men den senare tillåter borgenär att söka och erhålla utmätning å makarnes gemensamma egendom äfven för sådan gäld, utan att hustrun lemnas den ringaste utväg att hindra utmätningen af hennes del, såvida hon ej förrän vid utmätningens verkställande, hvilket oftast och i allmänhet torde vara händelsen, fått kännedom derom. Det förefaller mig dock, att har det genom lag tillförsäkrats någon person en rätt, så bör det äfven genom lag beredas densamma möjlighet att komma i åtnjutande deraf. I annat fall kan det med skäl sägas härom, att hvad lagen gifver hustrun i den ena paragrafen, det återtager den i en annan. Huruvida sådant kan anses billigt och rättvist emot en gift qvinna, som har dålig målsman, derom tillåter jag mig vara en tviflare.

Hvad som icke heller kunnat undgå betraktande äro åtskilliga bestämmelser i förslaget till boskildnadslag. Enligt 3 § är det hustru medgifvet, hvilket icke funnits förut, att vinna boskildnad i det fall att fara är för handen att, der gälden betalas, hustrun tillkommande vederlag ej kan till fullo utgå, och i 18 § föreskrifves, att sedan boskildnad beviljad blifvit, skall boet så snart ske kan skiftas i den ordning, som för delning af död mans qvarlätenskap är i lag stadgad. Detta tyckes mig förutsätta, att hustru skulle vid boskildnad och konkurs ega samma vederlagsrätt som vid bodelning efter död man, eller åtminstone för sin enskilda fasta egendom, som blifvit förvandlad, vederlagsrätt i enlighet med bestämmelserna i 11 kap. giftermålsbalken; men i 17 § boskildnadslagen förekommer något, som icke synes mig stå rätt väl tillsammans härmed, då det heter att make ej vid konkurs njuter betalningsrätt för vederlagsfordran i ofrigt. För min del måste jag erkänna min oförmåga att inse det konsekventa i sådana bestämmelser.

Vid denna frågas handläggning inom utskottet har jag haft till mål att få något gjordt på lagstiftningens område för att förändra den gifta qvinnans ställning till en bättre. För min del har jag föreställt mig vara det rättaste och medförande den minsta rubbningen i andra afseenden att lagen icke ingriper förrän det är nödigt; men att, i de olyckliga fallen

då mannen missbrukat sin målsmans- och förvaltningsrätt, lagen bör bereda hustrun utvägar till räddning, när förhållandena kunna och böra blifva kända. Det har förefallit mig, att de vilkor, som lagen stadgar vid äktenskapets ingående, böra gälla under hela den tid, som mannens förvaltningsrätt varar, och jag har ej kunnat frigöra mig från den tanken, det mannen icke fått lagens tillåtelse att sin förvaltningsrätt missbruka eller utöfva sitt målsmansskap på ett sätt som kan i framtiden skada hustrun. Det förefaller mig ock böra hafva någon inverkan vid lagstiftningen, att en förvandling af hustruns enskilda egendom från fast till lös ej bör räknas såsom ett afstående af den enskilda eganderätten, då sådant tydligen icke varit afsedt och uttryckt.

Under sådana förhållanden har jag för min del trott det vara af behof, rättvisa och billighet påkalladt, samt derjemte gagna den gifta qvinnan och bereda henne ett skydd, hvaraf hon nu är i saknad, hvilket ock med lagförändringen varit ursprungligen afsedt, om följande eller liknande tillägg och ändringar gjordes uti:

Giftermålsbalkens 10 kap. 2 §: Är enskild egendom under äktenskapet såld, eller annorledes förvandlad eller omsatt, skall jemväl hvad sålunda kommit i dess ställe, eller ersättning därför, såsom enskild egendom anses.

Giftermålsbalkens 11 kap. 7 §: Grundar sig gäld, hvarför utmätning skall verkställas, på borgensförbindelse, eller utgör den böter och skadestånd för brottslig gerning af mannen, då må hustruns giftorätt i boet tagas i mät, endast i det fall att hon blifvit för den gäld kräfd och underlåtit att boskilnad söka inom 30 dagar derefter; samt

Boskilnadslagens 17 §: Nu har boskilnad sökts; finnes egendom som hustrun enskildt tillhört ej i behåll, då ege hon vid konkurs rätt att såsom fordran bevaka värdet af hvad sålunda förvandlats, och njute för den fordran betalningsrätt i samfälda boet och mannens enskilda egendom; svare dock med hvad henne i utdelning tillfaller såsom med annan enskild egendom.

Då likväl dessa förändringar icke äro upptagna hvarken i Kongl. Maj:ts proposition eller afgifna motioner, och det under sådant förhållande torde möta hinder att derom för närvarande besluta;

då, efter min uppfattning, både Kongl. Maj:ts och utskottets förslag icke går i den riktningen, som 1884 års riksdagsskrivelse angifver, eller att ökad trygghet i ekonomiskt hänseende beredes den gifta qvinnan;

då ett antagande af det föreliggande förslaget otvifvelaktigt skulle för en lång framtid omöjliggöra några vidare förändringar i lagarne om äkta makars egendomsförhållanden; och

då det icke efter min tanke kan skada saken att frågan tilldelas ett eller annat års betänketid;
har jag funnit mig föranlåten att hemställa:

att Riksdagen, med förklarande att den anser en mera genomgripande lagförändring i fråga om äkta makars egendomsförhållanden böra ske i sammanhang med de föreslagna, och fördenskull icke för närvarande kan bifalla det föreliggande förslaget, beslutar att i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t tacktes låta utarbета och för Riksdagen framlägga förnyadt förslag, i syfte att gift qvinna i egendomsrättsligt hänseende bättre tillgodoses än hvad nu är förhållandet och i förslaget är åsyftadt».

Vid utskottets hemställan under 1:o:

beträffande förslaget till 9 kap. 1 § giftermålsbalken:
af herr E. H. Rodhe, som yrkat afslag å Kongl. Maj:ts förslag;

beträffande förslaget till 9 kap. 2 § giftermålsbalken:
af herr R. Dickson;

beträffande förslaget till 10 kap. 2 § giftermålsbalken:
af herr E. Trygger;

beträffande förslaget till 11 kap. 8 § giftermålsbalken:
af herr R. Dickson, som ansett paragrafen böra erhålla denna affattning:

8 §.

Har samfäld egendom gått till betalning af gäld, därför, efter ty i 1, 3 eller 4 § är sagdt, samfälda boet ej svarar, eller har gäld, som i 5 § sägs, guldits af annan samfäld egendom än den, hvaröfver hustrun egt råda, eller har samfäld egendom blifvit genom ena makens särskilda vållande och förgörelse, utan nytta för andra maken, boet afhänd, skall vid boets delning den make, som sålunda njutit enskild fördel af samfälda boet eller vållat dess minskning, af sin lott i boet och enskilda egendom gifva andra maken vederlag till så stort belopp, som svarar mot den senares giftorätt i hvad ur samfälda boet gått.

Finnes vid bodelning samfäld egendom vara använd till sådan förbättring af ena makens enskilda egendom, som ej är att räkna till dess underhåll och skötsel, gifve ock den make af sin giftorätt och enskilda egendom vederlag, beräknad efter andra makens giftorätt i hvad mot värdet af förbättringen svarar.

Vid utskottets hemställan under 2:o:

af herr *E. H. Rodhe*, som instämt med herr Unger;

samt vid utskottets hemställan under 6:o:

dels af herr *E. H. Rodhe*, som ansett att stadgandet i 15 § i nu gällande boskildningsförordning bort bibehållas;

dels ock af herr *R. Dickson*, hvilken ansett att 14 § i lagen om boskildning bort erhålla ett tillägg af denna lydelse:

Egendom, som i nu stadgad ordning blifvit för hustruns räkning afskild, må af henne tillträdas, der hon för den egendom ställer borgen, som af rätten godkännes.

Herrar *H. N. E. Amnéus* och *O. W. Odelberg* hafva begärt få antecknad, att de icke deltagit i ärendets slutliga behandling inom utskottet.

1898
1897
1896
1895
1894
1893
1892
1891
1890
1889
1888
1887
1886
1885
1884
1883
1882
1881
1880
1879
1878
1877
1876
1875
1874
1873
1872
1871
1870
1869
1868
1867
1866
1865
1864
1863
1862
1861
1860
1859
1858
1857
1856
1855
1854
1853
1852
1851
1850
1849
1848
1847
1846
1845
1844
1843
1842
1841
1840
1839
1838
1837
1836
1835
1834
1833
1832
1831
1830
1829
1828
1827
1826
1825
1824
1823
1822
1821
1820
1819
1818
1817
1816
1815
1814
1813
1812
1811
1810
1809
1808
1807
1806
1805
1804
1803
1802
1801
1800

INNEHÅLLSÖFVERSIGT.

<i>Gällande lagstiftning</i>	Sid.
<i>Föregående förslag</i>	2.
<i>Redogörelse för Kongl. Maj:ts förslag</i>	3.
Hustruns befogenhet att åtaga sig förpligtelser	7.
9 kap. giftermålsbalken	»
10 kap. »	8.
11 kap. »	10.
19 kap. 4 § arfdabalken	11.
1 kap. 8 § handelsbalken	19.
70 § utsökningslagen	»
5 § konkurslagen	»
Lagen om boskilnad	20.
Urarvfaförordningen	27.
Lagen om bodelning vid äktenskapsskilnad m. m.	28.
Inteckningsförordningen	»
<i>Herr A. P. Gustafssons motion</i>	»
<i>Herr D. Perssons motion</i>	30.
<i>Allmän motivering till utskottets hemställan</i>	31.
<i>Speciell</i> » » » »	36.
<i>Utskottets hemställan samt Kongl. Maj:ts förslag</i>	49.
Lagen om ändring i vissa delar af giftermålsbalken	»
» ang. ändrad lydelse af 19 kap. 4 § arfdabalken	58.
» » » » » 1 kap 8 § handelsbalken	»
» » » » » 70 § utsökningslagen	59.
» » » » » 5 § konkurslagen	60.
» om boskilnad	61.
» ang. ändring i förordningen huru gäld vid dödsfall betalas skall m. m.	74.
» om bodelning vid äktenskapsskilnad m. m.	78.
» » ändrad lydelse af 39 § inteckningsförordningen ..	80.
<i>Reservationer</i>	82.